

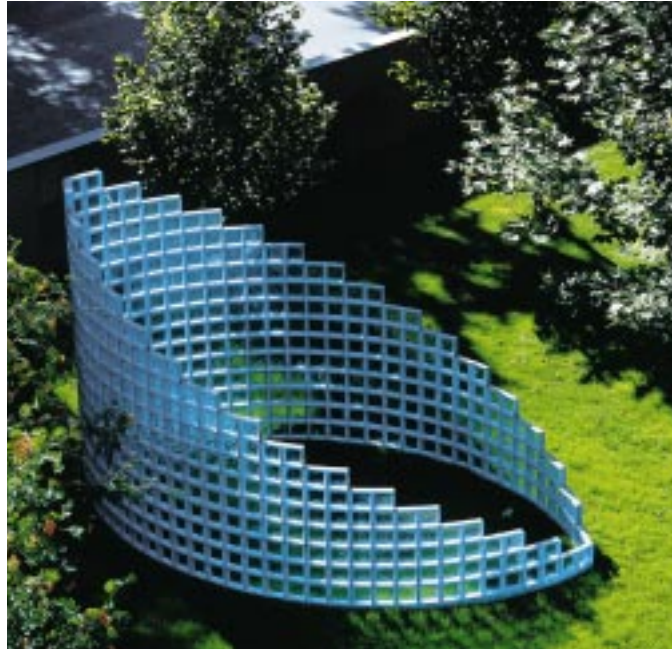

SUOMEN
OSUUSKAUPPOJEN
KESKUSKUNTA

SOK-YHTYMÄ

SISÄLTÖ

Anna-Lea Kopperin tilataideteos "Simpukka" (1998)
Assäkeskuksen pihalla

S-ryhmän toiminta-ajatus	4
Pääjohtajan katsaus	5
SOK-yhtymä lyhyesti	6
Tilinpäätös tilikaudelta 1998	
Hallituksen toimintakertomus	7
SOK-yhtymän konsernituloslaskelma	10
SOK-yhtymän konsernitase	11
SOK-yhtymän konsernirahoituslaskelma	12
SOK:n tuloslaskelma	14
SOK:n tase	15
SOK:n rahoituslaskelma	16
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	17
Tilinpäätöksen liitetiedot	19
Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat	32
Hallituksen ehdotus SOK:n tilikauden ylijäämän käyttämisestä	33
Tilintarkastuskertomus	34
Hallintoneuvoston lausunto	34
Kenttäryhmä	36
Erikoisliikeryhmä	41
Hallintoryhmä	43
Kehitystoiminnot	44
Henkilöstö- ja viestintätoiminnot	47
SOK-yhtymän henkilöstökatsaus 1998	48
Osakkuusyhtiöt	50
S-ryhmä 1998	51
S-ryhmä ja ympäristö	52
Hallintoneuvosto	56
Hallitus ja tilintarkastajat	57
SOK-yhtymän organisaatio 1.3.1999	58
S-ryhmän toimintamalli	59
S-ryhmä numeroin	60
Tilastoja	61
Tapahtumia	62

S-RYHMÄN TOIMINTA-AJATUS

S-RYHMÄN TEHTÄVÄNÄ
ON TUOTTA ETUJA
SITOUTUNEILLE
ASIAKASOMISTAJILLEEN.

S-RYHMÄN MUODOSTAVAT
OSUUSKAUPAT JA
SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN
KESKUSKUNTA (SOK)
TYTÄRYHTIÖINEEN.

SOK-YHTYMÄN MUODOSTAVAT
SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN
KESKUSKUNTA (SOK)
JA SEN TYTÄRYHTIÖT.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Jere Lahti

Vuosi 1998 oli kaupalle edelleen suotuisa huolimatta siitä, että kokonaistuotannon kasvu hidastui vuoden loppupuolella selvästi.

Kotimainen talouskehitys oli kaksijakoista. Teollisuustuotanto ja vienti kasvoivat voimakkaasti alkuvuonna. Kun niiden vauhti hidastui, yksityisen kulutuksen kasvu puolestaan nopeutui selvästi vuoden jälkipuolella. Kansainvälisessä vertailussa Suomen talouskasvu oli jälleen hyvä.

Kaupan näkökulmasta vuotta 1998 voidaan luonnehtia viiden prosentin vuodeksi, sillä ennakkotietojen mukaan bruttokansantuote ja yksityiset kulutusmenot lisääntyivät määrällisesti noin viisi prosenttia. Myös vähittäiskaupan volyymin kasvu oli noin viisi prosenttia. Tukkukauppa ja erityisesti auto-kauppa kasvoivat tätäkin nopeammin.

S-ryhmän vähittäismyynti vuonna 1998 oli 31,4 miljardia markkaa, ja se kasvoi edellisestä vuodesta 8,4 prosenttia. Myynnin kasvu oli koko maan vähittäiskauppaan verrattuna selvästi nopeampaa. Tämä johti markkinaosuuden runsaan prosenttiyksikön kasvuun yli 26 prosentin. SOK-yhtymän liikevaihto oli 14 miljardia markkaa, jossa oli lisäystä 12,4 prosenttia.

Tulostasolla saavutettiin uusi ennätys. S-ryhmän yhteenlaskettu tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja oli noin 950 milj. markkaa

voitollinen. Osuuskauppojen yhteenlaskettu tulos oli noin 700 milj. markkaa ja SOK-yhtymän tulos 252 milj. markkaa. Koko ryhmän tulosparannus oli lähes 140 milj. markkaa, josta SOK-yhtymän osuus oli 115 milj. markkaa.

S-ryhmän bruttoinvestoinnit olivat yhteensä 1 200 milj. markkaa, josta SOK-yhtymän investoinnit olivat 305 milj. markkaa. Investointien painopisteenä olivat suuret markket-toimipaikat, logistiikan tehostaminen ja tietojärjestelmät.

S-ryhmä onnistui hyvin perustehtävänsä toteuttamisessa. Sitä osoittaa asiakasomistajien palvelujärjestelmän jatkuva menestys. Bonusmyynti lisääntyi edellisestä vuodesta viidenneksen ja bonusta maksettiin asiakasomistajille yhteensä 315 milj. markkaa eli 57 milj. markkaa edellistä vuotta enemmän.

Alkaneen vuoden näkymät antavat kaikille talouden ja politiikan toimijoille aihetta valppauteen. Talouskasvu hidastunee selvästi, mutta edellytykset kotimaisen kysynnän kasvulle ovat toistaiseksi kunnossa. Ainakin alkuvuoden talouskasvu on pitkälle yksityisen kulutuksen varassa. Kuluttajien ostovoima kasvaa edelleen, mutta riskinä on, että kansainvälisen talouden häiriöt jatkuessaan heikentävät kuluttajien luottamusta tulevaisuuteen. Tämä puolestaan voi näkyä nopeastikin ostotarpeiden lykkäämisinä ja säästämisasteen nousuna.

Tässä tilanteessa olisi hyvin tärkeää, että vaalien jälkeen aloittava hallitus ottaisi yhdeksi avaintehtäväkseen palveluelinkeinojen työllistämiskynnyksen alentamisen ja kotimarkkinoiden vetoa ylläpitävät ja vahvistavat veroratkaisut.

S-ryhmä jatkaa ponnisteluitaan asiakasomistajien palvelujen parantamiseksi ja etujen lisäämiseksi. Esitän parhaat kiitokseni asiakasomistajille S-ryhmälle osoitetusta luottamuksesta sekä hallintohenkilöille, osuuskaupoille ja kaikille sidosryhmille hyvästä yhteistyöstä. Samalla kiitän osuuskauppojen ja SOK-yhtymän henkilöstöä tuloksellisesta työstä ja palvelujen kehittämisestä asiakasomistajiemme hyväksi.

Helsinki 16.3.1999

Jere Lahti

SOK-YHTYMÄ LYHYESTI

	1998	1997
Liikevaihto Mmk	13 953	12 414
Liikevoitto Mmk	351	267
Tulos ennen satunnaisia eriä Mmk	252	137
Bruttoinvestoinnit Mmk	305	374
Taseen summa Mmk	6 632	6 592
Sijoitetun pääoman tuotto %	10,7	8,4
Omavaraisuusaste %	28,9	23,9
Henkilöstö keskimäärin	4 766	4 375

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Kaupan toimintaympäristö

Kaupan toimintaedellytykset vaihtelevat entistä voimakkaammin maan eri osissa suuren muuttoliikkeen ja alueellisten työttömyyserojen johdosta. Keskimääräinen kehitys Suomen kansantaloudessa muodostui vuonna 1998 kuitenkin ennakoitua paremmaksi. Kokonaistuotanto kasvoi voimakkaasti jo viidentenä vuotena peräkkäin ja oli ennakkotietojen mukaan 4,9 prosenttia. Vientikehitys ja teollisuustuotanto hidastuivat loppuvuodesta, mutta kotimainen investointi- ja kulutuskysyntä pitivät yllä hyvää tuotantovauhtia. Lamakuopan pohjalta vuodesta 1993 kokonaistuotannon määrä nousi viime vuoteen mennessä 25 prosenttia ja yksityinen kulutuskin lisääntyi jo viidenneksen.

Vuositasolla kaikki toimialat lisäsivät tuotantoaan maataloutta lukuun ottamatta. Rakentamisen, liikenteen ja palvelualan tuotanto lisääntyi tasaisesti. Loppuvuodesta teollisuuden tuotannon kasvua ylläpiti vain sähkötekninen teollisuus.

Yksityisen kulutuksen lisäys ylitti odotukset ja nousi 5,1 prosenttiin. Kestävien kulutustavaroiden lisäys oli jälleen suurin eli 15 prosenttia. Kulutus kasvoi tasaisesti myös puolikestävien ja lyhytikäisten tavaroiden sekä palveluiden osalta. Maan talousnäkymien tulevaisuuteen liittyi epävarmuutta, mutta kuluttajien luottamus oman taloutensa kehitykseen säilyi hyvänä vuoden loppuun saakka.

Kuluttajahintojen nousu oli edelleen hidasta. Kuluttajahintaindeksi nousi keskimäärin 1,4 prosenttia. Hintojen nousua hillitsivät eniten tuontihintojen aleneminen ja matala korkotaso. Hintakehitys vaihteli kuitenkin hyödykeryhmittäin: elintarvikkeet nousivat keskimäärin 1,7 prosenttia, asuminen ja liikenne kallistuivat noin 2 prosenttia sekä majoitus- ja ravintolapalvelut lähes 3 prosenttia. Vaatetuksen ja jalkineiden hinnat puolestaan alenivat 1,4 prosenttia.

Vähittäiskauppa lisääntyi yksityisen kulutuksen tahdissa eli noin 5 prosenttia. Tammi-marraskuun myynnin määrän kasvu ilman autokauppaa oli 5,2 prosenttia. Vähittäiskaupan hinnat nousivat keskimäärin noin yhden prosentin. Tukukauppa kasvoi vähittäiskauppaa nopeammin ja erityisesti autokaupan voimakas kasvu jatkui. Vähittäiskaupassa eniten lisääntyivät tietokonelaitteistojen, urheilutarvikkeiden, kodinkoneiden ja viihde-elektronikan sekä huonekalujen ja

sisustustarvikkeiden myynti. Tavaratalojen ja automarketien myynti kasvoi määrältään noin 6 prosenttia ja päivittäistavarakauppa noin 3,5 prosenttia. Kauppatilaston uudistamisen johdosta tiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin.

Hotelli- ja ravintola-alan palveluiden kysyntä kasvoi tammi-syyskuussa 1998 määrällisesti lähes 5 prosenttia ja myynnin arvon lisäys oli noin 7,5 prosenttia. Anniskeluravintoloiden myynnin arvo kasvoi 8 prosenttia, josta määrällistä kasvua oli 6 prosenttia. Saman kehitysvauhdin arvioidaan jatkuneen vuoden loppukuukausina. Majoitustoiminnassa yöpymiset lisääntyivät noin 3 prosenttia ja hotellihuoneiden käyttöaste nousi edellisestä vuodesta.

Konsernirakenteen muutokset

Tilivuoden aikana konsernin liiketoimintayhtiö rakenteessa toteutettiin suunnitellusti edellistä vuotta enemmän yhtiöjärjestelyjä.

Tilikauden alussa rautakaupan hankintayhtiöstä Rainex Partners Oy:stä tuli SOK:n omistama tytäryhtiö, kun SOK hankki sen osakekannan osakkuusyhtiöltään Inex Partners Oy:ltä. Kauppaan sisältyi myös Rainex Partners Oy:n tytäryhtiö Rainex Yrityspalvelu Oy.

Konsernin majoitus- ja ravitsemistoimialan yhtiö rakenteen selkeyttämiseksi suoritettiin useita konsernin sisäisiä yhtiöjärjestelyjä. Lisäksi Oy Sokotera Ab:n nimi muutettiin heinäkuun alussa Sokos Hotels Oy:ksi. Tilikauden alkupuoliskolla Hämeenmaan Hotellit Oy:n varsinaisen liiketoiminta päättyi, kun sen liiketoiminta osittain siirrettiin konsernin sisällä Sokos Hotels Oy:öön ja toisaalta osa liiketoiminnasta myytiin konsernin ulkopuolelle. Tämän jälkeen yhtiö fuusioitiin Sokos Hotels Oy:öön. Lahden Uusi Seurahuone Oy:n purkuprosessi saatiin myös tilikauden alkupuolella päätökseen. Vuoden lopussa Helsinki Hotels Oy fuusioitiin Sokos Hotels Oy:öön.

Autokauppaa aikaisemmin harjoittaneen Turun Valtavaunu Oy:n purkuprosessi päättyi joulukuun alussa.

Heinäkuun alussa myytiin Lahden Sokoksen kiinteistöyhtiön osakkeet ja samalla tehtiin pitkäaikainen vuokrasopimus kiinteistön vuokrauksesta ostajan kanssa. Vastaavalla tavalla myytiin syyskuun alussa Tampereen Ilves-hotellin kiinteistöyhtiön osakekanta.

Lisäksi kolmen muun kiinteistötytäryhtiön ja yhden kiinteistöosakkuusyhtiön osakkeet myytiin S-ryhmän ulkopuolelle. Yhden kiinteistötytäryhtiön ja yhden kiinteistöosakkuusyhtiön osakeomistuksen SOK myi a.o. paikkakunnilla toimiville alueosuuskaupoille. Viimemainittujen myyntien tarkoituksena on selkeyttää S-ryhmän liikepaikkarakennetta. Vuoden loppupuolella yhden SOK:n kiinteistötytäryhtiön jakautumisen kautta muodostettiin kolme kiinteistötytäryhtiötä.

SOK on kasvattanut omistusosuuttaan Hotel City Vantaa Oy:ssä sekä ketjuohjauksyhtiöissä Assähuoltamot Oy:ssä ja Sokotel Oy:ssä niin, että viime mainitut tulivat kokonaan SOK:n omistukseen. Assähuoltamot Oy fuusioitiin SOK:hon vuoden lopulla. Sokotel Oy fuusioidaan SOK:hon 1999. Viimemainitun yhtiön ravintolaketjuohjaustoiminta on jo siirretty SOK:lle.

Lisäksi perustetuista Elielin Pysäköinti Oy:stä ja Foodbaltic Oy:stä tuli SOK:n osakkuusyhtiöitä ja Kiinteistö Oy Hainistenportista tytäryhtiö. SOK:n tytäryhtiö Hankkija-Maatalous Oy hankki tilikauden aikana Kiinteistö Oy Mäntsälän Perkkionpellontie 1:n osakekannan.

Liikevaihto

SOK-yhtymän liikevaihto oli 13 953 milj. markkaa, jossa oli lisäystä 12,4 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Maatalouskaupan, autokaupan sekä hotelli- ja ravintolatoimialan liikevaihdot kehittyivät odotettua paremmin. Lisäksi myönteiseen kehitykseen vaikuttivat rautakauppaa harjoittavan Rainex-yhtiöiden liikevoiminnan siirtyminen SOK-yhtymään vuoden alusta ja Hämeenmaan Automarket Oy:n vuoden 1997 jälkipuoliskolla avaamat uudet marketit ja loppuvuonna 1998 käytössä ollut Hämeenlinnan Prisman laajennus.

Maatalous- ja rautakaupan liikevaihto kasvoi yli 22 prosenttia. Yhtymässä maatalouskauppaa harjoittavan Hankkija-Maatalous Oy:n liikevaihto kasvoi 6,6 prosenttia erityisesti maatalouskonekaupan volyymin kasvaessa. SOK-yhtymässä ensimmäistä vuotta toimineen rautakauppaa harjoittavan Rainex Yrityspalvelu Oy:n liikevaihdon kehitys ylitti tavoitteen.

Hotelli- ja ravintolatoimialan yhtiöiden liikevaihto kasvoi lähes 11 prosentilla. Kasvuun vaikuttivat yhtymän vuoden 1997 kesällä hankkima uusi hotelli, alan yleis-

nen positiivinen kehitys ja erityisesti oman toiminnan laajamittaiset uudistukset. Hotellien käyttöaste parani yli kaksinkertaisesti valtakunnalliseen kehitykseen verrattuna.

Yhtymän autokaupan liikevaihto kasvoi 20,1 prosenttia, kun koko maan uusien autojen kappalemääräinen myynti kasvoi viime vuonna 20,3 prosenttia. Peugeot-autoja maahantuovan Oy Maan Auto Ab:n liikevaihto kasvoi 23,3 prosentilla. Peugeot-henkilöautojen markkinaosuus laski lievästi 5,4 prosentista 5,3 prosenttiin, kun sen sijaan Peugeot-pakettiautojen markkinaosuus kasvoi 2,7 prosentista 4,8 prosenttiin.

Market-kauppaa harjoittavan Hämeenmaan Automarket Oy:n Prisma- ja S-market yksiköiden liikevaihto kehittyi hyvin.

SOK-yhtymän käyttötavarahankintayhtiöiden voimakkaaseen liikevaihdon kasvuun, 50,7 prosenttia, vaikuttivat Prisma- ja S-market-ketjujen hyvä käyttötavaramyynnin kehitys ja Oy Sokos Ab:n hankinnan siirtyminen Intrade Partners Oy:lle. Tavaratalokauppaa harjoittavan Oy Sokos Ab:n varsinaisten Sokos-tavaratalojen myynti kasvoi 2,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Oy Sokos Ab:n liikevaihtoa vähensi käyttötavaroiden hankintatoimen keskittäminen Intrade Partners Oy:lle ja lajitelmasupistukset Sokos-muotiketjussa.

Tulos

SOK-yhtymän ylijäämä ennen satunnaisia eriä oli 252 milj. markkaa. Edellisenä vuonna vastaava tulos oli 137 milj. markkaa. Em. tulos sisältää mm. liiketoiminnan muut tuotot, käyttöomaisuuden myyntitappiot, osuuden osakkuusyhtiöiden tuloksista, arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja sijoituksista sekä pakollisten varausten muutoksen.

Keskeiset kulutekijät, kuten materiaali- ja palveluostot, kasvoivat liikevaihdon kasvun mukaisesti tai sitä vähemmän. Liiketoiminnan muita tuottoja kasvattivat Tampereen hotelli Ilveksen ja Lahden Sokos-tavaratalon kiinteistöjen osakekantojen myynnit. Samalla tehdyt kaupat kasvattivat vuokratuloja, kun kiinteistöt vuokrattiin takaisin liiketoiminnan käyttöön.

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä (24,6 milj. markkaa) ovat arvonalentamisia muista pitkävaikutteisista menoista, maa-alueista, rakennuksista ja koneista ja kalustoista. Lisäksi yksi konserniliiketoimintajaksotettiin uudelleen niin, että neljän vuoden poistoaikaa vastaava poisto kirjattiin arvonalentumisenä, jotta konserniliiketoimintojen osalta

päästiin kaikilta osin viiden vuoden poisto-aikaan.

Korko- ja muiden rahoituskulujen sekä korko- ja muiden rahoitustuottojen erotus oli 5,6 milj. markkaa pienempi kuin edellisenä vuonna. Rahoitustuottojen ja -kulujen ryhmässä arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista (53,8 milj. markkaa, ed.v. 72,5 milj. markkaa) sisältää aiemmin eliminoimattoman SOK:n ja yhden osakkuusyhtiön välisen sisäisen katteen 38,6 milj. markkaa, mikä on raportoitu aiempien vuosien tilinpäätöksen laadintaperiaatteissa. Lisäksi erässä on arvonalentumisia Polar-Yhtymä Oyj:n osakkeista 13,5 milj. markkaa ja muista osakkeista 1,7 milj. markkaa.

Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu varovaisuutta noudattaen aikaisempina tilikausina syntynyt laskennallinen veroisaaminen 121,0 milj. markkaa.

Sijoitetun pääoman tuotto oli 10,7 prosenttia (8,4 prosenttia).

Kaikki liiketoimintaryhmät saavuttivat suunnitellun tuloksen ja valtaosalla se oli myös edellistä vuotta parempi. Suurimmat tulosparannukset olivat maatalous- ja rautakaupassa sekä tavaratalotoiminnassa. Myös hotelli- ja ravintolaliiketoiminnan tulos parani merkittävästi. Suunnitellusta tulosparannuksesta huolimatta tavaratalokaupan tulos oli vielä tappiollinen.

SOK:n toiminta

SOK on SOK-yhtymän emoyhteisö. SOK:n liiketoiminta muodostuu teollisuuden suoraan ketjuyksiköille toimittamien tavaroiden laskutuksesta (OVT-laskutus), vuokraus-, ketjuohjaus-, asiakasomistaja- ja markkinointipalvelujen sekä ryhmä- ja konsernipalvelujen tuottamisesta S-ryhmän yritysille.

Tilikauden alussa toteutetun SOK:n hallintorakenteen muutoksen, jossa täsmennettiin hallintoneuvoston ja hallituksen tehtäviä ja jossa SOK:n hallitus muutui omistajaenemmistöiseksi, on jo todettu parantaneen SOK:n toimintakykyä koko S-ryhmän yhteistyön ja kilpailukyvyn edistämiseksi ja kokonaisvoimavarojen ohjauksessa.

Käyttötavarakaupan hankintaa tehostettiin tekemällä täsmennyksiä työnjaossa Intrade Partners Oy:n, Rainex Partners Oy:n ja Hankkija-Maatalous Oy:n välillä. Ketjuohjausorganisaatiot jatkoivat ketjukonseptien kehittämistä ja laativat runsaasti uusia liikepaikkasuunnitelmia. Uusista julkistetuista konsepteista merkittävin oli ABC-liikennemyymäläkonsepti pilottimyyntimallina.

SOK:n liikevaihto oli 5 706 milj. markkaa ja siinä oli lisäystä 6,4 prosenttia edelli-

seen vuoteen verrattuna. Ylijäämä ennen satunnaisia eriä oli 82 milj. markkaa, kun edellisenä vuonna vastaava tulos oli 62 milj. markkaa tappiollinen.

Tulosparannukseen vaikuttivat kasvaneet liiketoiminnan muut tuotot, jotka sisältävät kolmen suurehkon kiinteistön myynnin tuomat myyntivoitot: Tampereella hotelli Ilveksen kiinteistöyhtiön ja Lahdessa tavaratalokiinteistöyhtiön osakekannat myytiin konsernin ulkopuolelle ja Helsingissä SOK:n vanha pääkonttorikiinteistö myytiin konsernin sisällä SOK:n kokonaan omistamalle kiinteistöyhtiölle. Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista supistuivat lähes 84 milj. markkaa edellisestä vuodesta.

Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvät vuokrat ovat pääosin joko SOK-yhtymän tai muille S-ryhmän yritysille edelleen vuokrattujen tilojen vuokratuloja. Vuokratulojen kasvu johtuu konsernin ulkopuolelle myytyjen kiinteistöjen takaisinvuokrauksesta konsernin liiketoiminnan käyttöön.

Satunnaiset tuotot sisältävät 94 milj. markan arvonalennuksen palautuksen Espoon logistiikkakeskuksen kiinteistöyhtiön osakkeista.

Investoinnit ja käyttöomaisuuden myynnit

SOK-yhtymän bruttoinvestoinnit olivat 305 milj. markkaa. Investoinneista suurin oli Espoon Kilossa sijaitsevan logistiikkakeskuksen laajennus ja peruskorjaus, mikä jatkuu myös 1999. Helsingin keskustassa aloitettiin Radisson SAS Plaza Hotel Helsingin rakennustyöt. Hotelli- ja ravintolaliiketoimintaryhmässä jatkuivat sekä hotellihuoneiden että ravintolatilojen ja kalustojen uusimiset voimakkaana. Tavarataloissa merkittävin investointi oli joulukauppaan valmistunut Tapiolan tavaratalon perusteellinen uudistaminen. Vuoden alussa hankittiin Rainex-yhtiöiden osakekannat ja loppuunsaatettiin pääkaupunkiseudun hotelli- ja ravintolatoimialan omistusjärjestelyt. Muut investoinnit olivat eri toimialojen miljö-, kalusto- ja tietojärjestelmähankintoja. Vuoteen 2000 ja euron käyttöönottoon varautuminen näkyi tietojärjestelmäinvestoinneissa.

SOK-yhtymän käyttöomaisuusmyynnit olivat kirjanpitoarvoin 207 milj. markkaa. Tampereella hotelli Ilveksen kiinteistön ja Lahdessa Sokoksen kiinteistön osakekannat myytiin ja ko. kiinteistöistä tehtiin pitkäaikaiset vuokrasopimukset. Muut myynnit olivat S-ryhmälle tarpeettomien toimitilojen ja maa-alueiden myyntiä sekä pienehköjä toimitilamyynnejä alueosuuskaupoille ja pienehköjä sijoitusosakkeiden myyntiä.

Rahoitus

Suomen korkotaso laski euron käyttöönottoa ennakoiden Saksan ja Ranskan korkojen mukana. Voimakkainta lasku oli pitkissä koroissa. Yhtymän netto-rahoituskulujen laskuun vaikutti lainasalkun korkorakenne, jolla alenevaa korkotasoa kyettiin hyödyntämään.

SOK-yhtymän nettorahoituskulut olivat 58 milj. markkaa, jossa oli vähennystä edellisvuodesta 5 milj. markkaa. Yhtymän velkaantuneisuus aleni tilikauden aikana, jota kuvastaa gearing-tunnusluvun lasku 99:stä 66:een.

SOK-yhtymän rahoituslaskelman mukainen kassavirta ennen rahoituseriä oli 351 milj. markkaa positiivinen. Rahoitusarvopaperit ja rahavarat olivat vuoden lopussa yhteensä 1 445 milj. markkaa. Lisäksi yhtymällä oli 937 milj. markkaa käyttämättömiä pitkäaikaisia luottolemi- tejä.

Henkilöstö

SOK-yhtymän henkilömäärä oli vuoden lopussa 4 737, josta SOK:n henkilöstöä oli 364 (7,7 %) ja tytäryhtiöiden 4 373 (92,3 %).

Henkilöstön lisäys oli 233 henkilöä edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäyksestä tytäryhtiöiden osuus oli 204 henkilöä. Suurimmat lisäykset olivat hotelli- ja ravintolatoimialalla sekä autokaupassa. Myös Rainex-yhtiöiden osto lisäsi tytäryhtiöiden henkilömäärää.

Valmistautuminen vuosituhannen vaihtumiseen

SOK-yhtymässä ja koko S-ryhmässä jatkettiin systemaattisesti v.1997 keväällä aloitettua kokonaisvaltaista valmistautumista vuosituhannen vaihtumiseen. Valmistelussa noudatettavat periaatteet kirjattiin ja jaettiin SOK:n hallituksen ohjeena S-ryhmän yksiköille. Valmistelu kattaa tieto- ja muut järjestelmät sekä tekniikat, joihin vuosituhannen vaihtuminen voi vaikuttaa. Myös sopimusten tarkistaminen ja vastuukysymysten selkeyttämisen valmistelu mahdollisten ongelmien varalta kuuluvat hankkeeseen.

Eriyksiköissä on nimetty vuosi 2000 vastuuhenkilöt ja projektoitu tarvittavat osahankkeet. Valmistelun etenemisestä raportoidaan määräajoin SOK:n hallitukselle.

Valmistelutyö etenee ketjuittain, toiminoittain ja yrityksittäin hallituksen hyväksymien periaatteiden ja projektioiden mukaisesti. Kaikkien järjestelmien toimivuus pyritään varmistamaan testaamalla. Suurimmat kunnostustarpeet liittyvät

toimipaikkojen järjestelmiin. Samalla myös nostetaan niiden toiminnallista tasoa ja pidennetään niiden käyttöaikaa. Myös sidosryhmien valmiuksien varmistaminen vaatii merkittävästi panostusta. Tavoitteena on, että valmistelutyöt on pääosin tehty 31.5.1999 mennessä.

Mahdollisten häiriöiden varalta laaditaan toiminnalliset varasuunnitelmat.

Valmistelutyön on arvioitu tulevan mak samaan yhteensä 30 milj. markkaa koko S-ryhmässä. Työ oli tilikauden päättyessä suunnitellussa aikataulussa.

Euron käyttöönotto

SOK-yhtymän ja koko S-ryhmän euron käyttöönottoaikataulu on lähtenyt vähittäiskaupan tarkoituksenmukaisesta siirtymäaikataulusta. Kun kuluttajilla on käytössään euroseteleitä -ja kolikoita vasta vuoden 2002 alusta, on vähittäiskaupan toiminnot tarkoituksenmukaista pitää markoissa sinne saakka.

Loppukevästä 1999 lähtien tuotteiden markkahintojen rinnalla ovat niiden eurohinnat markkinointiviestinnässä sekä hyllynreunoihin ja tuotteisiin kiinnitettyissä hintalapuissa.

SOK-yhtymän kirjanpitovaluutta on markka vuoden 2001 loppuun saakka. Valtaosa kotimaisista ostoista ja myynneistä tapahtuu siirtymäaikana markoissa. Rahoitustoiminnot hoidetaan kuitenkin euroina 1.1.1999 alkaen ja taloushallinnossa on valmius käsitellä euro määräisiä laskuja.

Alkaneen vuoden näkymät

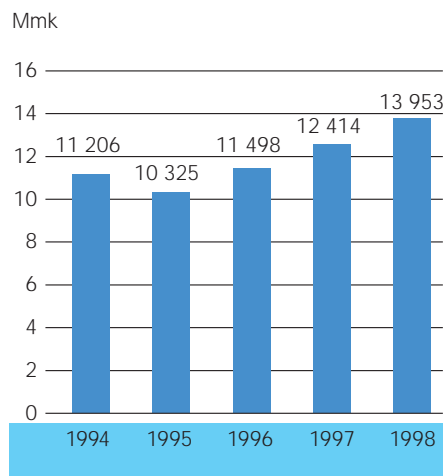
Kaupan toimintaedellytysten odotetaan olevan myönteisiä myös vuonna 1999. Keskitetty tuloratkaisu, veronkevennyk-

set, paraneva työllisyys ja hidas inflaatio luovat hyvät edellytykset yksityisen kulutuksen ja kotimaan kaupan kasvulle. Kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan noin 3 prosenttia ja yksityisen kulutuksen 3,5 prosenttia. Kuluttajahintojen nousu jatkuu hitaana; tammikuussa 1999 nousu oli 0,5 prosenttia edellisen vuoden tammikuusta. Riskinä on, että kansainvälisen talouden häiriöt heijastuvat Suomeen ja heikentävät kuluttajien luottamusta tulevaisuuteen. Kotimainen kysyntä on kuitenkin avainasemassa koko kansantalouden osalta erityisesti alkuvuonna, kun teollisuuden vienti- ja tuotantonäkymät ovat heikentyneet.

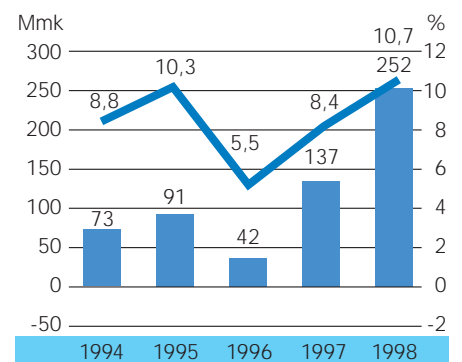
SOK myi helmikuussa 1999 Oy Radiolinja Ab:n osakkeita 100 milj. markalla. Kaupasta syntyi 98 milj. markan myyntivoitto. Maaliskuun 1999 alussa SOK osti Helsingin Osuuskauppa HOK:lta 48,5 prosenttia Etelä-Suomen Huoltamot Oy:n osakekannasta. Kun SOK omisti em. yhtiöstä aiemmin 46,5 prosenttia, tuli Osuuskauppa Hämeenmaan alueella liikennemyymälätoimintaa harjoittavasta yhtiöstä SOK:n tytäryhtiö.

SOK-yhtymän operatiivisen tuloksen odotetaan pysyvän edellisen vuoden tasolla. Eri toimialojen tuloskehitys tulee olemaan epäyhtenäinen. Tavaratalokaupassa tavoitellaan edellistä vuotta parempaa tulosta. Hotelli- ja ravintolatoimialan tuloksen odotetaan suurista investoinneista huolimatta paranevan vielä lievästi. Sen sijaan maatalouskaupan tuloksen arvioidaan jäävän edellisen vuoden tasosta.

SOK-YHTYMÄN LIIKEVAIHTO

TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ SJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO-%

SOK-YHTYMÄN KONSERNITULOSLASKELMA

Mmk	Viite	1.1.- 31.12.1998		1.1.-31.12.1997	
Liikevaihto	(1)		13 952,6		12 413,7
Liiketoiminnan muut tuotot	(2)		162,5		106,5
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	(3)	11 458,5		10 191,1	
Ulkopuoliset palvelut		329,1	11 787,6	293,5	10 484,6
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot		650,1		592,4	
Henkilösivukulut	(4)	159,0	809,1	143,4	735,8
Poistot ja arvonalentumiset	(5)		216,3		186,7
Liiketoiminnan muut kulut					
Vuokrat		309,6		269,4	
Muut kulut	(6)	641,8	951,4	576,7	846,1
Liikeyljäämä			350,7		267,0
Osuus osakkuusyritysten tuloksista (+/-)			13,1		5,6
Rahoitustuotot ja -kulut (+/-)	(8)		-112,1		-135,8
Ylijäämä ennen satunnaisia erä			251,7		136,8
Satunnaiset erät (+/-)	(9)		120,0		1,4
Ylijäämä ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja			371,7		138,2
Tilinpäätössiirrot (+/-)	(10)				39,5
Välittömät verot (+/-)	(11)		-67,6		-3,3
Vähemmistön osuus (+/-)			-1,7		-0,2
Tilikauden ylijäämä			302,4		174,2

SOK-YHTYMÄN KONSERNITASE

VASTAAVAA Mmk	Viite	31.12.1998		31.12.1997	
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet	(12)	197,5		198,2	
Konserniliikearvo	(12)	10,4		17,9	
Aineelliset hyödykkeet	(12)	2 188,5		2 299,9	
Osakkuusyrittösakkeet	(13)	345,3		377,6	
Muut sijoitukset	(13)	255,4	2 997,2	176,7	3 070,2
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	(15)	849,3		821,8	
Pitkäaikaiset saamiset	(16)	85,6		66,1	
Laskennallinen verosaaminen	(17)	67,1			
Lyhytaikaiset saamiset	(18)	1 187,5		1 141,5	
Rahoitusarvopaperit	(19)	1 340,6		1 392,6	
Rahat ja pankkisaamiset		104,7	3 634,7	99,6	3 521,6
			6 631,9		6 591,8

VASTATTAVAA Mmk		31.12.1998		31.12.1997	
OMA PÄÄOMA					
Osuuspääoma	(20)	264,5		226,9	
Lisäosuspääoma		25,0		15,0	
Arvonkorotusrahasto		621,8		621,8	
Vararahasto		65,1		65,1	
Hallintoneuvoston käyttörahasto		0,3		0,1	
Edellisten tilikausien ylijäämä		488,5		330,4	
Tilikauden ylijäämä		302,4	1 767,5	174,2	1 433,5
VÄHEMMISTÖOSUUS					
			89,6		91,6
PAKOLLISET VARAUKSET					
	(22)		91,8		107,6
VIERAS PÄÄOMA					
Pääomalaina	(23)	120,0		120,0	
Laskennallinen verovelka	(24)	39,1		37,9	
Pitkäaikainen vieras pääoma	(25)	1 203,0		1 366,9	
Lyhytaikainen vieras pääoma	(26)	3 320,8	4 682,9	3 434,3	4 959,1
			6 631,9		6 591,8

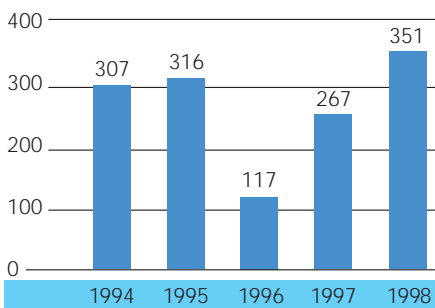
SOK-YHTYMÄN KONSERNIRAAHOITUSLASKELMA

Mmk	1.1.-31.12.1998		1.1.-31.12.1997	
Liiketoiminta				
Tulorahoitus				
Liikevoitto		346,9		267,0
Poistot ja arvonalentumiset		216,3		186,7
Rahoitustuotot ja -kulut		-53,8		-63,4
Satunnaiset erät		-1,0		1,4
Verot		-13,9		-3,2
Yhteensä		494,4		388,5
Käyttöpääoman muutos				
Vaihto-omaisuuden lisäys		-24,3		-91,5
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys		-38,3		-145,7
Korottomien lyhytaikaisten velkojen lisäys(+)/vähennys(-)*		-9,8		199,6
Yhteensä		-72,4		-37,6
Liiketoiminnan kassavirta				
		422,1		350,9
Investoinnit				
Käyttöomaisuuden lisäys		277,8		274,7
Käyttöomaisuuden vähennys		206,6		71,6
Yhteensä		-71,1		-203,1
Kassavirta ennen rahoitusta				
		350,9		147,8
Rahoitus				
Pitkäaikaisten saamisten lisäys		-99,7		-8,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		521,1		163,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		793,2		206,0
Lyhytaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)		17,6		-12,1
Lyhytaikaisten lainojen lisäys(+)/vähennys(-)		-57,3		192,0
Maksettu osuuspääoman korko		15,8		13,3
Osuuspääoman ja lisäosuuspääoman lisäys		47,6		47,0
Oman pääoman vähennys		0,1		0,1
Vähemmistöosuuden vähennys		-3,7		-1,4
Yhteensä		-383,5		161,2
Tytäryritysosot				
Käyttöpääoma	-4,8			
Käyttöomaisuus	-4,7		-98,9	
Rahoitus	-4,9		98,8	
Likvidit varat	-7,0	-21,4		-0,1
Laskelman mukainen likvidien varojen lisäys(+)/vähennys(-)				
		-53,9		308,9
Likvidien varojen lisäys(+)/vähennys(-)				
Likvidit varat 31.12.	1 445,2		1 492,2	
Josta tilikauden aikana hankittujen yhtiöiden likvidit varat	-7,0	1 438,2	0,0	1 492,2
Likvidit varat 1.1.		-1 492,2		-1 183,2
Yhteensä		-53,9		308,9

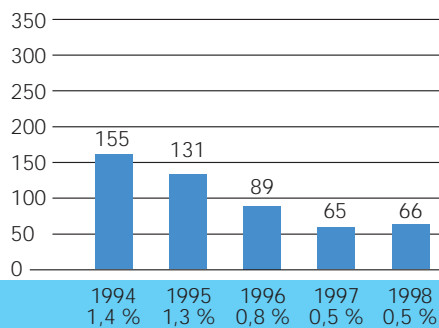
* Sisältää pakollisten varausten muutoksen

LIIKETULOS 1994-1998

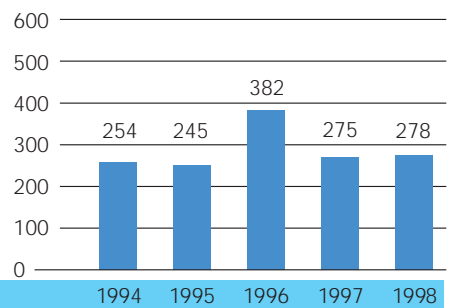
miljoonaa markkaa

**NETTOKORKOKULUT 1994-1998
(% liikevaihdosta)**

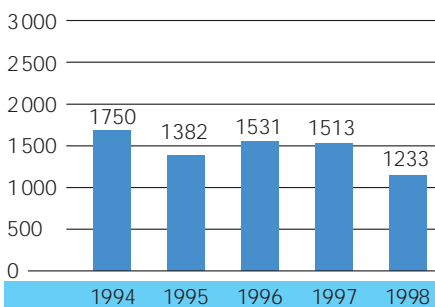
miljoonaa markkaa

**KÄYTTÖMAISUUDEN LISÄYS
1994-1998**

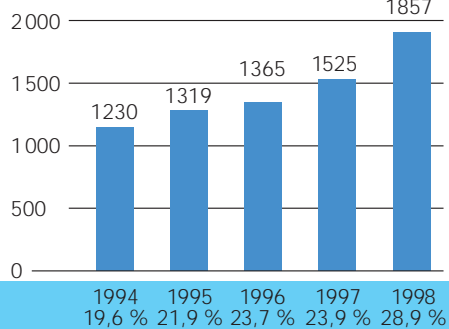
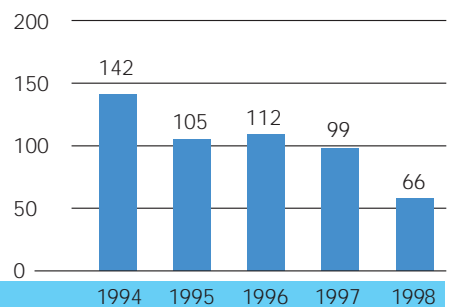
miljoonaa markkaa

**KOROLLISET NETTOVELAT 31.12.
1994-1998**

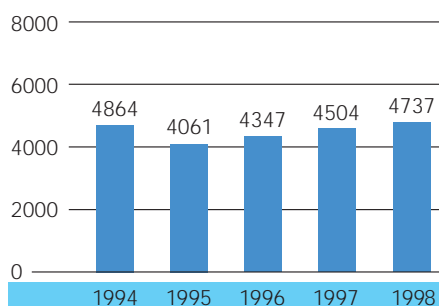
miljoonaa markkaa

**OMA PÄÄOMA 31.12.*
1994-1998 (Omavaraisuusaste, %)**

miljoonaa markkaa

**GEARING,%
1994-1998**

* sisältää vähemmistöosuuden ja tilinpäätössiirtojen kertymän 1994-1996

**HENKILÖSTÖ 31.12.
1994-1998**

SOK:N TULOSLASKELMA

Mmk	Viite	1.1.- 31.12.1998		1.1.-31.12.1997	
Liikevaihto	(1)		5 705,5		5 360,7
Liiketoiminnan muut tuotot	(2)		159,0		69,3
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	(3)	5 152,3		4 901,0	
Ulkopuoliset palvelut		118,8	5 271,1	98,9	4 999,9
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot		72,5		63,9	
Henkilösivukulut	(4)	23,1	95,5	18,9	82,8
Poistot ja arvonalentumiset	(5)		19,7		19,4
Liiketoiminnan muut kulut					
Vuokrat		303,9		233,8	
Muut kulut	(6)	119,3	423,2	97,1	330,9
Liikeliikälämmä (-tappio)			54,9		-3,0
Rahoitustuotot ja -kulut (+/-)	(8)		26,9		-58,8
Ylijäämä (tappio) ennen satunnaisia eräi			81,8		-61,8
Satunnaiset erät (+/-)	(9)		102,0		230,0
Ylijäämä ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja			183,8		168,2
Tilinpäätössiirrot (+/-)	(10)		2,4		3,1
Välittömät verot (+/-)	(11)		-7,4		0,2
Tilikauden ylijäämä			178,8		171,5

SOK:N TASE

VASTAAVAA Mmk	Viite	31.12.1998		31.12.1997	
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet	(12)	36,3		39,6	
Aineelliset hyödykkeet	(12)	60,6		129,4	
Sijoitukset	(13)	3 457,4	3 554,4	3 397,8	3 566,8
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	(15)	43,0		52,9	
Pitkäaikaiset saamiset	(16)	9,4		5,6	
Lyhytaikaiset saamiset	(18)	875,3		865,5	
Rahoitusarvopaperit	(19)	1 675,8		1 631,0	
Rahat ja pankkisaamiset		39,2	2 642,7	52,7	2 607,7
			6 197,0		6 174,5
VASTATTAVAA Mmk					
		31.12.1998		31.12.1997	
OMA PÄÄOMA (20)					
Osuuspääoma		264,5		226,9	
Lisäosuspääoma		25,0		15,0	
Arvonkorotusrahasto		0,3		41,2	
Vararahasto		65,1		65,1	
Hallintoneuvoston käyttörahasto		0,3		0,1	
Edellisten tilikausien ylijäämä		1 468,3		1 312,8	
Tilikauden ylijäämä		178,8	2 002,3	171,5	1 832,6
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ (21)			13,7		16,1
PAKOLLISET VARAUKSET (22)			83,3		88,8
VIERAS PÄÄOMA					
Pääomalaina	(23)	120,0		120,0	
Pitkäaikainen vieras pääoma	(25)	1 079,2		1 180,2	
Lyhytaikainen vieras pääoma	(26)	2 898,7	4 097,9	2 936,8	4 237,0
			6 197,0		6 174,5

SOK:N RAHOITUSLASKELMA

Mmk	1.1.-31.12.1998	1.1.-31.12.1997
Liiketoiminta		
Tulorahoitus		
Liikevoitto	54,9	-3,0
Poistot ja arvonalentumiset	19,7	19,4
Rahoitustuotot ja -kulut	47,9	45,8
Satunnaiset erät	8,2	230,0
Verot	-7,4	0,2
Yhteensä	123,3	292,4
Käyttöpääoman muutokset		
Vaihto-omaisuuden vähennys	9,9	6,0
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys	-15,6	-103,9
Korottomien lyhytaikaisten velkojen lisäys*	21,9	108,4
Yhteensä	16,1	10,5
Liiketoiminnan kassavirta	139,4	302,9
Investoinnit		
Käyttöomaisuuden lisäys	184,9	158,8
Käyttöomaisuuden vähennys	137,8	35,6
Yhteensä	-47,1	-123,2
Kassavirta ennen rahoitusta	92,3	179,7
Rahoitus		
Pitkäaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	71,6	-63,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	505,0	231,7
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	675,4	129,6
Lyhytaikaisten saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	2,1	-7,5
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	3,9	85,1
Maksettu osuuspääoman korko	15,8	13,3
Osuuspääoman ja lisäosuuspääoman lisäys	47,6	47,0
Oman pääoman vähennys	0,1	0,1
Yhteensä	-61,2	150,2
Laskelman mukainen likvidien varojen lisäys	31,1	329,9
Likvidien varojen lisäys		
Likvidit varat 31.12.	1 714,8	1 683,6
Likvidit varat 1.1.	-1 683,6	-1 353,6
Yhteensä	31,1	329,9

* Sisältää pakollisten varausten muutoksen

TULOSLASKELMAN JA TASEEN LIITETIEDOT

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

SOK-konsernista käytetään SOK:n sääntöjen mukaan nimeä SOK-yhtymä. SOK-yhtymän muodostavat Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) ja sen tytäryhtiöt. Konsernitilinpäätökseen sisältyvät emo-osuuskunnan lisäksi kaikki ne yhtiöt, joissa emo-osuuskunnalla on omistuksensa perusteella suoraan tai tytäryhtiöidensä kanssa enemmän kuin puolet osakkeiden tuottamista äänistä. Tytäryhtiöistä on jätetty konsernitilinpäätöksen ulkopuolelle 1 arvasäännösten alainen asunto-osakeyhtiö ja 10 liiketoimintaa harjoittamatonta nimenkantoyhtiötä. Näiden yhteinen kirjanpitoarvo konserniyhtiöiden taseissa on 0,3 milj. markkaa. Yhdistellyt tytäryhtiöt luetaan liitetietojen kohdassa 14.

Sijoitukset osakkuusyhtiöihin (äänivalta 20 %–50 %) on otettu mukaan konsernitilinpäätökseen lukuun ottamatta 8 asunto-osakeyhtiötä, joista 7 on arvasäännösten alaista. Viime mainittujen yhteinen kirjanpitoarvo on emo-osuuskunnan taseessa 0,2 milj. markkaa. Yhdistellyt osakkuusyhtiöt luetaan liitetietojen kohdassa 14.

Em. tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden poisjättämisellä ei ole olennaista vaikutusta konsernin tulokseen ja omaan pääomaan.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty yksi ulkomainen osakkuusyhtiö.

Konsernitilinpäätöksen laskentaperiaatteet

Konsernitilinpäätös on laadittu konserniyritysten tuloslaskelmien ja taseiden sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konserniyhtiöiden tilinpäätökset on laadittu 31.12.1997 voimaan tulleen kirjanpitolain säännösten mukaisesti. Lisäksi on otettu huomioon 15.5.1998 voimaan tulleen osakeyhtiölain muutoksen sisältämät tilinpäätöstä koskevat säännökset. Konsernituloslaskelman ja -taseen sekä liitetietojen esittämistapa on uusien säännösten mukainen. Rahoituslaskelmien tase-erien muutokset perustuvat kuitenkin taseryhmittelyyn, joka oli käytössä ennen 31.12.1997 voimaan tullutta kirjanpitolain muutosta.

Konserniyhtiöiden tilinpäätökset ovat ajalta 1.1.-31.12.1998. Tilinpäätösten edellistä vuotta koskevat tiedot on oikaistu vertailukelpoisiksi päättyneen tilikauden tietojen kanssa. Edellisenä vuonna kiinteisiin kuluihin sisältyneet ulkopuoliset palveluostot on oikaistu vertai-

lukelpoisiksi päättyneen tilikauden ulkopuolisten palveluhankintojen kanssa. Edellisen tilikauden liikevaihto on oikaistu uuden kirjanpitolain määritelmän mukaiseksi. Konsernituloslaskelman satunnaiseksi tuotoksi on kirjattu ennen tilikauden alkua kirjanpidon ja verotuksen jaksotuseroista kertynyt laskennallinen verosaaminen. Laskennallista verosaamista ei ole esitetty edellisen tilikauden konsernitaseessa.

Tilivuoden aikana hankitut tai perustetut yhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen hankinta- tai perustamisajankohdasta alkaen. Myydyt tytär- ja osakkuusyhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen myyntihetken saakka.

Sisäisen omistuksen eliminointi

Konsernin sisäinen tytäryritysosakkeiden omistus on eliminoitu hankintamenomenetelmän mukaan. Konsernin sisäinen osakkeiden omistus on eliminoitu vähentämällä toisaalta niiden hankintameno ja toisaalta tytäryrityksen hankinta-ajankohdan mukaisesta omasta pääomasta määrä, joka vastaa konsernin omistusosuutta. Tilikauden 1998 alun jälkeen hankittujen tytäryritysten omaan pääomaan on luettu myös laskennallisella verovelalla vähennettynä kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset. Eliminoinneissa syntyneet erot siltä osin kuin ne ovat johtuneet kiinteistöjen käyppien ja kirjanpitoarvojen erosta on jaettu ao. käyttöomaisuuserille ja muu osa on esitetty taseen konsernilikearvona. Aikaisempina tilikausina laadittujen hankintamenolaskelmien hankintahetken tilinpäätössiirtojen kertymien osalta ei ole katsottu olevan oikaisutarvetta, kun otetaan huomioon niiden vielä poistamatta olevien konserniaktiivien vähäinen markkamäärä.

Konserniaktiivien rakennuksiin kohdistetusta osasta on tehty ao. rakennuksen suunnitelman mukainen poisto. Yhtenä eränä käsitelty konsernilikearvot poistetaan suunnitelman mukaan tasapois- toina 5 vuodessa.

Sisäiset erät ja vähemmistöosuudet

Konsernituloslaskelmaa laadittaessa on vähennetty konsernin sisäiset tuotot ja kulut sekä sisäinen voitonjako. Muiden kuin konserniyritysten omistusta vastaavat osuudet tytäryritysten tuloksista on merkitty konsernituloslaskelmaan vähemmistöosuudeksi. Lisäksi on vähennetty konserniyritysten taseisiin akti-

voitujen konsernin sisäisten katteiden muutokset tilikauden aikana.

Konsernitasetta laadittaessa on vähennetty konserniyritysten keskinäiset saamiset ja velat sekä yritysten taseisiin aktivoidut konsernin sisäiset katteet. Muiden kuin konserniyritysten omistusta tytäryrityksissä vastaavat osuudet on merkitty konsernitaseeseen vähemmistöosuudeksi.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus eli poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen jaettuna laskennalliseen verovelkaan, vähemmistöosuuteen ja omaan pääomaan sekä niiden muutos konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen, vähemmistöosuuden muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Muuntoerot

Ulkomaisen osakkuusyhtiön tilinpäätös on muutettu Suomen markkoiksi tilinpäätöspäivän Suomen Pankin keskikurssin mukaan. Oman pääoman eliminoinnissa syntynyt muuntoero on kohdistettu konsernitaseeseen vapaaseen omaan pääomaan.

Osakkuusyhtiöt

Osakkuusyhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuusyhtiöiden tilikauden tuloksesta on esitetty rahoitustuottojen ja -kulujen yhteydessä. Konsernitaseessa osakkuusyhtiöiden hankintameno ja konsernin vapaaseen omaan pääomaan on lisätty konsernin osuus hankinnan jälkeen kertyneestä osakkuusyhtiön nettovarallisuudesta sisältäen myös tilinpäätössiirtojen kertymän vähennettynä laskennallisella verovelalla.

Konserniyhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden välisten käyttöomaisuuskauppojen yhteydessä syntyneet myyntivoitot on eliminoitu omistusosuuden suhteessa. Erä on vähennetty konsernin vapaasta omasta pääomasta ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hankintamenoista. Eliminoitu myyntivoitto tuloutetaan poistojen tahdissa.

Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaisopimukset

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoinna ole-

vat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä no-teeraamaan keskikurssiin ja kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti.

Valuuttatermiinien korkoerot on jaksotettu sopimuskaudelle korkokuluksi tai -tuotoksi ja kurssierot on kirjattu tulosvaikutteisesti suojauksen kohteesta syntyntä kurssieroa vastaan sen tilikauden aikana, jolloin suojauksen kohteen kurssiero on kirjattu. Valuuttatermiineillä suojattujen tilinpäätöshetken jälkeen tulevien kassavirtojen realisoitumattomat kurssivoitot on kirjattu taseeseen.

Korko-optioiden preemiot on jaksotettu ajan kulumisen perusteella oikaisemaan kirjattuja, suojattuja korkoja. Kaikki optiopreemiot on kirjattu maksettuihin tai saatuihin ennakkomaksuihin. Kulukirjaus tai tuloutus on tehty viimeistään silloin, kun sopimus on suljettu, eräänntynyt tai rauennut. Koronvaihtosopimusten korot on kirjattu korkotuottojen tai -kulojen oikaisuksi.

Muussa kuin suojaustarkoituksessa solmittujen sopimusten tilinpäätöshetkellä avoimena olevien johdannaispositioiden negatiiviset arvomuutokset on kirjattu tilikauden kuluksi. Arvostusvoitot on tuloutettu vain siltä osin kuin positioon kuuluvista sopimuksista on aikaisemmin kirjattu tappiota.

Eurovaluuttojen keskinäisten muuntokurssien kiinnittämisestä 31.12.1998 johtuvat kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu tulosvaikutteisesti.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on fifo-periaatteen mukaisesti merkitty taseeseen hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai jälleenhankintamenojen tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä alinta arvoa käyttäen. Konsernin vaihto-omaisuuteen sisältyvä sisäinen kate on eliminoitu.

Käyttöomaisuus ja poistot

Käyttöomaisuus on taseessa arvostettu hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen mukaiseen hankintamenuon vähennettynä kertyneillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Konsernitaseen arvonorotusrahasto on edelleen 622 milj. markkaa.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistona käyttöomaisuuden alkuperäisestä hankintamenusta. Arvonorotuksista ei ole tehty poistoja. Poistot on laskettu kohteen käyttöönottoa seuraavan kuukauden alusta. Poistoajat, jotka perustuvat arvioituihin taloudellisiin pitoaikoihin, ilmenevät tuloslaskelman liitetietojen poistokohdasta.

Leasing

Leasingmaksut on esitetty konsernituloslaskelmassa vuokratuloina.

Vastaiset menot ja menetykset

Vastaiset menot ja menetykset, joihin on sitouduttu tai joiden toteutumista pidetään todennäköisenä, on kirjattu kuluksi luonteensa mukaisesti asianomaiseen kuluerään. Taseessa kyseiset kuluva-raukset on esitetty pakollisina varauksina.

Tilinpäätössiirrot, laskennallinen verovelka ja -saaminen

Tilinpäätössiirtoja ovat poistoero ja vapaaehtoiset varaukset, jotka konserniin kuuluvien yritysten taseissa on esitetty tilinpäätössiirtojen kertymänä. Konsernitaseessa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu omaksi pääomaksi ja laskennalliseksi verovelaksi sekä niiden muutos konsernituloslaskelmassa laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen. Ns. hyllypoistot on

otettu em. laskennallista verovelkaa laskettaessa huomioon vähentävänä tekijänä.

Jaksotuseroista johtuvat laskennalliset verovelat ja -saamiset

Konserniyhtiöiden pakollisista varauksista ja vahvistetuista tappioista johtuva laskennallinen verosaaminen on esitetty konsernitaseessa. Ao. yhtiön tuloslaskelman ja taseen liitetietona on esitetty laskennallinen verosaaminen, mikäli se on suuruudeltaan olennainen ao. yhtiön kannalta. Konserniyhtiöillä ei ole jaksotuseroista johtuvia laskennallisia verovelkoja.

Eläkejärjestelyt

SOK-yhtymällä on lakisääteisen eläkevakuutuksen lisäksi ollut yhdessä lähinnä S-ryhmään kuuluvien muiden yritysten kanssa Eläkekassa Elonvaran avulla vapaaehtoinen eläkejärjestely.

Siltä osin kuin purkautuneen Elonvaran sääntöjen mukaiset, ansaitut eläke-edut eivät tulleet katetuiksi purkautuneen Elonvaran varoilla, otti kukin eläkekassan osakas tätä kattamatonta eläkevastuuta vastaavan lisäeläkevakuutuksen Yritysten Henkivakuutus Oy Tapiolasta sitoutumalla sen maksamiseen kymmenen vuoden kuluessa. Samalla osakkaat antoivat omavelkaisen takauksen muiden Elonvaran osakkaiden ottamien ko. vakuutusten maksamisesta. Kattamaton yhteisvastuu, joka on esitetty liitetiedoissa vastuuna, tulee katetuksi sopimuksen mukaan viimeistään v. 2000. SOK:n oma osuus kattamattomasta yhteisvastuusta on suoritettu.

SOK-yhtymän palveluksessa oleville entisen Elonvaran jäsenille on myös otettu lisäeläkevakuutus, jolla turvataan eläkekassan sääntöjä vastaavat ansaitut ja tulevat eläke-edut, jotka aikaisemmin käsiteltiin eläketapahtumina.

RAHOITUSRISKIEN HALLINTA

SOK-yhtymän rahoitusriskien hallinta on keskitetty SOK:n rahoitukseen. SOK:n hallitus on vahvistanut periaatteet rahoitusriskien hallinnalle ja riskirajat likviditeetti-, korko-, valuutta- ja luottoriskeille. Lisäksi rahoituksen eri osa-alueille on asetettu numeeriset tavoitteet, joiden avulla pyritään varmistamaan rahoituksen riittävyys, tasapainoisuus ja edullisuus.

LIKVIDITEETIRISKI

Riittävää likviditeettiä ylläpidetään kassavaroilla, tililiimiiteillä, likvideillä rahamarkkinasijoituksilla ja sitovilla luottoliimiiteillä.

KORKORISKI

Korkoriskiä hallitaan SOK-yhtymässä hajauttamalla lainat kiinteä- ja vaihtuvakorkoisiin instrumentteihin sekä käyttämällä korkojohdannaisopimuksia.

VALUUTTARISKI

SOK-yhtymän liikevaihto kertyy lähes kokonaan kotimaasta. Yhtymän valuuttalainat suojataan täysimääräisesti valuuttanvaihtosopimuksilla. Tuontiin liittyviä kaupallisia kurssiriskejä tarkastellaan 12 kuukautta eteenpäin ja suojauksista sovitetaan erikseen tuontia harjoittavien yksiköiden kanssa.

LUOTTORISKI

Kaupalliseen toimintaan liittyvien luottoriskien hallinta on osa liiketoimintayksiköiden toimintaa. Likvidien varojen sijoittamiseen ja johdannaisinstrumenttien kaupankäyntiin liittyvät luottoriskit minimoidaan asettamalla luottorajat hyväksytyille vastapuolille ja tekemällä sopimuksia vain johtavien koti- ja ulkomaisien pankkien, rahoituslaitosten ja välittäjien kanssa.

LIITETIEDOT

TUOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
1. Liikevaihto toimialoittain				
Maatalous- ja rautakauppa	3 867,8	3 157,7		
Hotellit ja ravintolat	994,8	896,7		
Autokauppa	1 148,5	955,9		
Tavaratalokauppa	1 174,2	1 265,8		0,5
Marketkauppa	423,5	253,6		
Käyttötavarahankinta	1 664,8	1 104,5		
OVT-laskutus	5 148,1	4 894,9	5 148,1	4 894,9
Kiinteistö- ja vuokraustoiminta	540,6	487,5	272,6	230,6
Muu palvelutoiminta	336,3	288,0	284,8	234,7
Eliminoinnit	-1 346,1	-891,1		
Yhteensä	13 952,6	12 413,7	5 705,5	5 360,7
Liikevaihto muodostuu kotimaan liiketoiminnasta.				
2. Liiketoiminnan muut tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	156,8	105,3	157,0	69,2
Goodwill-tuotot	3,5			
Muut liiketoiminnan muut tuotot	2,1	1,2	2,0	0,1
Yhteensä	162,5	106,5	159,0	69,3
3. Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	11 472,8	10 285,2	5 142,4	4 894,8
Varastojen muutos (+/-)	-14,3	-94,1	9,9	6,2
Yhteensä	11 458,5	10 191,1	5 152,3	4 901,0
4. Henkilösivukulut				
Eläkekulut	100,1	84,6	16,6	11,7
Muut henkilösivukulut	58,8	58,8	6,5	7,3
Yhteensä	159,0	143,4	23,1	18,9
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot esitetty jäljempänä kohdassa 27.				
5. Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	191,6	179,5	17,8	19,4
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	24,6	7,1	1,9	
Yhteensä	216,3	186,7	19,7	19,4

Poistojen ja poistoeron muutosten tase-eräkohtainen erittely sisältyy taseen liitetietojen pysyvien vastaavien ja tilinpäätössiirtojen kertymän erittelykohtiin.

Suunnitelman mukaiset poistot perustuvat käyttöomaisuuden alkuperäiseen hankintamenuun ja arvioituun taloudelliseen pitoaikaan. Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

	Vuosia
Rakennukset	30-35
Kevyet rakennelmat ja rakennusten laitteet	10-15
Konttori- ja varastokalusto	10
Varasto-, huolto- ja jalostuskoneet	7
Ravintola- ja hotellikalusto	5-10
Myyväläkalusto	5-7
Moottoriajoneuvot ja tietokoneet (muut kuin mikrotietokoneet)	5
Liikearvot	5
Muut aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	verolain sallimissa rajoissa

Royal Hotels Oy:n liikearvon poisto-aika on yleisestä 5 vuoden poistoajasta poiketen 10 vuotta. Em. liikearvo on syntynyt Radisson SAS hotellibrändin ja -verkon luomiseksi tehdystä liiketoimintakaupasta, minkä tuotto-odotukset ulottuvat vähintään 10 vuoden ajalle.

Poistoja ei ole tehty arvonorotuksista.

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
6. Liiketoiminnan muut kulut				
Liiketoiminnan muut kulut	638,1	573,3	105,2	97,1
Käyttöomaisuuden myyntitappiot	3,8	3,3	14,1	0,0
Yhteensä	641,8	576,7	119,3	97,1
Vuokrakulut on esitetty omana eräänä tuloslaskelmassa.				
7. Pakollisten varausten lisäykset (-) tai vähennykset (+)				
Tyhjien toimitilojen vastaisten vuokramenojen lisäys	-32,7	-28,3	-32,7	-27,5
Tyhjien toimitilojen vastaisten vuokramenojen vähennys	41,4	35,5	33,2	30,3
Muiden vastaisten menojen ja menetysten lisäys		-26,2		-20,5
Muiden vastaisten menojen ja menetysten vähennys	7,0	4,4	5,0	
Yhteensä	15,8	-14,6	5,5	-17,7
8. Rahoitustuotot ja -kulut				
Osinkotuotot omistusyhteisyrityksiltä			4,4	0,0
Osinkotuotot muilta	2,6	3,1	2,6	3,1
Osinkotuotot pysyvien vastaavien sijoituksista yhteensä	2,6	3,1	7,0	3,1
Korkotuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä			101,4	108,9
Muilta	6,4	14,0	6,4	14,0
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä			22,6	20,3
Muilta	108,6	64,6	75,9	40,8
Korko- ja muut rahoitustuotot yhteensä	115,0	78,6	206,3	184,0
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	53,8	72,5	21,0	104,7
Korko- ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille			9,5	18,3
Muille	175,9	145,0	155,9	123,0
Korko- ja muut rahoituskulut yhteensä	175,9	145,0	165,4	141,3
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-112,1	-135,8	26,9	-58,8
9. Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				
Saadut konserniavustukset			10,0	228,7
Konserniosakkeiden arvonalennusten palautukset			93,8	
Aikaisemmilla tilikausilla syntyneet verosaamiset	121,0			
Muut	2,0	3,3	2,0	3,3
Yhteensä	122,9	3,3	105,8	232,0
Satunnaiset kulut				
Muut	3,0	1,9	3,8	1,9
Yhteensä	3,0	1,9	3,8	1,9
Satunnaiset erät yhteensä	120,0	1,4	102,0	230,0
10. Tilinpäätössiirrot				
Poistoerojen lisäys (-)/vähennys(+)		-15,0	2,4	3,1
Vapaaehtoisten varausten vähennys(+)		54,5		
Yhteensä		39,5	2,4	3,1
11. Välittömät verot				
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta tilikaudelta	7,6	5,4	-3,4	-63,6
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta ed. tilikausilta	0,2	-2,2	-0,1	-0,6
Tuloverot satunnaisista eristä	6,1		10,9	64,0
Yhdistelytoimenpiteiden vaikutus	-1,2			
Laskennallisen verovelan/-saamisen muutos	55,0			
Yhteensä	67,6	3,2	7,4	-0,2

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
12. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	123,4	107,4	54,8	47,3
Lisäykset 1.1. - 31.12.	14,9	15,0	4,0	6,8
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-4,0	-11,5		-6,1
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	12,0	12,5	6,8	6,8
Hankintameno 31.12.	146,4	123,4	65,6	54,8
Kertyneet poistot 1.1.	80,5	73,3	37,3	35,0
Hankitut yhtiöt	1,3			
Fuusioidut yhtiöt			0,2	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-2,7	-11,0		-6,1
Tillikauden poisto	18,1	18,0	8,4	8,4
Arvonlennukset		0,2		
Kertyneet poistot 31.12.	97,3	80,5	45,9	37,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	49,1	42,9	19,7	17,4
Liikearvo				
Hankintameno 1.1.	50,7	50,9		
Lisäykset 1.1. - 31.12.	5,1	37,4		
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-1,6	-37,6		
Hankintameno 31.12.	54,3	50,7		
Kertyneet poistot 1.1.	10,5	35,2		
Hankitut yhtiöt	2,9			
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-1,6	-32,7		
Tillikauden poisto	12,3	8,1		
Kertyneet poistot 31.12.	24,1	10,5		
Kirjanpitoarvo 31.12.	30,1	40,2		
Muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	175,8	162,4	20,7	20,0
Lisäykset 1.1. - 31.12.	12,8	10,7		0,0
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-8,5	-5,8		-0,1
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	16,0	8,5	0,2	0,8
Hankintameno 31.12.	196,2	175,8	20,9	20,7
Kertyneet poistot 1.1.	75,6	55,4	12,1	9,4
Hankitut yhtiöt	0,3			
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-6,1	-3,7		-0,1
Tillikauden poisto	23,3	23,6	2,8	2,8
Arvonlennukset	2,0	0,3		
Kertyneet poistot 31.12.	95,0	75,6	15,0	12,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	101,2	100,2	5,9	8,6
Aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksut				
Hankintameno 1.1.	14,8	20,5	13,6	14,0
Lisäykset 1.1. - 31.12.	35,1	26,9	13,4	8,0
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-4,5		-3,6	
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	-28,5	-32,6	-12,7	-8,4
Kirjanpitoarvo 31.12.	17,0	14,8	10,7	13,6
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	197,5	198,2	36,3	39,6

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	87,8	91,0		
Lisäykset 1.1. - 31.12.	13,1	0,2		
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-1,1	-3,4		
Hankintameno 31.12.	99,9	87,8		
Kertyneet poistot 1.1.	64,4	59,0		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-1,1	-0,6		
Tilikauden poisto	7,9	6,0		
Arvonlennukset	13,4	0,0		
Kertyneet poistot 31.12.	84,6	64,4		
Kirjanpitoarvo 31.12.	15,3	23,5		
Konsernireservi				
Arvo 1.1.	12,4	12,4		
Lisäykset 1.1. - 31.12.	1,1			
Vähennykset 1.1. - 31.12.		0,0		
Arvo 31.12.	13,6	12,4		
Kertyneet tuloutukset 31.12.	8,7	6,8		
Kirjanpitoarvo 31.12.	4,8	5,6		
Konserniliikearvo taseessa 31.12.	10,4	17,9		
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet				
Hankintameno 1.1.	256,7	237,1	16,5	17,6
Lisäykset 1.1. - 31.12.	29,0	38,3	0,4	
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-47,9	-19,5	-5,3	-1,9
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	5,8	0,8	5,8	0,8
Hankintameno 31.12.	243,5	256,7	17,4	16,5
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	11,1	11,4		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet arvonalennukset	0,0	-0,3		
Arvonlennukset	5,9		1,9	
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	17,0	11,1	1,9	
Arvonkorotukset 1.1.	265,0	259,9	40,9	70,9
Lisäykset	40,9	35,0		
Vähennykset	-40,9	-30,0	-40,9	-30,0
Arvonkorotukset 31.12.	265,0	265,0	0,0	40,9
Kirjanpitoarvo 31.12.	491,5	510,6	15,5	57,4
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1.	1 585,5	1 511,0	89,0	91,3
Lisäykset 1.1. - 31.12.	16,4	83,0	0,1	0,2
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-188,7	-35,8	-19,6	-6,8
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	56,3	27,2	0,0	4,4
Hankintameno 31.12.	1 469,5	1 585,5	69,5	89,0
Kertyneet poistot 1.1.	444,0	398,5	48,1	52,7
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-43,9	-14,4	-8,9	-6,7
Tilikauden poistot	57,3	55,8	1,8	2,2
Arvonlennukset	3,0	4,1		
Kertyneet poistot 31.12.	460,4	444,0	41,1	48,1
Arvonkorotukset 1.1.	361,0	366,0		
Lisäykset		5,0		
Vähennykset		-10,0		
Arvonkorotukset 31.12.	361,0	361,0		
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 370,1	1 502,5	28,4	40,9

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	623,4	511,9	63,0	67,4
Lisäykset 1.1. - 31.12.	66,6	101,3	4,7	2,4
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-24,3	-49,9	-0,6	-8,0
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	13,5	60,1	0,1	1,3
Hankintameno 31.12.	679,3	623,4	67,2	63,0
Kertyneet poistot 1.1.	364,9	326,4	47,6	50,0
Hankitut yhtiöt	2,4			
Fuusioidut yhtiöt			0,4	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-12,1	-35,3	-0,6	-8,0
Tilikauden poistot	73,9	69,8	4,8	5,6
Arvonlennukset	0,3	4,0		
Kertyneet poistot 31.12.	429,5	364,9	52,2	47,6
Kirjanpitoarvo 31.12.	249,8	258,6	15,0	15,4
Koneiden ja kaluston kirjanpitoarvosta 31.12. koneiden ja laitteiden osuus	0,4	2,6		
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	22,9	5,8	15,2	0,8
Lisäykset 1.1. - 31.12.	6,4	2,5	0,0	0,1
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-14,3	-0,6	-14,4	0,0
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.		15,2		14,4
Hankintameno 31.12.	15,0	22,9	0,9	15,2
Kertyneet poistot 1.1.	2,3	1,5	0,5	0,1
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-0,3	0,0	-0,4	0,0
Tilikauden poistot	0,7	0,8	0,0	0,3
Kertyneet poistot 31.12.	2,7	2,3	0,1	0,5
Kirjanpitoarvo 31.12.	12,3	20,6	0,8	14,8
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Hankintameno 1.1.	7,7	36,5	0,9	20,0
Lisäykset 1.1. - 31.12.	142,1	62,9	9,3	0,9
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-9,1	-0,1	-9,1	0,0
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	-75,9	-91,7	-0,2	-20,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	64,8	7,7	1,0	0,9
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	2 188,5	2 299,9	60,6	129,4
13. Sijoitukset				
Osakkeet saman konsernin yrityksissä				
Hankintameno 1.1.			1 478,4	1 360,2
Lisäykset 1.1. - 31.12.			150,3	128,6
Vähennykset 1.1. - 31.12.			-83,1	-10,8
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.			35,3	0,3
Hankintameno 31.12.			1 580,9	1 478,4
Kertyneet arvonalennukset 1.1.			139,6	139,6
Vähennysten ja siirtojen kertyneet arvonalennukset			32,4	
Arvonlennusten peruutukset			-93,8	
Kertyneet arvonalennukset 31.12.			78,1	139,6
Kirjanpitoarvo 31.12.			1 502,7	1 338,8
Pääomalainasaamiset saman konsernin yrityksiltä				
Määrä 1.1.			102,6	11,3
Lisäykset 1.1. - 31.12.			7,8	54,1
Vähennykset 1.1. - 31.12.			-1,5	-1,3
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.			-35,2	38,6
Määrä 31.12.			73,7	102,6

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
Kertyneet arvonalennukset 1.1.			43,7	11,3
Vähennysten ja siirtojen kertyneet arvonalennukset			-32,4	
Arvonalennukset				32,4
Kertyneet arvonalennukset 31.12.			11,3	43,7
Kirjanpitoarvo 31.12.			62,4	59,0
Osuudet saman konsernin yrityksissä yhteensä			1 565,2	1 397,8
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Määrä 1.1.			1 453,4	1 489,8
Lisäykset 1.1. - 31.12.			32,5	258,1
Vähennykset 1.1. - 31.12.			-209,1	-255,5
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.				-39,0
Määrä 31.12.			1 276,9	1 453,4
Sitoumukset saman konsernin yritysten lainojen vakauttamiseksi			339,8	475,1
Osakkeet omistusyhteisyrittäjäryhmittä				
Hankintameno 1.1.	624,4	611,2	625,7	620,9
Lisäykset 1.1. - 31.12.	18,0	40,8	3,1	4,7
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-25,8	-27,7	-25,6	
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	-0,8	0,1	-0,8	0,1
Hankintameno 31.12.	615,8	624,4	602,4	625,7
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	221,4	211,6	230,3	193,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet arvonalennukset	-16,2	-27,7	-16,2	
Arvonalennukset	53,4	37,5	21,0	37,3
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	258,5	221,4	235,0	230,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	357,2	403,1	367,4	395,4
Osakkuusyrittäjäryhmittä johtuvan konserniaktiivan poistamatta oleva määrä	6,4	11,9		
Osakkuusyrittäjäryhmittä johtuvan konsernireservin tulouttamatta oleva määrä	2,0	2,5		
Pääomalainasaamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä				
Lisäykset 1.1. - 31.12.	5,1		5,0	
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-0,1			
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	0,1			
Määrä 31.12.	5,0		5,0	
Osuudet omistusyhteisyrittäjäryhmittä yhteensä	362,2	403,1	372,4	395,4
Saamiset omistusyhteisyrittäjäryhmittä				
Määrä 1.1.	83,0	73,5	82,9	73,4
Lisäykset 1.1. - 31.12.		14,4		14,4
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-6,9	-4,9	-6,9	-4,8
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	-0,1			
Määrä 31.12.	76,0	83,0	76,0	82,9
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	20,0		20,0	
Arvonalennukset		20,0		20,0
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	20,0	20,0	20,0	20,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	56,0	63,0	56,0	62,9

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
Muut osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	89,0	107,5	80,9	100,2
Lisäykset 1.1. - 31.12.	0,4	8,5	0,1	7,0
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-17,5	-26,9	-3,0	-26,1
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.	0,6	-0,1	0,6	-0,1
Hankintameno 31.12.	72,5	89,0	78,6	80,9
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	13,6	17,0	3,5	6,9
Vähennysten ja siirtojen kertyneet arvonalennukset	-9,6	-3,4	-0,5	-3,4
Arvonalennukset	0,4		0,0	
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	4,5	13,6	3,0	3,5
Arvonkorotukset 1.1.	0,3	0,3	0,3	0,3
Arvonkorotukset 31.12.	0,3	0,3	0,3	0,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	68,3	75,6	75,8	77,7
Pääomalainasaamiset muilta				
Määrä 1.1.	55,4	51,1	55,4	51,1
Lisäykset 1.1. - 31.12.	2,4	0,1	2,4	0,1
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-0,2		-0,2	
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.		4,1		4,1
Määrä 31.12.	57,6	55,4	57,6	55,4
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	51,1	51,1	51,1	51,1
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	51,1	51,1	51,1	51,1
Kirjanpitoarvo 31.12.	6,5	4,3	6,5	4,3
Muut saamiset muilta				
Määrä 1.1.	8,3	14,0	6,2	11,9
Lisäykset 1.1. - 31.12.	101,2	0,4	100,0	0,4
Vähennykset 1.1. - 31.12.	-1,8	-2,3	-1,6	-2,3
Siirrot erien välillä 1.1. - 31.12.		-3,7		-3,7
Määrä 31.12.	107,7	8,3	104,6	6,2
Sijoitukset yhteensä	600,7	554,3	3 457,4	3 397,8

14. Konsernin ja emoyhtiön omistamat yritykset 31.12.1998

Konserniyritykset	Konsernin		SOK:n omistus- osuus %	SOK:n omistamien osakkeiden		
	omistus- osuus %	ääni- osuus %		kpl	nimellisarvo tmk	kirjanpitoarvo tmk
Kaupalliset						
Automaa Oy	100,0	100,0	100,0	13 300	13 300	23 895
Hankkija-Maatalous Oy	100,0	100,0	100,0	156 100	156 100	174 996
Hotel City Vantaa Oy	99,9	99,9	99,9	135 543 997	20 332	13 229
Hämeenmaan Automarket Oy	90,0	90,0	90,0	32 400	32 400	32 528
Intrade Partners Oy	100,0	100,0	100,0	16 660	24 990	24 995
Jollas-Opisto Oy	100,0	100,0	100,0	24 000	24 000	24 000
Kuusinen Oy	100,0	100,0	100,0	7 500	1 500	3 075
Oy Maan Auto Ab	100,0	100,0	100,0	8 000 000	80 000	102 825
Oy Sokos Ab	100,0	100,0	100,0	100 000	50 000	150 071
Rainex Partners Oy	100,0	100,0	100,0	20 000	20 000	20 599
Rainex Yrityspalvelu Oy	100,0	100,0				
Royal Hotels Oy	100,0	100,0	100,0	4 000	20 000	30 000
S-Étuluotto Oy	100,0	100,0	100,0	150 000	15 000	15 000
SOK-Business Oy	100,0	100,0	100,0	150	15	15
SOK-Takaus Oy	99,9	99,9	99,9	249 771	24 977	26 979
Sokos Hotels Oy	100,0	100,0	100,0	29 000	58 000	126 959
Sokotel Oy	100,0	100,0	51,1	2 247	2 247	2 594
Kiinteistöyhtiöt (32 kpl)					251 768	730 973
Käyttöomaisuusosakkeet yhteensä						1 502 734
Vaihto-omaisuuskiinteistöyhtiöt (54 kpl)						36 931

	Konsernin		SOK:n omistus- osuus %	SOK:n omistamien osakkeiden		
	omistus- osuus %	ääni- osuus %		kpl	nimellisarvo tmk	kirjanpitoarvo tmk
Omistusyhteisyydet						
Osakkuusyritykset						
Asunto Oy Hätilänkivi	23,9	23,9	23,9	18 320	1 832	4 547
Elielin Pysäköinti Oy	22,2	22,2	22,2	100	1 000	1 000
Etelä-Suomen Huoltamot Oy	46,5	46,5	46,5	6 510	6 510	3 023
Foodbaltic Oy (aik. Baltfood Oy)	50,0	50,0	50,0	1 000	1 000	1 000
Inex Partners Oy -konserni	50,0	50,0	50,0	40 000	40 000	40 000
Kiinteistö Oy Iisalmen Marjahaka	33,3	33,3	33,3	500	500	500
Kiinteistö Oy Pysäköintiveturi	49,7	40,2	49,7	293	29	9 014
Kiinteistö Oy Tullintorni	40,0	40,0	40,0	21 403	21	10 151
Kiinteistö Oy Turun Toripaikoitus	28,6	28,6	28,6	100	20	55
Kiinteistö Oy Valkeakosken Liikekeskus	48,8	48,8	48,8	585 650	586	16 620
Kiinteistö Oy Vilhonkatu 5	50,0	50,0	50,0	50 004	18 001	0
Malmintorin Kiinteistö Oy	40,5	40,5	40,5	4 159	6 239	74 472
Oy Realinvest Ab -konserni	21,9	21,9	21,9	7 520 000	188 000	188 000
Tenco Oy -konserni	50,0	50,0	50,0	1 000	1 000	1 000
Tullin Parkki Oy	45,1	30,0	45,1	246	25	5 448
Agribalt Oy	50,0	50,0				
Hotellipankki Oy	33,3	33,3				
Muut yhtiöt (11 kpl)					594	607
Yhteensä						355 435
Muut omistusyhteisyydet						
Cervuctum Oy			18,8	150 000	15 000	0
Polar-Yhtymä Oyj			2,9	5 305 272	26 526	11 937
Yhteensä						11 937
Vaihto-omaisuusyhtiöt (2 kpl)					21	3 538
Emoyhtiön omistamat muut osakkeet ja osuudet						
Nimenkanto- ja aravayhtiöt					214	214
Sato-Yhtymä Oyj			8,7	190 220	1 902	36 875
Muut yhtiöt					9 014	38 758
Yhteensä						75 847
Käyttöomaisuusosakkeet ja -osuudet yhteensä						1 945 952
Vaihto-omaisuusosakkeet yhteensä						40 470
SOK-YHTYMÄ						
Mmk		1998	1997		1998	1997
15. Vaihto-omaisuus						
Tavarat		831,2	799,7			
Muu vaihto-omaisuus		6,0	12,4	43,0		52,9
Ennakkomaksut		12,1	9,6			
Yhteensä		849,3	821,8	43,0		52,9
16. Pitkäaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset		70,5	58,5			
Muut saamiset			0,1			
Siirtosaamiset		15,1	7,6	9,4		5,6
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä		85,6	66,1	9,4		5,6
17. Laskennalliset verosaamiset						
Jaksotuseroista		67,1				
Konserniyritysten jaksotuseroista johtuvat laskennalliset verosaamiset on yhdistelty ja esitetty konsernitaseessa, ei konserniyritysten taseissa. Konserniyritysten olennainen laskennallinen verosaaminen on esitetty ao. yrityksen liitetietona.						

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
18. Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	994,2	947,2	682,7	692,7
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Myyntisaamiset			52,4	50,2
Muut saamiset			10,0	
Siirtosaamiset			27,5	16,6
Yhteensä			89,9	66,8
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä				
Myyntisaamiset	18,9	15,2	17,6	13,9
Lainasaamiset		9,0		9,0
Siirtosaamiset	3,9	4,1	0,3	0,7
Yhteensä	22,8	28,3	17,9	23,7
Lainasaamiset	0,2	0,2		
Muut saamiset	78,8	75,7	23,8	29,5
Siirtosaamiset	91,5	90,0	61,0	52,9
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	1 187,5	1 141,5	875,3	865,5
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
Rahoituserät	28,2	44,0	28,7	41,8
Yhtiöveron hyvitys	14,8	5,6	14,8	5,6
Muut	67,4	52,0	54,7	28,4
Siirtosaamiset yhteensä	110,5	101,7	98,2	75,8
19. Rahoitusarvopaperit				
Muut osakkeet ja osuudet	2,1	0,7	2,1	0,7
Muut arvopaperit saman konsernin yrityksiltä			335,2	238,5
Rahamarkkinasijoitukset	1 338,5	1 391,8	1 338,5	1 391,8
Yhteensä	1 340,6	1 392,6	1 675,8	1 631,0

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

20. Oma pääoma				
Osuuspääoma 1.1.	226,9	194,9	226,9	194,9
Lisäys	37,6	32,1	37,6	32,1
Vähennys		0,0		0,0
Osuuspääoma 31.12.	264,5	226,9	264,5	226,9
Erääntyvää osuuspääomaa kertyy vv. 1999-2002	0,0	13,3	0,0	13,3
Irtisanottu osuuspääoma	0,6		0,6	
Lisäosuuspääoma 1.1.	15,0		15,0	
Lisäys	10,0	15,0	10,0	15,0
Lisäosuuspääoma 31.12.	25,0	15,0	25,0	15,0
Arvonkorotusrahasto 1.1.	621,8	621,8	41,2	71,2
Vähennys myyntien yhteydessä	-40,9	-30,0	-40,9	-30,0
Lisäys	40,9	30,0		
Arvonkorotusrahasto 31.12.	621,8	621,8	0,3	41,2
Arvonkorotusten kohteena olevat hotelli kiinteistöt sekä tavaratalo kiinteistöt sijaitsevat Helsingin, Tampereen, Turun ja Jyväskylän ydinkeskustoissa sekä logistiikkakeskus Espoossa. Kaikki em.kohteet on vuokrattu konsernin liiketoimintaa välittömästi tai välillisesti palvelemaan käyttöön. Suoritetut arvonkorotukset on tehty em. kiinteistöjen konsernitaseessa olevien kirjanpitoarvojen oikaisemiseksi lähemmäksi arvioituja todennäköisiä luovutushintoja.				
Vararahasto 1.1.	65,1	65,1	65,1	65,1
Vararahasto 31.12.	65,1	65,1	65,1	65,1

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
Hallintoneuvoston käyttörahasto 1.1.	0,1	0,2	0,1	0,2
Lisäys	0,2		0,2	
Vähennys	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Hallintoneuvoston käyttörahasto 31.12.	0,3	0,1	0,3	0,1
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	504,5	343,6	1 484,3	1 326,1
Siirto hallintoneuvoston käyttörahastoon	-0,2		-0,2	
Osuuspääoman ja lisäosuuspääoman korko	-15,8	-13,3	-15,8	-13,3
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	488,5	330,4	1 468,3	1 312,8
Käyttörahasto ja ylijäämätili on yhdistetty edellisten tilikausien ylijäämäksi.				
Tilikauden ylijäämä	302,4	174,2	178,8	171,5
Oma pääoma yhteensä	1 767,5	1 433,5	2 002,3	1 832,7
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.				
Edellisten tilikausien ylijäämä	488,5	330,4	1 468,3	1 312,8
Tilikauden ylijäämä	302,4	174,2	178,8	171,5
Kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista omaan pääomaan merkitty osuus	-128,4	-126,2		
Lisäosuuspääoman korot	-1,1	-0,3	-1,1	-0,3
Yhteensä	661,4	378,1	1 646,0	1 484,1
21. Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero				
Aineettomat oikeudet			3,4	2,6
Muut pitkävaikutteiset menot			0,1	0,9
Rakennukset ja rakennelmat			2,8	3,4
Koneet ja kalustot			7,3	8,9
Muut aineelliset hyödykkeet			0,0	0,2
Yhteensä			13,7	16,1
22. Pakolliset varaukset				
Tyhjien toimitilojen vastaiset vuokramenot	67,8	76,5	67,8	68,3
Muut vastaiset menot	24,1	31,1	15,5	20,5
Yhteensä	91,8	107,6	83,3	88,8
23. Pääomalaina				
Pääomalainamuotoinen debentuurilaina 1996				
Olennaisimmat lainaehdot:				
• Pääoma 120 miljoonaa markkaa.				
• Laina-aika 10 vuotta. Laina voidaan maksaa eräpäivänä 22.5.2006 takaisin, mikäli sidotulle omalle pääomalle jää täysi kate. Mikäli takaisinmaksun edellytykset eivät täyty, pidentyä laina-aika yhdellä vuodella kerrallaan.				
• SOK:illa on yksipuolinen oikeus maksaa laina korkoineen takaisin nimellisarvostaan jo 7 vuoden jälkeen koronmaksupäivänä ja tietyin edellytyksin jo aikaisemmin edellyttäen, että jää täysi kate sidotulle omalle pääomalle. Debentuurin haltijalla ei ole oikeutta irtisanoa tai vaatia debentuurin pääomaa ennenaikaisesti takaisinmaksettavaksi.				
• Korko on ensimmäisen 10 korkojakson osalta kiinteä 9,75%, jonka jälkeen korko on 5 prosenttiyksikköä yli 12 kk:n helibor-koron. Korko voidaan maksaa ainoastaan siltä osin kuin maksu ei ylitä SOK:n voitonjakokelpoisen vapaan oman pääoman määrää.				
• Mahdollisesti maksamaton korko jää SOK:n velaksi, jolle maksetaan korkoa. Korko maksetaan ennen osuuspääoman koron tai ylijäämän palautuksen maksua.				
• Lainalla ei ole vakuutta. Lainaan perustuvilla saatavilla on SOK:n mahdollisessa selvitystilassa tai konkurssissa huonompi etuoikeus kuin SOK:n muilla velkasitoumuksilla, ja yhtäläinen etuoikeus kuin SOK:n muilla mahdollisilla pääomalainoilla. Lainaan perustuvia saatavia ei voi käyttää vastasaamisten kuittaamiseen.				
24. Laskennallinen verovelka				
Tilinpäätössiirroista	45,8	37,9		
Jaksotuseroista	-6,7			
Konserniyritysten omiin taseisiin sisältyvät	-			
Yhteensä	39,1	37,9		

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997
25. Pitkäaikainen vieras pääoma				
Joukkovelkakirjalaina	127,4	135,5	127,4	135,5
Lainat rahoituslaitoksilta	911,8	503,9	791,7	380,6
Eläkelainat		541,4		479,1
Saadut ennakot	1,0			
Ostovelat	1,3	1,1		
Velat saman konsernin yrityksille				
Siirtovelat			0,1	
Velat omistusyhteisyrityksille				
Muut pitkäaikaiset velat		0,5		0,5
Muut pitkäaikaiset velat	160,2	174,5	158,6	174,5
Siirtovelat	1,3	10,0	1,3	10,0
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	1 203,0	1 366,9	1 079,2	1 180,2
Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua				
Pääomalaina	120,0	120,0	120,0	120,0
Lainat rahoituslaitoksilta	456,0	4,2	456,0	4,2
Eläkelainat		405,4		360,4
Muut pitkäaikaiset velat	5,0	14,0	5,0	14,0
Yhteensä	581,0	543,6	581,0	498,6
Joukkovelkakirjalainat				
SOK:n ulkomainen joukkovelkakirjalaina 1997				
Olennaisimmat lainaehdot:				
• Pääoma on 25 miljoonaa USD				
• Nostopäivä 22.1.1997				
• Laina-aika on neljä vuotta, kertalyhennys				
• Optio aikaistettuun kuoletukseen liikkeellelaskijalla				
• Lainan korko on sidottu kolmen kuukauden liboriin				
• Lainalla ei ole vakuutta				
26. Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	93,8	224,2	89,8	160,9
Eläkelainat		40,8		36,1
Saadut ennakot	198,5	208,6	17,1	15,2
Ostovelat	1 146,0	1 064,4	514,4	492,1
Velat saman konsernin yrityksille				
Ostovelat			115,0	116,0
Muut lyhytaikaiset velat			574,7	542,2
Siirtovelat			33,7	6,9
Yhteensä			723,4	665,0
Velat omistusyhteisyrityksille				
Ostovelat	207,3	187,8	201,3	180,6
Muut lyhytaikaiset velat	43,9	45,3	43,9	45,3
Siirtovelat	0,3	0,4	0,1	0,2
Yhteensä	251,5	233,6	245,3	226,1
Muut lyhytaikaiset velat	1 399,2	1 377,8	1 235,0	1 225,8
Siirtovelat	231,7	285,1	73,7	115,6
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	3 320,8	3 434,3	2 898,7	2 936,8
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
Henkilöstökulut	108,1	120,2	11,9	22,1
Rahoituserät	29,2	66,2	27,9	61,7
Muut	96,0	109,2	69,1	48,9
Siirtovelat yhteensä	233,3	295,6	108,9	132,7

Mmk	SOK-YHTYMÄ		SOK	
	1998	1997	1998	1997

TULOVEROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Esitetty edellä kohdassa 11.

LIITETIEDOT HENKILÖSTÖSTÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENISTÄ

27a. Henkilöstön lukumäärä keskimäärin ryhmittäin

Maatalous- ja rautakauppa	801			
Hotellit ja ravintolat	1 523			
Autokauppa	292			
Tavaratalokauppa	1 305			
Marketkauppa	234			
Käyttötavarahankinta	189			
Kiinteistö- ja vuokraus toiminta	50			
Muu palvelutoiminta	372			
Yhteensä	4 766			
SOK	357			
Tytäryhtiöt	4 409			
Yhteensä	4 766			

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä on laskettu keskiarvona kuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

27 b.

Palkat ja palkkiot:

Toimitusjohtajat sekä hallitusten jäsenet	12,9		3,8	
Hallintoneuvoston jäsenet	0,3		0,3	

Lainat johdolle:

Lainojen korko v. 1998 5,0%.	1,5		1,5	
Lainojen takaisinmaksut kertalyhennyksinä vv. 2000-2003.				

Johdon eläkesitoumukset:

SOK:hon työsuhteessa olevilla hallituksen jäsenillä ja osalla tytäryhtiöiden toimitusjohtajista on eläkeoikeus täytettyään 58-62 vuotta.

VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET

28. Vastuusitoumukset

Annetut pantit ja vastuusitoumukset

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä

Lainat rahoituslaitoksilta	1,4	33,8		33,7
Kiinnitykset	7,7	17,5		17,1
Eläkelainat		16,4		
Kiinnitykset		2,0		
Muut velat	25,2	31,5		
Kiinnitykset	50,0	50,0		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	57,7	69,5		17,1

Velat, joiden vakuudeksi annettu pantteja

Lainat rahoituslaitoksilta	119,3	136,5		33,7
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo		56,1		56,1
Pantatut osamaksusopimukset	119,4	102,8		
Eläkelainat		3,8		3,8
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo		5,0		5,0
Muut velat	10,0	35,0	10,0	10,0
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	24,0	39,6	24,0	24,0
Vakuudeksi annetut pantit yhteensä	143,4	203,4	24,0	85,0

Mmk	SOK-YHTYMÄ				SOK			
	1998	1997	1998	1997	1998	1997		
Yleisvakuudet, jotka annettu velkojen vakuudeksi								
Kiinnitykset	574,3	994,3	7,9		11,1			
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo		288,9			232,9			
Muut annetut vakuudet								
Pantit	0,4	10,1	0,4		10,0			
Saman konsernin yritysten puolesta annetut vakuudet								
Pantit			0,5		71,7			
Takaukset			322,1		455,4			
Yhteensä			322,6		527,1			
Muiden velasta annetut vakuudet								
Kiinnitykset		12,0			5,0			
Pantit	3,0	10,4	3,0		10,4			
Takaukset	187,0	196,3	42,6		49,5			
Yhteensä	190,0	218,7	45,6		64,9			
Muut vastuut								
Osamaksuvastuut	173,0	113,4						
Leasingvastuut:								
– Seuraavana vuonna maksettavat	9,5	7,0	2,1		1,6			
– Yli vuoden kuluttua maksettavat	13,3	7,9	2,1		1,4			
Yhteensä	22,7	14,9	4,2		3,0			
Takaisinostovastuut	336,1	282,4	173,8		162,5			
Vuokravastuut:								
Hotelli- ja ravintolatoiminnassa sekä tavaratalokaupassa liikepaikat on turvattu pääsääntöisesti pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, mikä merkitsee nykyisen vuokratason (v. 1998 310 Mmk) jatkumista lähivuosina.								
Eläkesitoumukset								
Vapaaehtoisista eläkesitoumuksista johtuva kattamaton yhteisvastuu 5,4 Mmk (ed.v. 28,6 Mmk).								
Johdannaissopimuksista johtuva vastuu								
	SOK-YHTYMÄ				SOK			
	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo
	31.12.1998	31.12.1998	31.12.1997	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1998	31.12.1997	31.12.1997
Korkojohdannaiset								
Terminisopimukset	10 528,0	0,0	1 295,4	0,4	10 756,0	0,3	1 295,4	0,4
Optiosopimukset								
Ostetut	6 935,4	0,8	4 909,0	0,6	6 935,4	0,8	4 909,0	0,6
Asetetut	663,0	0,0	1 259,0	-0,1	967,0	-0,1	1 259,0	-0,1
Koronvaihtosopimukset	812,2	-2,5	705,5	4,6	812,2	-2,5	705,5	4,6
Valuuttajohdannaiset								
Terminisopimukset	873,7	3,6	983,2	12,4	933,9	4,9	1 342,9	8,5
Optiosopimukset								
Ostetut	15,4	0,3			15,4	0,3		
Asetetut	15,2	-0,2			15,2	-0,2		
Osakejohdannaiset								
Terminisopimukset			30,3	-0,2			30,3	-0,2
Optiosopimukset								
Asetetut			11,3	0,2			11,3	0,2
Kokonaisriskiasemaa tarkasteltaessa on johdannaisten lisäksi huomioitava suojattavien tase-erien positio.								
Käyvän arvon laskennassa noudatetut periaatteet:								
• Koronvaihtosopimusten käypä arvo on arvioitu tulevien kassavirtojen nykyarvon perusteella.								
• Muiden johdannaissopimusten käyvän arvon määrittämisessä on käytetty tilinpäätöshetken markkina-arvoja.								

SOK-YHTYMÄN TUNNUSLUVUT 1994-1998

	1994	1995	1996	1997	1998
Liikevaihto	11 206	10 325	11 498	12 414	13 953
Liiketulos					
Mmk	307	316	117	267	351
%:a liikevaihdosta	2,7	3,1	1,0	2,2	2,5
Tulos ennen satunnaisia eriä					
Mmk	73	91	42	137	252
%:a liikevaihdosta	0,7	0,9	0,4	1,1	1,8
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja					
Mmk	64	89	33	138	372
%:a liikevaihdosta	0,6	0,9	0,3	1,1	2,7
Oman pääoman tuotto-%	12,9	16,7	3,2	14,3	17,2
Sijoitetun pääoman tuotto-%	8,8	10,4	5,5	8,4	10,7
Omavaraisuusaste, % ¹⁾	19,6	21,9	23,7	23,9	28,9
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen					
Mmk	366	251	423	374	282
%:a liikevaihdosta	3,3	2,4	3,7	3,0	2,0
Gearing, %	142	105	112	99	66
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	4 949	4 136	4 211	4 375	4 766

32

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{tulos rahoituserien jälkeen} + \text{arvonalentumiset sijoituksista} - \text{tilikauden verot}}{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} (+ \text{tilinpäätössiirtojen kertymä v. 1994-96}), \text{ keskim.}} \times 100$$

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{tulos rahoituserien jälkeen} + \text{korko- ja muut rahoituskulut} + \text{arvonalentumiset sijoituksista}}{\text{taseen loppusumma} - \text{korottomat velat} - \text{pakolliset varaukset}, \text{ keskim.}} \times 100$$

	1994	1995	1996	1997	1998
Korottomat velat Mmk	1 570	1 737	1 759	1 954	2 005

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} (+ \text{tilinpäätössiirtojen kertymä v. 1994-96})}{\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}} \times 100$$

¹⁾ Kun taseen vieraaseen pääomaan merkitty pääomalaina otetaan huomioon omaan pääomaan rinnastettavana eränä, on vuoden 1998 omavaraisuusaste 30,7 %.

$$\text{Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen} = \text{rahoituslaskelman käyttöomaisuuden lisäys} + \text{rakennemuutoksista aiheutuva käyttöomaisuuden lisäys}$$

$$\text{Gearing, \%} = \frac{\text{korolliset velat} - \text{rahoitusvarat}}{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} (+ \text{tilinpäätössiirtojen kertymä v. 1994-96})} \times 100$$

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana Laskettu työsuhteiden lukumäärien kuukausittaisena keskiarvona.

HALLITUKSEN EHDOTUS SOK:N TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄN KÄYTTÄMISESTÄ

Konsernin voitonjakokelpoiset varat ovat 661 422 452,48 mk ja emo-osuuskunnan voitonjakokelpoiset varat ovat 1 646 013 040,61 mk maksettavan lisäosuuspääoman koron 1 101 503,77 mk vähentämisen jälkeen.

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämä 178 806 441,88 mk lisäosuuspääoman koron 1 101 503,77 mk vähentämisen jälkeen käytetään seuraavasti:

- jaetaan osuusmaksun korkona tilikauden alkuun mennessä osuuskauppojen suorittamille osuusmaksuille 8,0 % 18 154 704,00 mk
- siirretään hallintoneuvoston käyttörahaan 200 000,00 mk
- jätetään edellisten tilikausien ylijäämätillille 159 350 234,11 mk

SOK:n omat pääomat tulevat olemaan, jos osuuskunnan kokous hyväksyy yllä olevan ehdotuksen

Osuuspääoma	264 509 400,00 mk
Lisäosuuspääoma	25 000 000,00 mk
Arvonkorotusraho	300 000,00 mk
Vararahasto	65 081 200,00 mk
Hallintoneuvoston käyttöraho	477 161,20 mk
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 627 658 336,61 mk
<hr/>	
Yhteensä	1 983 026 097,81 mk

Helsingissä 18. päivänä maaliskuuta 1999

Jere Lahti

Eero Kolamo

Veikko Autio

Martti Eurola

Leo Laukkanen

Kalevi Liukkonen

Jorma Niiniahio

Jukka Salminen

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan jäsenille

Olemme tarkastaneet Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.1998. Hallituksen laatima tilinpäätös sisältää konsernin ja osuuskunnan tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa

sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteutukseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten toiminnan lainmukaisuutta osuuskuntalain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka osoittaa ylijäämää 178 806 441,88 markkaa, on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös an-

taa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin ja osuuskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys kertyneen ylijäämän käyttämisestä rahastosiirtoineen on osuuskuntalain ja osuuskunnan sääntöjen mukainen.

Helsingissä maaliskuun 22. päivänä 1999

Jorma Jäske
KHT

Tapani Rotola-Pukkila
KHT

Juhani Heiskanen
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan sääntöjen 18 §:n 1 momentin 2. kohdan mukaisesti hallintoneuvosto on tänään tarkastanut hallituksen toimintakertomuksen vuodelta 1998, siihen liittyvän tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä ehdotuksen ylijäämän käyttämisestä ynnä tutustunut sanotun vuoden tilintarkastajien antamaan tilintarkastuskertomukseen ja tilintarkastusko-

mitean kertomukseen SOK:n osuuskunnan kokoukselle.

Antaessaan varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle hallituksen toimintakertomuksen ja tilintarkastajien kertomuksen hallintoneuvosto ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja että tilivuoden tulosta ja omaa pääomaa koskeva ehdotus hyväksytään.

Hallintoneuvostosta ovat erovuorossa jäsenet Timo Sonninen, Heikki Ikonen, Antero Taanila, Kari Neillimo, Jorma Sieviläinen, Arto Arvonen, Maija-Liisa Lindqvist ja Arto Hiltunen. Heidän tilalleen on varsinaisen osuuskunnan kokouksen valittava jäsenet seuraavaksi kolmeksi vuodeksi.

Helsingissä 24. päivänä maaliskuuta 1999

SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN
KESKUSKUNTA

Hallintoneuvoston puolesta

Kari Neillimo
puheenjohtaja

Osmo Maunuksela
sihteeri

Prisma on koko perheen automarket. Vuonna 1998 avattiin uusi Prisma Lappeenrannassa sekä laajennettiin ja uudistettiin useita muita automarketeja.

KENTTÄRYHMÄ

Eero Kolamo

Kenttäryhmä muodostui kolmesta toimialaryhmästä: market-kaupan ja huoltamokaupan toimialoista, hotelli- ja ravintolatoimialasta sekä maatalouskaupan ja autokaupan toimialoista. Lisäksi ryhmään kuului markkinointi- ja asiakasomistajapalvelut. Kenttäryhmän johtajana toimi kauppaneuvos, ekonomi Eero Kolamo.

Koko maan päivittäistavarakaupan myynnin arvon arvioidaan vuonna 1998 kasvaneen noin 4 prosenttia. S-ryhmän päivittäistavarakauppa kasvoi edelleen ripeämmin kasvuprosentin ollessa 8,8 prosenttia. Se merkitsi markkinaosuuden kasvua, jo kahdeksatta vuotta peräkkäin. S-ryhmän päivittäistavarakaupan markkinaosuus nousi edellisvuoden 25,1 prosentista 26,3 prosenttiin.

Hotelli- ja ravintola-alan kehitys jatkui likimäärin edellisvuotista vauhtia. S-ryhmän anniskeluravintoloiden 4 prosentin myynnin kasvu oli hieman alle ja majotusmyynnin 11 prosentin kasvu hieman yli maan keskiarvon. Koko maan hotellien käyttöaste kasvoi 1,4 prosenttiyksikköä 49,4 prosenttiin. S-ryhmän hotellien käyttöaste nousi 2,9 prosenttiyksikköä 62,1 prosenttiin. S-ryhmä säilytti edelleen asemansa alan markkinajohtajana.

Maataloustavarakaupan kokonaismarkkinat lähestyivät 10 mrd. markan rajaa. Konekaupan kysyntä säilyi edelleen korkeana, myös rehujen kokonaismarkkinat kasvoivat. Lannoitekauppa pysyi edellisen vuoden tasolla, viljasato sen sijaan jäi edellisvuotta pienemmäksi. S-ryhmä säilytti johtavan markkina-asemansa maataloustavarakaupassa.

Autokauppa oli edelleen eräs nopeimmin kasvaneita kaupan aloja. Uusia henkilöautoja myytiin 125 751 kappaletta, jossa oli kasvua 20,3 prosenttia. Pakettiautojen kasvu oli 19,8 prosenttia. Peugeot menetti hieman markkinaosuuttaan henkilöautokaupassa, mutta kasvatti osuuttaan pakettiautokaupassa.

Bensiinin kulutus laski Suomessa vuonna 1998 runsaan prosentin. S-ryhmän bensiinikauppa kehittyi kuitenkin hyvin ja markkinaosuus nousi yli 11 prosenttiin.

Hankkija-Maatalous Oy

Hankkija-Maatalous Oy:n vuoden 1998 liikevaihto kohosi 3 366 milj. markkaan, jossa oli kasvua 6,6 prosenttia. Yhtiön lannoitemyynti lisääntyi 4 prosentilla, joka merkitsi lievää markkinaosuuden kasvua. Kasvinsuojeluaineiden myynti kasvoi 12 prosenttia nostaten Hankkija-Maatalouden markkinaosuuden lähelle 50 prosenttia. Myös rehukaupassa yhtiön asema vahvistui.

Maataloustyökoneiden kauppa jatkui vilkkaana. Erityisesti tehokkaiden tuorerehu- ja heinäkoneiden myynti kasvoi. Viljankuivureiden myynti lähes kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Traktoreiden kokonaiskysyntä laski 433 kappaleella 5 455 traktoriin. Yhtiön markkina-asema vahvistui 19,4 prosenttiin John Deeren hyvän myyntikehityksen ansiosta. Leikkuupuimureiden kokonaismarkkinat kohosivat edellisestä vuodesta. Puimurikaupassa Agrimarket-ketjun markkinaosuus on 61 prosenttia.

Syksyn viljasato jäi epäedullisen kasvukauden seurauksena 27 prosenttia edellisestä vuodesta pienemmäksi ja laadullisesti kaikissa viljakasveissa normaalia heikommaksi. Kauppaan tarjottu vilja ohjattiin laadun mukaisesti parhaaseen käyttötarkoitukseen kotimaahan ja vietiin. Siemenkaupan voimakkaan kasvun seurauksena yhtiön siemenkeskusten toimitukset nousivat yli 29 000 tonniin, mikä on noin puolet kaikesta Suomessa myydystä, virallisesti tarkastetusta siemenestä.

Vaikeista korjuuoloista selviydyttiin hyvin tehokkaasti, koko maan kattavan varosammyymälä- ja sopimushuoltoverkoston avulla. Huoltopalvelujen jatkuvuuteen panostettiin yhteistyössä Ammatil-

lisen Aikuiskoulutuskeskuksen kanssa, josta valmistuivat ensimmäiset Agrihuollon sopimushuoltajiksi koulutetut asentajakurssilaiset.

Rauta- ja puutarhakaupassa saavutettiin asetetut kasvu- ja myyntitavoitteet.

Vuoden alusta käynnistettiin kanta-asiakasohjelma, jossa ostojaan keskitävät kanta-asiakkaat palkitaan Agribonuksella. Vuoden loppuun mennessä Hankkija-Maatalous Oy:n kanta-asiakkaaksi ilmoittautui yli 16 000 viljelijää. Myynti kanta-asiakkaille oli 1,3 mrd. markkaa. Hankkija-Maatalous Oy maksoi näille asiakasomistajille vuodelta 1998 Agribonusta ja myymäläkaupan Bonusta yhteensä 12 milj. markkaa.

Satokauden alusta otettiin viljakaupassa käyttöön kaikki viljakaupan toiminnot kattava ISO 9002 standardin mukainen laatujärjestelmä. Järjestelmä sertifioitiin vuoden 1999 alussa. Siementuotannon laatu- ja järjestelmätyö käynnistettiin vuoden aikana. Ympäristövalmiuksia kohotettiin koko Agrimarket-ketjussa.

Yhtiö aloitti vuoden alussa maatalous- ja rautakaupan Lammin ja Hämeenkosken alueella ostettuaan liiketoiminnan Lammin Osuuskaupalta. Vuoden lopussa Hankkija-Maatalous Oy:n palveluverkostoon kuului 23 Agrimarketia ja 86 Agrimarket-myyvälää. Vuoden aikana myymälä uudistuksia tehtiin 18 toimipaikassa. Näistä uudelle liikepaikalle muuttanut kahdeksan yksikköä. Loppuvuonna valmisteltiin Limingan Osuuskaupan maatalouskaupan liiketoiminnan siirto Hankkija-Maataloudelle 1.1.1999 alkaen.

Hankkija-Maatalous Oy perusti yhdessä Avena Oy:n kanssa tasaomisteisen osakkuusyhtiön Agribalt Oy:n, joka harjoittaa maatalous- ja viljakauppaa Baltian maissa.

Hankkija-Maatalous Oy:n toimipaikkojen lisäksi Agrimarket-ketjuun kuuluu Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan, Salon Seu-

dun Osuuskaupan, Osuuskauppa OSLA Handelslagin, Osuuskauppa Ympäristön, Osuuskauppa Ympyrän sekä Oy Agrimarket Virkkala - Virkby Ab:n yhteensä 8 Agrimarketia ja 27 Agrimarket-myyvälää. Osuuskauppa Ympäristö ja Osuuskauppa Ympyrä yhdistivät maatalouskauppansa 1.1.1999 toimintansa aloittaneeseen Kymenlaakson Agrimarket Oy:öön.

Hankkija-Maatalous Oy:n palveluksessa oli vuoden lopussa 714 henkilöä.

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	3 366	+208
Liikevoitto	86,8	+19,8

Sokos Hotels -ketju

Sokos Hotels -ketju on Suomen tunnetuin ja suurin hotelliketju, joka tarjoaa ammattitaitoista palvelua liikematka- ja kokousasiakkaille sekä monipuolisia vaihtoehtoja vapaa-ajan viettoon. Sokos Hotels -ketjuun kuului vuoden lopussa 40 hotellia, jotka sijaitsivat keskeisillä paikoilla 25 eri kaupungissa. Ketjun hotelleista 21 on SOK:n hotelli- ja ravintolatoimintaa harjoittavien tytäryhtiöiden omistamia. Loput Sokos Hotels -ketjun hotelleista ovat alueosuuksausten omistuksessa. SOK:n omistamien hotellien myynnin osuus koko Sokos Hotels -ketjusta on 64 prosenttia ja huonemäärän osuus vajaat 60 prosenttia.

Vuoden 1998 aikana SOK:n Sokos Hotels -liiketoimintaa harjoitettiin viidessä eri yhtiössä. Yhtiöt olivat Sokos Hotels Oy (ent. Oy Sokoteria Ab), Helsinki Hotels Oy, Hotel City Vantaa Oy, Hämeenmaan Hotellit Oy ja Lahden Uusi Seurahuone Oy. Johtamisen ja hallinnon selkeyttämisen vuoksi yhtiörakenteita järjesteltiin uudelleen. Vuoden aikana Sokos Hotels Oy:öön fuusioitiin Hämeenmaan Hotellit Oy ja Helsinki Hotels Oy. Lahden Uusi Seurahuone Oy purettiin ja yhdistettiin Sokos Hotels Oy:öön. Järjestelyjen seurauksena SOK:n omistama Sokos Hotels -liiketoiminta on vuoden vaihteen jälkeen keskittynyt pääasiassa Sokos Hotels Oy:öön. Hotel City Vantaa Oy jatkaa vielä omana yhtiönään, mutta senkin fuusio Sokos Hotels Oy:öön toteutuu kuluvana vuonna.

Sokos Hotels Oy:n toimintaa laajennettiin vuonna 1998 myös liiketoimintakaudella, jolla SOK:n omistama Sokotel Oy myi harjoittamansa hotellien myynti- ja markkinointitoiminnot Sokos Hotels Oy:lle. Verkostorakenne supistui yhdellä hotellilla 1.1.1999 Sokos Hotel Tropiclandian liiketoiminnan lopettamisen vuoksi. Kuluvana vuonna myydään li-

säksi Sokos Hotel Royal Waasan ja Sokos Hotel Oulun Vaakunan liiketoiminnat SOK:n omistamalle Royal Hotels Oy:lle. Myytävät yksiköt siirtyvät Radisson SAS -ketjuun.

Toiminnallisesti kulunut vuosi oli hyvä ja liiketoiminnan tavoitteet ylitettiin. Toiminnan jatkuvan kehittämisen tueksi panostettiin mm. investointeihin, joista merkittävimpiä olivat hotellihuoneiden saneeraukset Tampereen Ilveksessä ja Lahden Seurahuoneella, ravintoloiden uusimiset Oulun Vaakunassa, Tampereen Ilveksessä, Hotelli Helsingissä ja Klaus Kurjessa. Helsingin Vaakunan sisääntulo ja aula uudistettiin ja useissa muissa hotelleissa tehtiin erisuuruisia tiloihin kohdistuvia uudistuksia tai kalustoinvestointeja.

Tietojärjestelmien toiminnan turvaamiseksi on perustettu vuosi 2000 -projekti, jolla varmistetaan yhtiöiden kaikkien tietojärjestelmien 2000-kelpoisuus. Tähän liittyen on jo uusittu lähes kaikkien hotellien keskusvaraamo-, hotelli- ja kassajärjestelmät.

SOK:n Sokos Hotels -yhtiöiden liikevaihto oli yhteensä 826 milj. markkaa, mikä oli 20 milj. markkaa pienempi kuin edellisellä vuonna. Suurin yksittäinen tekijä liikevaihdon pienenemiseen oli Sokos Hotel Hesperian siirtyminen vuoden 1997 lopulla Radisson SAS -ketjuun. Yhtiöiden yhteenlaskettu liikevoitto oli 81 milj. markkaa, mikä oli vertailukelpoisesti laskien 13 milj. markkaa edellistä vuotta parempi. Edellisen vuoden liikevoittoon sisältyi Helsinki Hotels Oy:llä 15,4 milj. markkaa konsernin sisäisiä liikearvotuottoja. Henkilöstön määrä SOK:n omistamissa Sokos Hotels -yhtiöissä oli vuoden lopussa 1 272 henkilöä, sen ollessa edellisen vuoden lopussa 1 118 henkilöä.

Suurimpien yhtiöiden kehitys erillisinä oli seuraava:

Sokos Hotels Oy

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	475	1
Liikevoitto	43,3	-0,5

Helsinki Hotels Oy

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	290	-31
Liikevoitto ¹⁾	32,9	-2,7

¹⁾ Vertailukelpoisesti laskien Helsinki Hotels Oy:n liikevoitto oli 12,7 Mmk edellistä vuotta parempi. Vuonna 1997 liikevoittoon sisältyi 15,4 Mmk konsernin sisäisiä liikearvotuottoja

Radisson SAS -ketju

Radisson SAS -hotelliketju on maailmanlaajuinen korkeatasoinen liikematkustukseen ja kokoushotellitoimintaan erikoistunut ketju. SOK ja Radisson SAS Hotels Worldwide solmivat vuonna 1997 yhteistyösopimuksen, jonka mukaan SOK:lla on 15 vuoden ajan yksinoikeus Radisson SAS -liikemerkillä harjoitettavaan liiketoimintaan Suomessa. Sopimuskauden alusta Radisson SAS -ketju johtaa liiketoimintaa management-sopimukseen perustuen, myöhemmin liiketoiminta siirtyy SOK:n johdettavaksi franchise-sopimuksen pohjalta.

Radisson SAS -ketjun liikemerkin alla liiketoimintaa harjoittaa Suomessa SOK:n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö Royal Hotels Oy. Vuoden vaihteessa yhtiön liiketoiminta muodostui kahdesta Radisson SAS -ketjuun kuuluvasta hotellista. Molemmat yksiköt sijaitsevat Helsingissä. Kuluvana vuonna ketjua laajennetaan kolmella yksiköllä, jotka ovat entiseen SOK:n pääkonttoriin valmistuva Radisson SAS Plaza Hotel Helsinki sekä Sokos Hotels -ketjusta siirtyvät ja uudistettuna avattavat Radisson SAS Royal Hotel Vaasa ja Radisson SAS Hotel Oulu.

Toimintavuoden aikana keskityttiin nykyisten hotellien osalta markkina-aseman parantamiseen sekä uusien yksiköiden valmisteluun. Kanta-asiakkaiden palvelua parannettiin yhdistämällä Radisson SAS ja Sokos Hotels -ketjujen kanta-asiakasohjelmat. Tilikauden merkittävimpiä investointeja olivat hotellien yökerho- ja ravintolatilojen uudistukset sekä erilaiset tietojärjestelmähankkeet, jotka liittyivät toiminnan tehostamiseen ja vuosi 2000 -projektiin.

Royal Hotels Oy

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	169	118
Liikevoitto	2,8	2,1

Oy Maan Auto Ab

Oy Maan Auto Ab on SOK:n tytäryhtiö, joka tuo maahan ja markkinoi piirimyyjäverkostonsa välityksellä Peugeot-autoja, -varaosia ja -lisätarvikkeita. Maan Auton piirimyyjäkuntaan kuului vuoden lopussa 37 piirimyyjää. Näistä 7 oli Automa Oy:n, 17 alueosuuksausten ja 13 yksityisten omistuksessa.

Peugeot-henkilöautoja rekisteröitiin 6 673 kappaletta, joka ylitti vuoden 1997 määrän 1 060 kappaletta eli 18,9 prosentilla. Peugeot-henkilöautojen markki-

naisuus laski kuitenkin edelliseen vuoden 5,4 prosentista 5,3 prosenttiin. Marraskuussa yhtiö esitteli pienautoluokkaan uuden mallisarjan, Peugeot 206:n. Sen saama menestyksekkäs vastaanotto heijastuu myynnin kasvuna vuonna 1999.

Peugeot-pakettiautomyynti jatkoi voimakasta kasvua. Niitä rekisteröitiin 666 kappaletta, joka merkitsi 349 kappaleen lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Peugeot-pakettiautojen markkinaosuus kasvoi 2,7 prosentista 4,8 prosenttiin.

Yhtiö joutui luopumaan vientitoimituksista Viroon maaliskuussa 1998 Peugeotin tehtyä suoran maahantuontisopimuksen sikäläisen edustajan kanssa. Tästä johtuen vientimäärät supistuivat edellisen vuoden 657 kappaleesta 185 kappaleeseen.

Yhtiön toiminnan painopiste oli piirimyökannan jälkimarkkinoinnin kehittämisessä ja koulutuksessa, tavoitteena tietotaidon ja toiminnan tehokkuuden lisääminen.

Yhtiön liikevaihto kasvoi 23,3 prosenttia ja oli 901 miljoonaa markkaa. Huolimatta kasvaneesta myynnistä yhtiön tulos laski edellisvuodesta vientitoimitusten ja kilpailun aiheuttaman myyntikatteiden laskun takia.

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	901	+170
Liikevoitto	14,1	-6,3

Automaa Oy

Automaa Oy on SOK:n tytäryhtiö, joka harjoittaa autojen vähittäiskauppaa ja huoltokorjaamotoimintaa. Yhtiöllä on toimipisteet Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Hämeenlinnassa, Turussa, Jyväskylässä ja Tampereella. Yhtiön kaikki toimipisteet toimivat Peugeot-jälleenmyyjinä. Hämeenlinnassa on lisäksi Nissan-edustus.

Uusia Peugeot-henkilöautoja myytiin Helsingissä 837, Espoossa 550, Vantaalla 436, Jyväskylässä 338, Tampereella 461, Turussa 443 ja Hämeenlinnassa 149 kappaletta eli yhteensä 3 214 kappaletta. Lisäksi Hämeenlinnassa myytiin 149 Nissan-henkilöautoa. Pakettiautoja myytiin 320 kappaletta, joista 306 oli Peugeotia.

Automaan Helsingin ja Espoon toimipisteissä aloitettiin kiinteistön laajennustyöt, jotka parantavat oleellisesti vaihtoauto-

kaupan toimintamahdollisuuksia. Helsingin laajennus valmistui marraskuussa ja Espoon helmikuussa 1999.

Yhtiön vertailukelpoinen liikevaihto kasvoi 16,5 prosenttia ja oli 631 milj. markkaa. Huolimatta liikevaihdon kasvusta Automaan markkinaosuus toimialueellaan laski 5,3 prosentista 5,1 prosenttiin lähinnä pääkaupunkiseudun kokonaismarkkinoiden voimakkaasta kasvusta johtuen.

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	631	+90
Liikevoitto	1,6	+1,2

Hämeenmaan Automarket Oy

Hämeenmaan Automarket Oy on SOK:n 90-prosenttisesti ja Osuuskauppa Hämeenmaan 10-prosenttisesti omistama marketkauppaa harjoittava yhtiö. Sen operatiivisesta johtamisesta vastasi Osuuskauppa Hämeenmaa. Yhtiön liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 67 prosenttia ja oli 424 milj. markkaa. Liikevaihdon lisäys johtui pääosin vuoden 1997 aikana avatuista uusista toimipisteistä.

Vuoden 1998 tärkeimmät investoinnit olivat Hämeenlinnan Prisman laajennus ja Lahden Prisman Viherpuhan rakentaminen. S-ryhmän päivittäistavarakaupan markkinaosuus Osuuskauppa Hämeenmaan alueella nousi viime vuonna noin neljä prosenttiyksikköä.

Market-ketjuohjaus

Market-ketjuohjausyksikön toimintakenttään kuului S-marketien, Prismojen ja Sale-mymälöiden sekä S-ryhmän päivittäistavarakaupan kehittäminen ja ohjaus.

S-ryhmän päivittäis- ja erikoistavarakaupan myynti oli 18 148 milj. markkaa, jossa oli kasvua 8,0 prosenttia. Päivittäistavarakauppa kasvoi 8,8 prosenttia nousten 14 746 milj. markkaan. S-ryhmän markkinaosuus päivittäistavara-kaupassa kasvoi edelleen merkittävästi ylittäen 26 prosenttia. Myös tuloksellisesti vuosi oli S-ryhmän market-ketjujen osalta hyvä.

S-marketit muodostavat ryhmän suurimman päivittäistavaraketjun. Siihen kuului vuoden lopussa 272 yksikköä eli 8 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Ketjun kokonaismyynti oli 8 384 milj. markkaa, jossa oli lisäystä 8,0 prosenttia. Ketjun päätavara-alan päivittäistava-

roiden myynti kasvoi 8,7 prosenttia.

Prisma-ketju jatkoi vahvaa kasvuaan. Ketjun myynti oli 6 273 milj. markkaa, jossa oli lisäystä 12,0 prosenttia. Päivittäistavaroiden myynnin kasvu oli 12,0 prosenttia ja käyttötavaroiden 13,2 prosenttia. Prismojen lukumäärä lisääntyi vuoden aikana yhdellä ollen vuoden lopussa 33.

Sale-ketjun toimipaikkojen määrä kasvoi kahdeksalla ollen 173. Ketjun myynti oli 1 107 milj. markkaa, jossa lisäystä oli 2,9 prosenttia.

Market-ketjujen toimipaikkaverkoston kehitystyö jatkui voimakkaana. Uusi Prisma avattiin Lappeenrannassa ja merkittäviä laajennuksia tehtiin Jyväskylässä, Iisalmissa, Hämeenlinnassa ja Tampereella. Uusia S-marketeja avattiin Porvooseen, Vaasaan, Lieksaan, Seinäjoelle, Tammelaan, Iittalaan, Vöyriin ja Kanukseen. Uudet Sale -myymälät avattiin Lievestuoreelle, Jynkään, Kelloniemelle, Länsi-Puijooon, Rautalammille, Särkiniemelle, Voikkaalle, Marttilaan, Kiihtelysvaaraan, Kiikkaan ja Länsi-Poriin.

Market-kaupan asiakastyytyväisyys, markkina-asema ja tulos kehittyivät edelleen suotuisasti. Prismojen käyttötavarakaupan kausitavaroiden valikoimien suunnittelussa otettiin käyttöön uusi suunnittelu- ja ohjausjärjestelmä. Market-kaupan tietohallinto valmistautui vuoden 2000 ohjelmistopäivityksiin ja euron käyttöönottoon.

Sokotel Oy

Sokotel Oy on S-ryhmän hotelli- ja ravintolatoiminnan kehitys- ja markkinointiyhtiö, jonka tehtävänä on kehittää hotelli- ja ravintolaliikeideoita, ketjuttaa niitä ja ohjata ketjujen toimintaa. Yhtiö vastaa myös koko toimialan logistiikan ja järjestelmien kehittämisestä. Sokos-hotellien markkinointi ja ketjun myynnin ohjaus siirtyivät hotellyhtiöiden organisoimiseen yhteydessä Sokos Hotels Oy:lle 31.8.1998.

S-ryhmän ravintolaketjuihin kuului 107 ravintolaa. Ketjuista suurin on Rosso, joka käsitti 41 kodikasta koko perheen ravintolaa. Muita koko maassa tunnettuja ketjuja ovat mm. Sokos-hotellien yhteydessä toimiva Fransmanni-ketju, ruoka- ja seurusteluravintolaketjut Amarillo, Sevilla ja Memphis sekä Sokos-hotellien iltaravintolat.

Vuoden aikana avattiin yhteensä 15 uutta ketjuravintolaa, näistä viisi oli uuden

S-ryhmän suurin ravintolaketju on Rosso, jossa viihtyvät niin lapset kuin aikuisetkin.

Corner-liikeidean mukaisia pubiravintoloita. S-ryhmän oman fast food -konseptin mukainen Rosso Express avattiin Helsingissä ja Jyväskylässä. Ketjuravintoloiden liikevaihto oli 665 milj. markkaa ja siinä oli lisäystä 9,2 prosenttia. Ravintolaketjujen kannattavuus säilytti hyvän tasonsa.

Sokotel Oy:n ravintolaketjuohjaustointiminta myytiin SOK:lle ja sen toiminta liitettiin SOK:hon aputoiminimellä Sokotel.

Ässähuoltamot Oy

Ässähuoltamot Oy on S-ryhmän huoltoalan kehitysyritys. Sen keskeisenä tehtävänä on alueosuuskauppojen avustaminen ja ohjaus liiketoiminta-alueen kehittämisessä.

Osuuskaupoilla oli polttonesteitä myyviä yksiköitä vuoden päättyessä 220 kappaletta. Lisäys edelliseen vuoteen oli 8. Näistä oli liikennemyymälöitä 107 ja muita, mm. automaattiasemia 113 yksikköä. Öljy-yhtiöistä merkittävin yhteistyökumppani oli Oy Shell Ab, jonka osuus yhteistyökohteista oli lähes 60 prosenttia. Toimialan yhteenlaskettu myynti oli 2 235 milj. markkaa, jossa oli kasvua 4,3 prosenttia.

Ässähuoltamot Oy:n toiminta keskittyi liikeideoiden ja ABC-liikennemyymälän konseptin kehittämiseen ja sen pilotointiin, järjestelmäkannan yksikkökohtaiseen levittämiseen, liikepaikkahankintaan sekä liikennemyymälöiden ja automaattiasemien suunnitteluun ja toteutuksen ohjaukseen.

Osuuskaupat avasivat vuoden aikana 3 uutta liikennemyymälää. Ne olivat Esso Härmänportti Alahärmässä, Shell Prisma Vaasassa ja Teboil Kirkkonummella. Tämän lisäksi toteutettiin useita automaattiasemien avauksia sekä ketjukonseptien mukaisia uudistuksia vanhoissa toimipisteissä.

Moottoribensiinin kokonaiskulutus laski Suomessa koko vuonna yli prosentin. S-ryhmän polttonestekauppa kehittyi hyvin. Bensiinin myynnissä markkinaosuus

kasvoi ja on nyt yli 11 prosenttia. Tähän vaikutti erityisesti huoltamoverkoston kasvaminen ja asiakasomistajien polttonestehankintojen keskittäminen aiempaa enemmän S-ryhmän huoltamotomipaikkoihin.

Ässähuoltamot Oy:n liikevaihto, joka muodostuu huoltamoilta perittävistä ketju- ja avausmaksuista oli 4,4 milj. markkaa. Henkilökunnan määrä oli kuusi. Ässähuoltamot Oy fuusioitui SOK:hon 31.12.1998.

Asiakasomistaja- ja markkinointipalvelut

Asiakasomistajapalvelut tuottaa ja kehittää yhdessä alueosuuskauppojen ja ketjujen kanssa S-ryhmän toiminta-ajatuksen mukaista asiakasomistajien palvelujärjestelmää, johon kuuluvat: jäsenhallinto, S-Etukorttihanke, säästökassa- ja bonuslaskenta sekä näiden tukipalvelut osuuskaupoille ja lisäksi asiakasomistajaviestinnän tuotanto, asiakasomistajien puhelinpalvelu ja S-ryhmän markkinatutkimuspalvelu.

Asiakasomistajat saivat kuukausittain asiakasomistajapostin, joka sisälsi kirjeen alueosuuskaupan johdolta, henkilökohtaiset tiedot kertyneestä Bonuksesta, S-Tilin tilioitteen sekä Yhteishyvä-lehden. Lisäksi asiakasomistajaposti sisälsi tietoa asiakasomistajille suunnatuista tuote- ja palvelueduista.

Vuoden 1998 aikana kehitettiin ja otettiin käyttöön uusi viestinnän järjestelmä, joka luo alueosuuskaupoille edellytykset hoitaa asiakasomistajasuhteita aiempaa kohden netummin.

Asiakasomistajien palvelu- ja etutarjonnan laajentamiseksi kilpailutettiin vakuutusyhtiöitä ja valtakunnallisia sähkön myyjiä. Näiden neuvottelujen tuloksena valmisteltiin partneryhteistyösopimukset Tapiola-yhtiöiden ja Vattenfall Sähkömyynti Oy:n kanssa.

Asiakasomistajien rahoituspalvelujen parantamiseksi perustettiin asiakasomistajille rahoituspalveluja tuottava S-ryhmän

oma S-Etuluotto-yhtiö, joka aloittaa toimintansa maaliskuussa 1999. Yhtiön käynnistämistä varten rakennettiin luotto- ja korttihanke tietojärjestelmät.

AO-tietojärjestelmien 2000-kelpoisuuden varmistamiseen tähtäävä kehittämis- ja testausohjelma on viety läpi vuoden 1998 aikana.

Alueosuuskauppojen jäsenmäärä oli vuoden lopussa 656 998, joista Bonusta saavia asiakasomistajatalouksia oli 617 576. Uusia asiakasomistajatalouksia liittyi vuoden aikana 76 000. S-Etukortilla kirjatut bonusostot olivat 13,5 mrd. markkaa, jossa oli kasvua 20 prosenttia. Bonusta asiakasomistajat saivat 315 milj. markkaa. S-Etukortteja oli käytössä noin 1,6 miljoonaa kappaletta, joista maksuominaisuuksilla varustettuja oli noin 350 000.

Markkinointipalvelut on S-ryhmän sisäinen mainostoimisto, joka suunnittelee ja toteuttaa alueosuuskauppojen, ketjujen, tytäryhtiöiden ja koko S-ryhmän mainontaa yhdessä asiakkaitensa kanssa monipuolista tietotekniikkaa ja yhteistyöverkkoja hyödyntäen.

Markkinointipalvelujen tuotanto kasvoi edellisestä vuodesta. Sen merkittävimmät toimeksiantajat olivat Prisma-ketju, Sokos- ja Sokos-muoti -ketjut sekä asiakasomistajapalvelut. Market-ketjuohjauksien toimeksiannosta uudistettiin S-market- ja Sale-ketjujen mainonnan ilme.

Markkinointipalvelut osallistui useiden uusien ketjuyksiköiden avausmarkkinoinnin suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä alueosuuskauppojen kanssa. Perinteisen printtimainonnan lisäksi toteutettiin aiempaa useampia verkko- ja televisiomainonnan suunnittelu- ja toteutustöitä.

ERIKOISLIIKERYHMÄ

Olavi Kuusela

Erikoisliikeryhmän muodostivat SOK:n tytäryhtiöt Oy Sokos Ab, Intrade Partners Oy, Rainex Partners Oy, Rainex Yrityspalvelu Oy ja Kuusinen Oy. Erikoisliikeryhmän johtajana toimi agronomi Olavi Kuusela.

Maan erikoistavarakaupan arvioidaan vuonna 1998 kasvaneen noin 6 prosenttia. Tavaratalojen käyttötavarakaupan kasvuksi arvioidaan runsaat 5 prosenttia. Parhaiten kehittyneitä aloja olivat urheilu- ja vapaa-ajan tuotteiden kauppa, lahjatavarakauppa, kirjakauppa ja kodintekniikkakauppa. S-ryhmän erikoistavarakauppa kehittyi jonkin verran maan keskiarvoa hitaammin.

Oy Sokos Ab

Vuoden lopussa yhtiöön kuului 9 laajan valikoiman Sokos-tavarataloa ja 8 aikuisten pukeutumiseen erikoistunutta Sokos-muotimyymälää. Lisäksi Sokos-ketjussa oli 5 alueosuuskauppojen omistuksessa olevaa Sokosta sekä Tallinnassa sijaitseva SOK:n ja saksalaisen Kaufhof Warenhaus AG:n yhteisomistuksessa oleva tavaratalo. Vuoden aikana lopetettiin suunnitelman mukaisesti poistomyymälä Ruljanssi Helsingin Itäkeskuksessa. Ketjusta poistui myös Haminassa Osuuskauppa Ympyrän omistuksessa oleva Sokos, joka muutettiin S-marketiksi.

Oy Sokos Ab:n liikevaihto laski ollen 1 123 milj. markkaa. Liikevaihdon supistuminen aiheutui pääasiassa Ruljanssin lopettamisesta sekä viimeisten Sokos-muotiketjun myymälöiden tuotelajitelmien karsimisesta ketjukonseptin mukaisiksi. Tästä huolimatta yhtiön tulostavoitteet ylitettiin. Liiketulos parani edellisestä vuodesta 28 milj. markkaa. Erityisen hyvin kehittyi Sokos-muotiketju, joka saavutti positiivisen tuloksen.

Vuoden aikana toteutettiin yhtiön tavarataloissa ja Sokos-muotimyymälöissä useita liiketoiminnan kehittämiseen ja palvelun parantamiseen tähtääviä investointeja. Merkittävimmät olivat joulukauppaan valmistunut Tapiolan tavarata-

alon uudistaminen sekä Seinäjoen ja Oulun Sokos-muotien uudistamisten loppuunsaattaminen.

Tämän vuoden aikana käynnistetään Lahden ja Porin tavaratalojen kehittämisinvestoinnit, jotka parantavat merkittävästi niiden palvelukykyä ja toimintaedellytyksiä. Helsingin tavaratalon liiketoimintaa edistää huomattavasti Elielin aukion pysäköintitilojen valmistuminen keväällä 2000.

Vuoden aikana yhtiön toiminta keskittyi voimakkaasti asiakkaan tarpeista lähtevän Sokos-ketjun "Parasta Palvelua" -konseptin edistämiseen. Liiketoiminta organisoitiin lasten, naisten, miesten, kodin ja kauneuden tuotemaailmisiin ja käynnistettiin parhaaseen palveluun johtava liiketoimintaprosessien kehittäminen. Tähän osallistui merkittävä osa yhtiön henkilökunnasta ja sitä toteutettiin 12 SOMA-prosessin (Sokoksen Malli) avulla. Prosessisuunnitelmat valmistuivat pääosin vuoden loppuun mennessä ja niiden mukainen toiminta tulee osaksi päivittäistä liiketoimintaa kevään 1999 aikana.

Kehittämisen kohteina olevat toimintaprosessit vaikuttavat koko liiketoiminnan alueella. Ne tehostavat erityisesti yhtiön asiakaskohderyhmien ja niille suunnattavien tuotteiden ja palvelujen määrittämistä sekä palvelun toteuttamista. Lisäksi prosessit tukevat markkinoinnin kohdentamista sekä tavaravirran ohjausta. Näillä toimenpiteillä on voimakas myönteinen vaikutus yhtiön myyntiin ja kannattavuuteen.

Myymälöiden palvelutarjonnan kehittämistä jatkettiin edelleen. Asiakaspalvelua parannettiin myymälöissä mm. pukeutumispalvelu-konseptilla ja rakentamalla lahjapalvelun toimintamalli. Tampereen tavaratalossa suunniteltiin kauneushoitola-toiminnan liikeidea. Hoitolan toiminta alkaa keväällä 1999 ja se toimii pilottiyksikkönä kehitettäessä koko ketjun palvelutarjontaa.

Vuoden aikana markkinointia tehostettiin selkeyttämällä toimintatapoja ja eri markkinointivälineiden rooleja. Keskei-

seksi mediaksi määriteltiin myymälät, joiden miljöö ja esillepanot tukevat "Parasta Palvelua" -konseptin toteuttamista. Syksyllä käynnistettiin markkinointiyhteistyö Suomen freestylehiihdon maajoukkueen ja aerobicin maailmanmestari Tuuli Matinsalon kanssa. Sokos-ketjun Internet ympäristön (Sokos Virtual) ja siihen liittyvän toiminnan strateginen suunnittelu aloitettiin kevään aikana.

Hankintatoimen yhteistyötä parannettiin Intrade Partners Oy:n kanssa toimintatapoja ja tietojärjestelmiä kehittämällä sekä tehostettiin tavaravirran ohjausta ja käsittelyä myyntiyksiköissä. Helsingin ja Tapiolan tavaratalojen varastointi ja tavaraoitus keskitettiin Hakkilaan Inex Partners Oy:n hoidettavaksi. Laskentajärjestelmiä parannettiin liiketoiminnan taloudellisen tehokkuuden ohjaamiseksi. Yhtiön valmiuksia EMU:n ja vuoden 2000 vaihtumisen tuomien haasteiden kohtaamiseksi varmistettiin voimakkaalla kehityspanoksella. Keväällä saatettiin loppuun uusien nykyaikaisten kassajärjestelmien levitys kaikkiin myymälöihin.

Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 1 262 henkilöä. Henkilömäärä väheni edellisvuodesta 14 henkilöllä pääasiassa Itäkeskuksen poistomyymälä Ruljanssin lopettamisesta johtuen.

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	1 123	-93
Liiketappio	-24,0	+28,2

Intrade Partners Oy

Intrade Partners Oy:n liiketoiminta käsittelee pääasiassa asumisen, pukeutumisen ja vapaa-ajan tuoteryhmien tuotteiden hankinnan S-ryhmän ketjuille. Suurimmat asiakasketjut olivat Prisma- ja S-market -ketjut sekä Sokos-tavaratalot ja Sokos-muodit. Muut asiakasketjut olivat Sale, Alepa, Agrimarket sekä liikenne-myymälät. Tämän lisäksi toimitettiin myymäläkalusteita S-ryhmän yksiköille.

Alkuvuoden aikana vietiin loppuun Oy Sokos Ab:n käyttötavaroiden hankinnan

yhdistäminen Intrade Partners Oy:öön. Toimintamallia ja -prosessia selkeytettiin ja resursseja suunnattiin vastaamaan paremmin asiakasketjujen tarpeita.

Intrade Partners Oy aloitti 1.11.1998 alkaen puutarhatuotteiden hankinnan. Puutarhahankinta siirtyi Intrade Partners Oy:lle Hankkija Maatalous Oy:ltä. Tärkeimmät asiakasketjut ovat Prisma ja Agrimarket.

Kevyen raudan tuotteiden hankinta siirtyi Intrade Partners Oy:lle 1.1.1999 Rainex Partners Oy:ltä. Tärkeimmät asiakasketjut tulevat olemaan Prisma ja Agrimarket.

Intrade Partners Oy myi tarjousmyynnin toiminnot Rainex Yrityspalvelut Oy:lle 1.4.1998.

Sokosten hankintojen yhdistäminen ja S-ryhmän ketjujen myynnin kasvu käyttö-tavarakaupassa ja yhden uuden Prisman avaaminen sekä kahden Prisman laajentaminen kasvattivat Intrade Partners Oy:n toimintavolyymia. Varsinkin terminaalien kautta tapahtuvat toimitukset kasvoivat voimakkaasti. Intrade Partners Oy saavutti kasvaneen volyymin ansios-ta kustannustehokkuutta, joka mahdollisti asiakasketjuille paremmat hankinta-ehdot. Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 197 henkilöä.

1998	Mmk	± ed.v.
Liikevaihto	1 578	+473
Liikevoitto	10,7	+5,5

Rainex Partners Oy

Vuosi 1998 oli Rainex Partners Oy:n kuudes ja viimeinen toimintavuosi. Liiketoiminta päättyi 31.12.1998 Intrade Partners Oy:öön tapahtuneen hankintatoimen siirron johdosta. Rainex Partners Oy fuusioidaan SOK:hon kevään 1999 aikana. Vuodelle 1998 asetetut kustannustehokkuus- ja tulostavoitteet saavutettiin.

Yhtiö on tehnyt hankintasopimuksia tytäryhtiönsä kanssa S-ryhmän ja Tradekan ketjuille, huolehtinut tuotteittensa tehokkaasta jakelusta sekä osallistunut asiakasketjujensa valikoima- ja markkinointityöhön.

Rainex Partners Oy:n liikevaihto vuonna 1998 oli 87 milj. markkaa.

Rainex Yrityspalvelu Oy

Rainex Yrityspalvelu Oy on rauta- ja rakennustarviketukkukauppa, joka harjoittaa myös väestönsuojelun, työturvallisuuden, suurtaolustuotteiden ja -tekstiilien suurkuluttajakauppaa. Rainex Part-

ners Oy omistaa Rainex Yrityspalvelu Oy:n 100-prosenttisesti kevääseen 1999 asti, jonka jälkeen Rainex Yrityspalvelu Oy jatkaa SOK:n 100-prosenttisesti omistamana tytäryhtiönä.

Yhtiöllä on kuusi myyntipistettä: Helsingissä, Jyväskylässä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella ja Turussa. Varastot sijaitsevat Vantaan Hakkilassa, Helsingin Malmilla ja Oulussa.

Yhtiön liikevaihto oli 502 milj. markkaa, jossa oli kasvua 115 milj. markkaa eli 29,9 prosenttia. Myynnin kasvu johtuu uudesta Turun toimipaikasta, Premium Trading -osastosta ja rautakauppatuotteiden markkinaosuuden kasvusta.

Kuusinen Oy

Kuusinen Oy on naisten ja miesten kansainvälisiin merkivaatteisiin sekä merkijalkineisiin erikoistunut yhtiö. Sillä on kolme myymälää Helsingin keskustassa. Yhtiön liikevaihto oli 51 milj. markkaa, jossa oli lisäystä edellisvuoteen 3,9 prosenttia. Henkilökunnan määrä vuoden lopussa oli 55.

Vuonna 1998 laajennettiin ja uudistettiin Sokos-tavaratalo Espoon Tapiolassa.

HALLINTORYHMÄ

Jukka Salminen

Hallintoryhmä vastasi SOK-yhtymän taloudesta, rahoituksesta, kiinteistötoiminnoista, logistiikasta ja tietohallinnosta, lakiasioista sekä hallintopalveluista. Ryhmän johtajana toimi taloustieteiden maisteri Jukka Salminen.

Talous

SOK:n talousyksikkö vastasi SOK-yhtymän talouden ohjauksen lisäksi koko S-ryhmän talouden ohjauksen yhteisistä periaatteista ja ohjeistuksista sisäisen laskennan, kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen alueilla sekä ryhmälle tarpeellisten yhteisten talouspalvelujen tuottamisesta.

SOK-konserni teki vuoden 1998 tilinpäätöksen uuden, 30.12.1997 voimaan tulleen kirjanpitolain mukaisesti. Samaa aikaan kirjanpidon ja tilinpäätöksen muutoksen kanssa toteutettiin koko S-ryhmän sisäisen, operatiivisen laskennan ja raportoinnin ohjeistuksen täsmennykset ja niiden käyttöönotto tietojärjestelmässä.

Edellisenä vuonna käyttöön otettua päiväkohtaisen myynnin, katteen ja muita toimialakohtaisia mittareita sekä taloustiedon raportointivälineistöä toimitettiin sekä konsernin toimialojen sisäiseen käyttöön että alueosuuskaupoille.

SOK-konsernin sisällä levitettiin laskentajärjestelmään liittyvää elektronisten asiakirjojen hallintajärjestelmää. Samalla välineistöllä luotiin S-ryhmän yhteinen OVT-ostolaskuarkisto, josta kukin juridinen S-ryhmän yritys saa tarvittaessa omat ostolaskutietonsa. Ostolaskuarkiston täysimittainen hyödyntäminen taapuu vuonna 1999.

Kolmeentoista alueosuuskauppaan toimitettiin suunnitellussa aikataulussa uusi laskentajärjestelmä ja tuettiin paikallisia käyttöönottoja koulutuksella ja neuvonnalla. Kaikkien alueosuuskauppojen laskentajärjestelmät on nyt uusittu ja itse laskentajärjestelmän osalta ne ovat vuosi 2000 -kelpoisia.

S-ryhmän yleisen aikataulun mukaisesti SOK Talous on suorittanut vastuulla olevien tietojärjestelmien vuosi 2000 valmiuksien selvittämistä, tarvittavien muutosten suunnittelua ja niiden toteutusta ja laatinut testaussuunnitelmat ja aloittanut testaukset. Samoin luotiin tarvittavat valmiudet euron käytölle suunnitellussa laajuudessa 1.1.1999.

Rahoitus

Rahoitusyksikkö vastasi keskitetyksi SOK-yhtymän rahoituksesta. Rahoituksen yhtymäpankki hyödynsi rahoitusmarkkinoiden muutoksia sekä palveli osuuskauppoja ja yhtymän yksiköitä.

Yhtymän rahoituksen hajauttamista jatkettiin rahoittajien ja rahoitusinstrumenttien osalta.

SOK allekirjoitti kesäkuussa DEM 230 miljoonan pitkäaikaisen syndikoidun monivaluuttaluottolimitin, jolla korvattiin kalliimpia ja lyhytaikaisempia luottoja ja luottolimittejä. Loppuvuodesta maksettiin pois SOK-yhtymän jäljellä olevat TEL-lainat ja otettiin tilalle vastaava määrä edullisempia pitkäaikaisia luottolimittejä.

SOK-yhtymän vaihtuvakorkoiset nettolainat oli suojattu korko-optioilla. Valuuttaluottojen kurssiriskit oli täysimääräisesti suojattu valuutanvaihtosopimuksilla.

SOK-Takaus Oy myönsi takauksia osuuskaupoille ja SOK:n tytäryhtiöille. Takauksenta oli vuoden lopussa 299 milj. markkaa. Takausvastuut vähenivät 91 milj. markkaa johtuen pääasiassa SOK-yhtymän TEL-lainatakausten poistumisesta sekä osuuskauppojen vähentyneestä takaustarpeesta. Vastavakuudet ja omat varat olivat 474 milj. markkaa.

S-Etuotto Oy perustettiin 22.5.1998. Yhtiön toiminta keskittyi luottojärjestelmien ja toimintamallin kehittämiseen tarkoituksena aloittaa S-ryhmän kulutusluottojen hallinnointi maaliskuussa 1999.

Kiinteistötoiminnot

SOK:n kiinteistötoiminnot vastasi yhtymän käytössä olevasta kiinteistöomaisuudesta, isännöintipalvelujen tuottamisesta ja kiinteistöomaisuuden kehittamisestä.

Kiinteistöinvestoinnit olivat 136 milj. markkaa. Suurin investointikohde oli Kilon logistiikkakeskuksen kolmivuotisen kehitysohjelman mukaisen investoinnin toteuttaminen, millä parannetaan merkittävästi päivittäistavarakaupan jakelun toimintaedellytyksiä.

Tämä osa kehitysohjelmasta valmistuu syksyllä 1999.

SOK:n vanhan pääkonttorin rakennustyöt hotelliksi aloitettiin kesäkuussa 1998 ja uusi 5-tähden hotelli Radisson SAS Plaza Hotel Helsinki valmistuu kesään 1999 mennessä. Autokaupan myyntioloja laajennettiin Automaan toimipisteissä Helsingin Herttoniemessä ja Espoon Olarissa. Helsingin Sokoksen ja rautatieaseman välille sijoittuvan Eliel Pysäköinti Oy:n paikoituslaitoksen rakennustyöt aloitettiin 1998. Pysäköintilaitoksen valmistuessa huhtikuussa 2000 siinä on noin 500 pysäköintipaikkaa. Pysäköintilaitoksesta tulee suora maanalainen yhteys Sokos-tavarataloon. Kiinteistöjen peruskorjausohjelmaa toteutettiin suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistömyynnit olivat 343 milj. markkaa. Hotelli Ilveksen kiinteistö Tamperella myytiin Kuntien eläkevakuutuslille ja Lahden Sokoksen kiinteistö Merita Rahoitus Oy:lle.

Kohteista tehtiin pitkäaikaiset vuokrasopimukset. Molemmissa sopimuksissa ovat etuvuokraoikeus- ja etuosto-oikeusoptiot. Mikkelin Prismen maapohja myytiin Osuuskauppa Suur-Savolle. S-market Pankkipokki Lahdessa myytiin Osuuskauppa Hämeenmaalle.

Vapaiden tilojen määrä oli vuoden lopussa 16 056 m². Ne vähenivät vuoden aikana nettomääräisesti 13 573 m². Vapaista tiloista edelleen suurin osa eli 79

prosenttia oli varasto-, toimisto- ja tuotantotilaa, jotka ovat perua rakennemuutoksista. Tilojen vuokrausaste oli 97,6 prosenttia.

Kiinteistötoimintojen liikevaihto oli 562 milj. markkaa, josta ulkoisia vuokratuottoja 156 milj. markkaa ja S-ryhmästä 252 milj. markkaa. Toiminnan tulos oli 20 milj. markkaa parempi kuin edellisenä vuotena. Kiinteistötoimintojen merkittävin vuokralainen on Sokos-tavarataloketju.

Kiinteistötoimintoihin perustettiin vuoden alusta kauppapaikkapalvelut-yksikkö. Sen keskeiset tehtäväalueet ovat uusien liikepaikkojen hankinta ja nykyisten kehittäminen sekä näihin liittyvät asiantuntija- ja rakennuttamispalvelut koko S-ryhmässä.

Käyttäjäpalvelut-yksikkö suoritti useassa kiinteistössä kuntoarvioita. Sähköntoimittajia ja kiinteistöhoitoa kilpailutettiin. Tällä saavutettiin merkittäviä kustannussäästöjä S-ryhmälle.

Vuoden aikana jatkettiin kiinteistötoimintojen ympäristöohjelman laadintaa ja toteuttamista.

Logistiikka ja tietohallinto

S-ryhmän tietohallintostrategia tarkistettiin vastaamaan tarkentunutta liiketoiminnan kehittämistilannetta ja -tavoitteita. Strategiassa korostuu tiedon hallinnan kasvava merkitys liiketoimintojen asiakaslähtöisessä ohjauksessa ja erityisesti verkkoliiketoiminnassa. Edellisenä vuonna käynnistetyt laajamittaiset vuosi 2000- ja euro-hankkeet etenivät suunnitelmien mukaisesti. Liiketoiminnan lisääntyvän tietotekniikkariippuvuuden johdosta panostettiin edellisten lisäksi tietoturvaan ja järjestelmien toiminnan häiriöttömyyteen.

Sähköistä viestintää laajennettiin merkittävästi sekä S-ryhmän sisällä että sidosryhmäyhteyksissä. Internettiin avattiin S-ryhmän portaali, S-kanava, ja asiakasomistajien liittämiseksi S-ryhmän tietoverkkoihin tehtiin ensimmäisiä pilotointeja. Verkkoliiketoiminnan strate-

giaprosessi käynnistettiin skenaariotyöskentelyllä ja verkkoliiketoiminnalle laadittiin tekninen arkkitehtuuri sekä toteutettiin päivittäistavarakaupan demoverkkokauppa.

Lakiasiat

Lakiasiainyksikkö hoitaa keskitetysti SOK-yhtymän lakiasiat. Sen toiminnassa painottuivat erilaiset liiketoimintaan ja sen rakenteeseen liittyvät sopimukset. Osuuskuntalain muutosesityksen valmistelu oikeusministeriön johtamassa työryhmässä jatkuu edelleen. Tavoitteena on, että esitys annetaan tämän vuoden aikana.

Hallintopalvelut

Hallintopalvelut vastaa keskitettyjen hallintopalvelujen tuottamisesta Ässäkeskuksessa toimiville yksiköille sekä koko S-ryhmän yhteisten hallintopalvelujen koordinoimisesta. Elokuussa käynnistettiin ns. vanhan toimistokiinteistöosan saneeraus. Hankkeen tarkoituksena on saada lisää toimistotilaa ja saattaa vanha toimistokiinteistö tekniikaltaan, työskentelyolosuhteiltaan ja kalustoltaan vastaamaan nykyaikaisia toimistotyön vaatimuksia. Saneeraus käsittää noin 5 500 m² ja kohdistuu Fleminginkatu 36:n toimistotiloihin. Saneeraus valmistuu vuoden 1999 loppuun mennessä.

Kehitystoiminnot koostui kentän ohjauksesta, yrityssuunnittelusta, lähialue-liiketoiminnasta ja projekteista sekä osuustoiminta-yksiköstä. Kehitystoimintojen johtajana toimi ekonomi Risto Mäkeläinen.

Kentän ohjaus

Kentän ohjauksen keskeisenä tehtävänä on alueosuuskauppojen ohjaus S-ryhmän strategian toteuttamisessa, toimialarakenteiden kehittämisessä ja investointien valmistelussa yhteistyössä alueosuuskauppojen johdon kanssa sekä osuuskauppojen talouden valvonta.

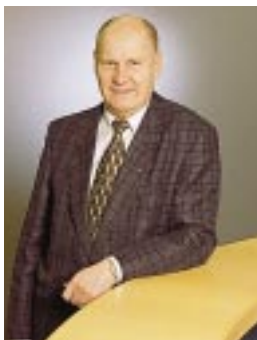
SOK:n hallintoneuvoston hyväksymien talouden ohjausperiaatteiden mukaisesti suoritettiin jatkuvaa osuuskauppojen toiminnan tuloksellisuuden ja talouden tilan seurantaa. Kokonaisuutena alueosuuskauppojen kannattavuus parani ja talouden tila vahvistui edelleen. Kentän ohjaus tuki osuuskauppojen vuosisuunnittelua toimintaympäristöanalyysillä ja budjettiohjeistuksella.

Kentän ohjauksen painopisteinä olivat toiminta- ja rakennestrategiassa määritettyjen alueosuuskauppojen ja SOK:n välisten yhteistyösopimusten valmistelu. Kentän ohjaus osallistui Tenco Oy:n tavaratalohankkeiden ja Foodbaltic Oy:n hankkeiden suunnitteluun Baltian maisa.

Osuuskauppa Hämeenmaan toimialueella valmisteltiin yhteistyössä osuuskaupan johdon kanssa toimialajärjestelyjä koskevat sopimukset sekä suunnitelma Etelä-Suomen Huoltamot Oy:n uudeksi toimintarakenteeksi.

Kentän ohjaus osallistui osuuskauppojen takausrengassopimusten valvontaan. Osuuskaupan harjoittamasta säästökassatoiminnasta vastaa osuuskaupan hallitus ja toimintaa valvoo säästökassatarkastaja. Jäsensijoitukset ovat osuuskaupan velkaa jäsensijoittajille. Jäsensijoitusten takaisinmaksamisesta vastaa ensisijaisesti kukin osuuskauppa

KEHITYSTOIMINNOT

Risto Mäkeläinen

koko varallisuudellaan ja lisäksi osuuskaupoilla on kaksi erillistä jäsenajoitusten takausrengassopimusta, joista toisen muodostaa 22 alueosuuskauppaa ja toisen 13 säästökassatoimintaa harjoittavaa paikallisosuuskauppaa. SOK vastaa takausrengassopimuksen mukaisesta säästökassatoiminnan valvonnasta. Osuuskauppoihin tehdyt jäsenajoitukset kasvoivat vuoden aikana 171 milj. markkaa ja olivat vuoden lopussa 1 760 milj. markkaa.

Yrityssuunnittelu

Yrityssuunnittelu-yksikön toiminnan painopisteinä olivat käyttötavarakaupan ja verkkokaupan strategiset linjaukset, ympäristöohjelmien päivitys sekä päivittäistavarakaupan kehittämiseen liittyvät perusselvitykset.

Käyttötavarakaupan osalta hyväksyttiin lähivuosien kehittämissuunnat ja -linjaukset syksyllä 1998.

Yrityssuunnittelu osallistui aktiivisesti verkkokaupan kotimaiseen ja kansainväliseen seurantaan sekä S-ryhmässä käynnistettyyn verkkokaupan strategia-työskentelyyn.

Ympäristöasioissa panostettiin ympäristökoulutukseen ja -viestintään sekä ketjukohtaisten ympäristöohjelmien laadintaan ja päivitykseen. Samalla luotiin pohjaa eri toimialojen ympäristöjärjestelmien rakentamiselle. SOK osallistui aktiivisesti alan sekä kotimaiseen että kansainväliseen yhteistyöhön.

Sähkökaupan vapautuessa Suomessa yrityssuunnittelun toimesta käynnistettiin selvitys sähkökaupan lisäämisestä asiakasomistajille kohdistettuun palvelutarjontaan. Sen tuloksena solmittiin puitesopimus Vattenfall Sähkömyynti Oy:n kanssa syksyllä 1998.

Päivittäistavarakaupan osalta laadittiin perusteelliset selvitykset päivittäistavarojen omista merkeistä sekä lähitarjonnasta.

Yrityssuunnittelu on osallistunut aktiivisesti SOK:n Intranetin kehittämiseen uutis- ja tietopalvelujen osalta.

EMU-projekti

Vuoden 1997 alussa toimintansa aloittaneen EMU-projektin tehtävänä on koordinoita koko S-ryhmän valmistautumista ja siirtymistä yhteiseen rahaan euroon. Projekti viimeisteli S-ryhmän siirtymäsuunnitelman, analysoi euron strategiset vaikutukset liike toimintaan sekä laati yhteistyössä ketjujen ja eri toimintojen kanssa euron yksityiskohtaisen käyttöönottosuunnitelman 1.1.1999 alkaneelle siirtymäkaudelle sekä alustavat suunnitelmat 1.1.2002 alkavalle rahanvaihtojaksolle. Projekti koordinoi euron edellyttämien tietojärjestelmämuutosten suunnittelua ja toteutusta. Henkilökunnan koulutusta varten EMU-projekti tuotti koulutusmateriaalia osuuskauppojen ja SOK-yhtymän käyttöön.

S-ryhmä liittyi kaupan ja kuluttajien eurooppalaisten järjestöjen kesällä 1998 solmimaan sopimukseen euroinformaation antamisesta. S-ryhmä sitoutuu noudattamaan sopimuksessa luotuja käytännönsäätöjä ja ottaa sopimuksen sertifiikaatin, eurosopimusmerkin käyttöön vuoden 1999 keväällä. S-ryhmän tavoitteena on tehdä euromuutos asiakkaille mahdollisimman helpoksi ja turvalliseksi antamalla euroinformaatiota riittävästi ja hyvissä ajoin. Asiakaskunnan informointi euron vaikutuksista aloitettiin vuoden aikana pääasiassa S-julkaisujen avulla.

Lähialueet

Lähialueet sisältävät vastuualueena S-ryhmän liiketoiminnan, osakkuusyhtiöt ja yhteistyösuhteet Baltian alueella ja Venäjällä.

Toimintavuonna jatkettiin Baltian alueelle suuntautuvaa investointisuunnittelua ja toimintaa yhteistyön laajentamiseksi sekä kohdemaissa että kansainvälisessä partnertoiminnassa.

Suomen Osuuskauppojen Keskusliitto SOKL r.y.

Suomen Osuuskauppojen Keskusliitto SOKL r.y:n tehtävänä on edistää osuustoiminnallisten näkökohtien toteutumista S-ryhmän käytännön työssä, edesauttaa osuuskauppoja niiden pyrkimyksissä lisätä osuuskuntamuotoisen hallinnon toimivuutta ja parantaa S-ryhmän eriosien yhteistoimintaa. Liiton jäseninä ovat kaikki S-ryhmän osuuskaupat ja SOK. Liiton toimintaa hoitaa SOK:n osuustoimintaosasto.

SOKL:n hallitukseen kuuluivat osuuskauppojen edustajina puheenjohtajana varatuomari Matti Vanto, varapuheenjohtajana varatuomari Marja Lehtiranta sekä jäseninä maanviljelijä Pekka Havukainen, varatuomari Jukka Huiskonen, kansanedustaja Tytti Isohookana-Asunmaa, rehtori Pekka Kivimäki, lehtori Ulla Kurvinen, toimitusjohtaja Eero Saukkonen, toimitusjohtaja Håkan Smeds, kunnansihteeri Heikki Taimi sekä SOK:n edustajina pääjohtaja Jere Lahti ja järjestöneuvos Tapio Peltola.

Hallinnon koulutusta S-ryhmän tasolla toteutettiin yhteistyössä Jollas Instituutin kanssa. Vuoden aikana pidettiin kaksi valtakunnallista hallinnon koulutustilaisuutta Helsingissä. Lisäksi järjestettiin osuuskauppakohtaisia koulutustapahtumia ja kehittämisseminaareja hallituneuvostojen, hallitusten ja edustajistojen jäsenille.

Alueosuuskauppojen hallinnossa toimi 1 543 asiakasomistajaa, joista hallituksen jäseninä 78 henkilöä, hallituneuvostoissa 446 henkilöä ja edustajistoissa 1 019 henkilöä. Neljässä alueosuuskaupassa pidettiin edustajiston vaalit. Näissä käytti äänioikeuttaan keskimäärin 21 prosenttia asiakasomistajista.

Aikaisempien vuosien tapaan osuuskauppoja avustettiin sääntömuutosasioissa.

Lisäksi osuustoimintaosasto osallistui lukuisiin osuuskauppojen järjestämiin hallinnon ja sidosryhmien tilaisuuksiin.

S-ryhmän seitsemäs valtakunnallinen kauppiaspäivä tulosvastuullisille esimiehille järjestettiin 13.6.1998 Finlandia-talolla ja Jollas Instituutissa Helsingissä. Päivien ohjelmaan otti osaa noin 1 000 osuuskauppojen ja SOK-yhtymän edustajaa.

Kansainväliset osuustoiminnalliset järjestöyhteydet hoidetaan Suomen Kuluttajaosuustoiminnan Liiton KOL:n nimissä. Liitto on Kansainvälisen Osuustoimintaliiton ICA:n sekä Brysselissä toimivan kuluttajaosuustoiminnan etujärjestön EURO COOPin jäsen. ICA:han kuuluu 236 jäsenyhteisöä 93 maasta. Jäsenyhteisöissä on yhteensä yli 730 miljoonaa jäsentä.

EURO COOPissa on jäsenenä kolmentoista EU-maan ja liitännäisjäsenenä viiden itäisen Keski-Euroopan maan kuluttajaosuustoiminta. EURO COOP edustaa yhteensä yli 3 200 osuuskuntaa ja niiden 21 miljoonaa jäsentä. EURO COOPin painoarvo Brysselissä on voimakkaassa kasvussa ja sen toiminta on päätetty KOL:n keskeiseksi painopistealueeksi.

Luottamushenkilöiden määrä S-ryhmän alueosuuskaupoissa 1998

(ilman toimikuntia)

	Miehet	Naiset	Yht.
Hallitus	64	14	78
Hallinto-neuvosto ¹⁾	273	173	446
Edustajisto	495	524	1 019
Yhteensä	832	711	1 543

¹⁾ Sisältää (osuuskaupan) toimihenkilöjäsenet

S-Etukortteja on käytössä jo 1,6 milj. kappaletta.
Uusia asiakasomistajatalouksia liittyi vuoden 1998 aikana 76 000.

HENKILÖSTÖ- JA VIESTINTÄTOIMINNOT

Aino Toikka

Henkilöstö- ja viestintätoiminnot -ryhmään kuuluivat henkilöstöyksikkö, koulutus, työterveyspalvelut, S-julkaisut ja tiedotus. Henkilöstö- ja viestintätoimintojen johtajana toimi filosofian maisteri Aino Toikka.

Henkilöstöyksikkö

Henkilöstöyksikkö vastasi henkilöstöresursseihin ja työsuhteisiin liittyvistä keskitetyistä palveluista ja ohjauksesta.

Yhteistyössä alueosuuskauppojen kanssa rekrytoitiin ja valittiin kaupallisen kenttäkoulutuksen korkeakouluryhmään 12 ja opistoryhmään 16 henkilöä. Syksyllä käynnistettiin vuoden 1999 helmikuussa aloittavan korkeakouluryhmän rekrytointi, johon valittiin 15 henkilöä. Hotelli- ja ravintolatoimialalle valittiin Radisson SAS -kenttäkoulutukseen 5 henkilöä ja tammikuussa 1999 aloittavaan Sokos Hotels -kenttäkoulutukseen 10 henkilöä. Kenttäkoulutusohjelmilla pyritään varmistamaan jälkikasvua S-ryhmään eri toimialoille.

Palkankorotukset toteutettiin tulospalkituksen pohjalta sovittujen kaupan sekä majoitus- ja ravitsemisalalan työehtosopimusten perusteella. Työaikajärjestelmien joustavuutta lisättiin työehtojen osalta perusteellisesti uudistetun kaupan työehtosopimuksen mukaan.

Henkilöstön kannustamiseen tähtäävää tulospalkkausta sovellettiin erityisesti tulosityksiköiden avainryhmissä. Valmisteltavana oli henkilöstön ryhmätulospalkkauksen laajentaminen koskemaan myyjähenkilöstön lisäksi uusia ryhmiä.

Jollas Instituutti

Jollas Instituutti toimii S-ryhmän koulutus- ja oppimiskeskuksena. Se on am-

matillinen erikoisoppilaitos, joka kouluttaa S-ryhmään kuuluvien alueosuuskauppojen ja SOK-yhtymän henkilökuntaa.

Liikevaihto vuonna 1998 oli 22 milj. markkaa ja henkilökuntaa 22. Oman henkilökunnan lisäksi käytettiin runsaasti ulkopuolisia asiantuntijoita. Koulutettavapäiviä oli vuonna 1998 noin 29 000.

Toiminnan pääpaino on S-ryhmästrategioita tukevassa koulutuksessa, joka kattaa kaikki henkilöstöryhmät. Yksi esimieskoulutuksen painopisteistä myös vuonna 1998 oli laaja leader-valmennus, jonka tavoitteena on ihmisten johtamisen ja vuorovaikutustaitojen syventäminen. Koko henkilökuntaa koskevaan Sinulle Asiakas-koulutukseen osallistui vuonna 1998 yhteensä 4 900 henkilöä.

Ammattitutkintoihin valmentavassa koulutuksessa saavutettiin uusi vaihe, kun Jollas Instituutille myönnettiin oikeudet järjestää myyjän ammattitutkinnon, ruokamestarin erikoisammattitutkinnon ja kaupan esimiehen erikoisammattitutkinnon näyttökokeita. Ammattitutkintoihin tähtääviä oppisopimusopiskelijoita oli 100 henkilöä.

Kansainvälinen toiminta näkyi ulkomaanharjoitteluna, opintomatkoina ja oppilaitosyhteyksinä. Vuonna 1998 järjestettiin useita ulkomaisia opintomatkoja ja yhteistyössä ulkomaisten korkeakoulujen ja instituuttien kanssa mm. USA:han, Ranskaan ja Englantiin.

Jollas Instituutilla on kiinteät yhteydet S-ryhmän yksiköihin. Koulutusohjelmat muokataan pääosin asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Työpaikkaterveydenhuolto

Kuluneen vuoden aikana on useissa yksiköissä ja tytäryhtiöissä käynnistynyt oh-

jelmallinen työkykyä ylläpitävä toiminta, jota työterveyshuolto on osaltaan ollut aktivoimassa, suunnittelemassa ja toteuttamassa.

Henkilöstön terveydentilaa ja työkykyä edistetään mm. säännöllisten terveystarkastusten ja näissä syntyneiden henkilökohtaisten ohjelmien avulla. Eri ammattiryhmille on toteutettu varhaiskuntoutusohjelmia.

Työterveyshuolto on osallistunut myös työympäristön ja työyhteisöjen terveydelliseen kehittämiseen. Toiminta sisältää myös yleislääkäritasoisien työterveyshuoltopainotteisen sairaanhoidon.

S-julkaisut

Yhteishyvä on jo 94 vuoden ajan toimintunut yhteydenpitovälineenä S-ryhmän jäsenkuntaan. Lehti ilmestyi 12 kertaa ja sen sivumäärä liitelehtineen oli keskimäärin 132 sivua. Lehden kesällä tarkastettu levikki oli 653 092 vuosikertaa (ed. vuonna 542 070). Vuoden lopussa painos oli lähes 700 000 kappaletta. Jokaisen numeron yhteydessä julkaistiin erillinen Ruokalehti. Kauneuslehti julkaistiin kaksi kertaa. Kerran ilmestyivät Puutarhalehti, Suvimeno-matkailulehti, Kodin tekniikan lehti ja Lihaopas. Osuuskauppakohtaisia vaihtosivuja toteutettiin aikaisempaa enemmän. Suositun uutustuotteen vuonna 1998 oli myös osuuskaupan oma lisäkansi.

Yhteishyvän ruotsinkielinen sisarlehti Samarbete on ilmestynyt yhtäjaksoisesti 89 vuotta. Sen tarkastettu levikki oli 25 630 (ed. vuonna 23 132).

Yhteishyvän internet-versio julkaistiin joka toinen viikko osoitteessa www.yhteishyva.fi. Sen sisällössä korostuivat sähköinen ruokaohjepankki ja erityisesti nuorisoa kiinnostavat aiheet.

SOK-YHTYMÄN HENKILÖSTÖKATSAUS 1998

Kaikki edellä mainitut lehdet tuotettiin yhteistyössä Helsinki Media Company Oy:n kanssa.

S-ryhmän henkilöstön ammattilehti Ässä on ilmestynyt 84 vuotta. Lehti ilmestyi heinäkuuta lukuun ottamatta joka kuukausi ja sen levikki oli 19 354 (ed. vuonna 17 010). Sisältö painottui S-ryhmän vähittäiskaupan ja muun liiketoiminnan ajankohtaisiin teemoihin. Syyskuussa lehti käsitteli laajasti koulutusta ja esitteli Jollas Instituutin koulutusohjelman. Alan ulkomaantapahtumia ja kilpailijoiden toimenpiteiden seuranta lisättiin. Lehti postitettiin myös hallinnon luottamushenkilöille.

SOK-yhtymän henkilöstölehteä S-viestä julkaistiin 11 numeroa. Lehdessä valottiin eri näkökulmista yhtymän liiketoimintaa ja sen toimintaympäristöä. Tämän lisäksi jatkuvana teemana oli työkyvön ylläpitäminen ja kohottaminen.

Marraskuun alussa avattiin Internetissä S-ryhmän verkkopalveluiden portaali, S-kanava. S-kanavan osa-alueet ovat ketjujen ja alueosuuskauppojen verkkopalveluiden lisäksi Ruokamaailma sekä Viinimaa, koti- ja keittiö, muoti- ja kauneus, vapaalla, liikenne ja nuorisolle suunnattu S-zone. Sisältöä päivitetään jatkuvasti, mm. uutiset vaihtuvat useita kertoja päivässä. S-kanavan osoite on www.s-kanava.net.

Tiedotus

Tiedotusyksikkö vastasi SOK-yhtymän ja S-ryhmän toiminnan tiedottamisesta eri sidosryhmille. Kaupan alan tapahtumista julkisuudessa käytyyn keskusteluun osallistuttiin tarjoamalla tietoa ensi sijassa tiedotusvälineille. Vuosikertomus julkaistiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, samoin osavuosikatsaus. Vuoden alussa ilmestyi uusi S-ryhmä-esitys suomeksi ja englanniksi.

SOK-yhtymässä henkilöstöajattelu perustuu S-ryhmän toiminta-ajatukseen, jonka mukaisesti S-ryhmän tehtävänä on tuottaa etuja sitoutuneille asiakasomistajille. Osaava, yritteliäs ja asiakaslähtöisesti toimiva henkilöstö varmistaa menestyksen kovassa kilpailussa. Yhteisiin tavoitteisiin ja toimintatapoihin sitoutumista edesauttaa se, että henkilöstöön kuuluvat ovat samalla myös asiakasomistajia.

Henkilömäärä

SOK-yhtymän henkilömäärä oli vuoden 1998 lopussa 4 737 henkilöä, josta SOK:n henkilöstöä oli 364 (7,7%) ja tytäryhtiöiden 4 373 (92,3 %) henkilöä. Henkilömäärä kasvoi edellisvuotisesta 233 henkilöllä (5,2 %).

Henkilömäärä kasvoi erityisesti hotelli- ja ravintolatoimintaa harjoittavissa yhtiöissä. Kasvuun vaikuttivat lisäksi vuoden alusta SOK:n tytäryhtiöiksi siirtyneet Rainex Partners Oy ja Rainex Yrityspalvelu Oy.

Työsuhteet

Valtaosa SOK-yhtymän henkilöstöstä toimi vuoden 1998 lopussa vakituksessa työsuhteessa (91,0 %). Kokoaikaisessa työsuhteessa oli 67,3 prosenttia ja osa-aikaisessa 32,7 prosenttia henkilöstöstä. Edelliseen vuoteen verrattuna määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet kasvoivat noin 2 prosenttia. Osa-aikaisia työsuhteita oli eniten hotelli- ja ravintolatoiminnoissa sekä vähittäiskaupassa.

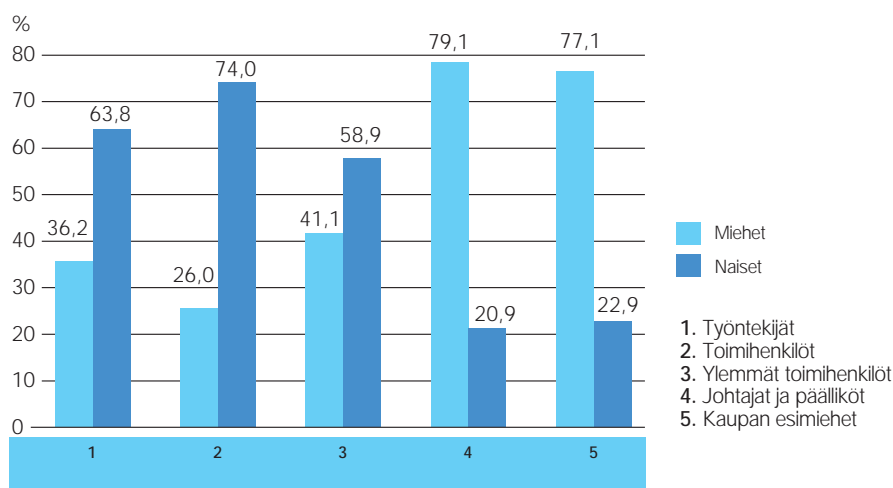
Sukupuolijakauma

SOK-yhtymän henkilöstöstä oli vuoden 1998 lopussa 38,0 prosenttia miehiä ja 62,0 prosenttia naisia. Suhteellisesti eniten naisia työskenteli vähittäiskaupassa ja miehiä auto- ja maatalouskaupassa.

Henkilöstö toimiryhmittäin

Suurimman toimiryhmän SOK-yhtymässä muodostivat työntekijät. Tähän ja toimihenkilöiden ryhmään kuuluvista henkilöistä valtaosa oli naisia.

SUKUPUOLIJAKAUMA TOIMIRYHMISSÄ
31.12.1998

Ikärakenne

SOK-yhtymän henkilöstön keski-ikä vuonna 1998 oli 39 vuotta. Miesten ja naisten välillä ei ollut ikärakenteessa yhtymätasolla merkittäviä eroja. Sen sijaan yhtiökohtaisia eroja ikärakenteessa esiintyi: nuoria oli eniten hotelli- ja ravintola-toiminnoissa sekä vähittäiskaupassa.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

SOK-yhtymässä ei pyritä ainoastaan päivittämään henkilöstön ammattitaitoa, vaan ennen kaikkea laajentamaan ja monipuolistamaan osaamista liiketoimintalähtöisesti, tulevaisuuden tarpeita silmällä pitäen.

Henkilöstön kehittämisessä on merkittävä rooli Jollas Instituutilla, joka toimii S-ryhmän valtakunnallisena koulutus- ja oppimiskeskuksena. Toimintavuonna 1998 keskeisiä teemoja SOK-yhtymän sisäisessä valmennuksessa olivat palve-

lun laatu, vuorovaikutus- ja esimiestaidot sekä tietotekniikkaosaaminen.

Osaamisen päivittämistä tapahtuu myös varsinaisten valmennusohjelmien ulkopuolella. SOK-yhtymässä korostetaan työssä ja työyhteisössä oppimista, josta työkierto ja henkilöiden erikoisosaamista hyödyntävät projektit ovat esimerkkejä. Työ tiimeissä edesauttaa oppimisen ja osaamisen monistamista.

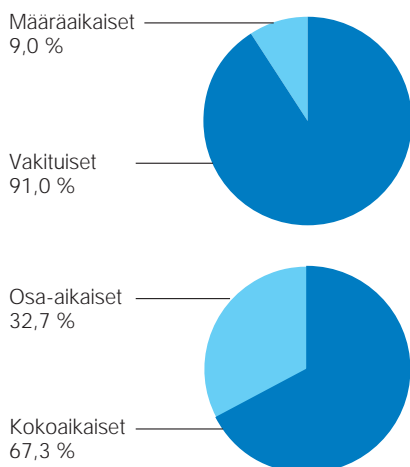
Osaamisen karttumista ja uudistumista edesauttaakseen SOK-yhtymä pyrkii tarjoamaan haasteellisia työtehtäviä ja mo-

tivoivia urapolkuja yhtymän ja S-ryhmän sisällä. Monitoimialaisuus ja toiminnan laajuus antavat tähän hyvät mahdollisuudet. Vuoden 1998 aikana 55 henkilöä siirtyi SOK-yhtymässä yhtiöstä toiseen. Tämän lisäksi henkilöitä siirtyi yksiköstä toiseen SOK:n ja sen tytäryhtiöiden sisällä.

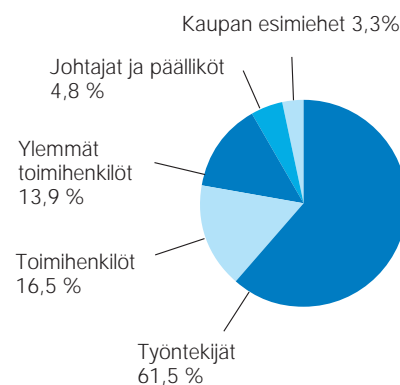
SOK-YHTYMÄN HENKILÖSTÖ 31.12.1998

	Määrä	Jakauma %	Muutos
SOK-YHTYMÄ			
Kenttäryhmä	2 915	61,5	+158
Erikoisliikeryhmä	1 560	32,9	+65
Hallintoryhmä	179	3,8	+6
Pääjohtajan yksiköt	14	0,3	-2
Kehitysjohtajan yksiköt	14	0,3	+2
Henkilöstöjohtajan yksiköt	55	1,2	+4
SOK-YHTYMÄ YHTEENSÄ	4 737	100,0	+233
TYTÄRYHTIÖT	4 373	92,3	+204
SOK	364	7,7	+29

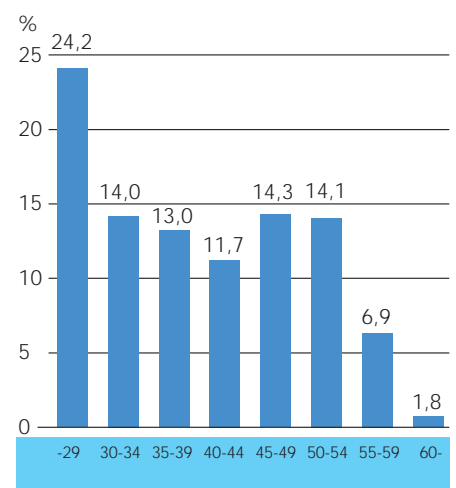
TYÖSUHTEET SOK-YHTYMÄSSÄ 31.12.1998

SOK-YHTYMÄN HENKILÖSTÖ TOIMIRYHMITTÄIN 31.12.1998

SOK-YHTYMÄN IKÄRAKENNE 31.12.1998

Inex-konserni

Inex-konserniin kuuluivat vuonna 1998 emoyhtiö Inex Partners Oy ja sen tytäryhtiöt Meira Nova Oy, Meira Oy ja A-Muna Oy. Pakastelogistiikkaa hoidetaan yhteistyössä osakkuusyhtiö Finnfröst Oy:n kanssa. Rautakaupan hankinta- ja välityskauppaa harjoittavat Rainex-yhtiöt myytiin SOK:lle 1.1.1998.

Inex-konsernin tuloksellisuutta vauhdittiin asiakasketjujen hyvä menestys, oman toiminnan tehokkuus sekä voimakas uudistaminen. Inex on tuottanut asiakasketjuille merkittävää lisäarvoa ja vahvistanut siten niiden kilpailuetuja ja -kykyä.

Vahvan kasvun ohella Inex-konsernissa jatkui erittäin voimakas kehittämis- ja uudistamistyö. Toimintatapojen uudistaminen kohdistui koko asiakaslähtöiseen yhteistyöverkostoon ja toimintaprosessiin. Merkittävät kohteet olivat valikoimat, tietojärjestelmät, henkilöstö, logistiikka-keskukset, yhdistetty toimipaikkajakelu ja terminaalit.

Kasvun myötä Inex-konsernin asema vahvistui. Konsernin liikevaihto oli 8 002 milj. markkaa. Päivittäistavaroiden liikevaihdon vertailukelpoinen kasvu edelliseen vuoteen oli 10 prosenttia. Hankintavoima kasvoi ja kustannustehokkuus lisääntyi. Inex-konsernin ja tytäryhtiöiden toiminnan tuloskehitys oli pääosin myönteinen. Toimintaan sijoitetun pääoman tuotto oli hyvä, maksuvalmius erinomainen ja rahoitusasema vakaa.

Konsernin emoyhtiö, päivittäis- ja erikoistavarakaupan valikoima-, hankinta- ja logistiikkapalvelua harjoittava Inex Partners Oy menestyi hyvin. Yhtiön liikevaihto oli 7 038 milj. markkaa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen lähes 10 prosenttia.

Inex Partners Oy:n yhdessä asiakkaiden ja muiden yhteistyökumppanien kanssa kehittämä tapa toimia on vahvistanut yritysverkoston asemaa päivittäistavara-

markkinoiden ketjukaupan ja logistiikan edelläkävijänä. Tämä näkyy markkinamenestyksen lisäksi hintakilpailukyvyyn ja kustannustehokkuuden parantumisena. Yhtiön tulos oli voitollinen ja suunnitellulla tasolla.

Suurtalouskauppaa harjoittavan Meira Nova Oy:n liikevaihto oli 982 milj. markkaa, jossa oli kasvua 8 prosenttia. Meira Nova on vakiinnuttanut markkinaosuutensa noin 30 prosenttiin päivittäistavaroiden toimitustukkukaupassa.

Kahvi- ja mausteteollisuutta harjoittavan Meira Oy:n liikevaihto 431 milj. markkaa laski edellisestä vuodesta 11 prosenttia, mikä johtui pääosin yleisestä kahvin hintojen laskusta. Meira-kahvien markkinaosuus laski 27 prosentista 26 prosenttiin. Meira-mausteiden markkinajohtajuus Suomessa vahvistui. Meiran merkkimarkkinointi oli viime vuonna huomion arvoista. Ilmeeltään ja koostumukseltaan uusitun Café aromen mainonta palkittiin ykkössijoin sekä kotimaassa että ulkomailla.

Vuonna 1999 talouden kasvun arvioidaan hidastuvan. Myönteinen kehitys rakentuu palvelualojen ja kulutuskysynnän kasvun varaan. Vaikka päivittäistavaroiden kaupan kasvun ennakoidaan myös hidastuvan, arvioidaan Inexin kehityksen jatkuvan tänä vuonna kasvu-uralla.

Inex-konsernin henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 1 738 henkilöä. Emoyhtiön ja konsernin toimitusjohtajana oli teollisuusneuvos Martti Haaman.

Etelä-Suomen Huoltamot -konserni

Liikennemyymälätoimintaa harjoittavan Etelä-Suomen Huoltamot Oy:n osakkaina olivat Helsingin Osuuskauppa (48,5 %), SOK (46,5 %), Osuuskauppa Hämeenmaa (2,5 %) ja Osuuskauppa Osla Handelslag (2,5 %). Yhtiö myi Paimion

Tammisillassa liikennemyymälätoimintaa harjoittavan Liikennepalvelut Oy:n koko osakekannan Turun Osuuskaupalle. Helsingin Konalassa avattiin ensimmäinen ABC-automaattiasema. Vuoden päättyessä yhtiöllä oli 11 liikennemyymälää ja 7 automaattiasemaa.

Etelä-Suomen Huoltamot Oy:n liikevaihto oli 171 milj. markkaa ja henkilöstön määrä 110. Yhtiön toimitusjohtaja oli Hannu Plaketti.

Tenco-konserni

Tenco Oy on kehitysyritys, jonka tehtävänä on kehittää ja harjoittaa tavaratalotoimintaa Baltian maissa ja Pietarissa.

Tenco-konserni käsittää emoyhtiö Tenco Oy:n ja sen täysin omistamat tytäryhtiöt Tenco Eesti AS:n ja Tenco Latvia SIA:n. Tenco Oy:n osakekannasta omistaa SOK 50 prosenttia ja saksalainen Kaufhof Warenhaus AG 50 prosenttia.

Tenco Eesti AS harjoittaa tavaratalokauppaa Sokos-liikeidealla Tallinnan keskustassa. Yhtiön liikevaihto vuonna 1998 oli 34,2 milj. markkaa.

Foodbaltic Oy

Foodbaltic Oy on kehitysyritys, jonka tehtävänä on kehittää ja harjoittaa marketkauppaa Baltian maissa ja Pietarissa. Foodbaltic Oy:n osakekannasta omistaa SOK 50 prosenttia ja co op Schleswig-Holstein e.G. 50 prosenttia. Toimintavuonna yritys on tehnyt market-kaupan toimintaedellytys selvityksiä Baltian alueella.

S-RYHMÄ 1998

S-ryhmän muodostavat osuuskaupat tytäryhtiöineen ja SOK-yhtymä. S-ryhmän vähittäismyynti vuonna 1998 oli 31 444 milj. markkaa. Siinä oli lisäystä edelliseen vuoteen 8,4 prosenttia. Kasvuun vaikuttivat erityisesti autokaupan sekä Prisma- ja Agrimarket-ketjujen hyvä myynnin kehitys.

S-ryhmän yhteenlaskettu tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja muodostui 950 milj. markkaa voitolliseksi. Se on ryhmän kaikkien aikojen paras tulos ja lähes 140 milj. markkaa edellisvuoden tulosta parempi.

S-ryhmällä oli vuoden lopussa 1 203 vähittäismyyntitoimipaikkaa, jossa oli kahden toimipaikan vähennys. Toimipaikka-verkoston merkittävimmät investoinnit olivat Lappeenrannan Prisman valmistuminen sekä mittavat laajennukset Tampereen Sammonkadun, Jyväskylän Sepälän, Iisalmen ja Hämeenlinnan Prismoissa. Sokos-tavarataloa laajennettiin Espoon Tapiolassa ja sen yhteyteen valmistui uusi S-market. Isoja S-marketeja avattiin myös Porvooseen, Vaasaan ja Lieksaan. Lisäksi useissa marketeissa, hotelleissa ja ravintoloissa tehtiin laajennus- ja uudistustöitä. Muita investointeja olivat mm. Radisson SAS Plaza Hotel Helsingin rakentamisen aloittaminen sekä Kilon logistiikkakeskuksen uudistus Espoossa.

S-ryhmän bruttoinvestoinnit olivat yhteenlaskettuna 1 200 milj. markkaa, jossa oli lisäystä 200 milj. markkaa.

S-ryhmän henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 19 313. Siinä oli lisäystä 1 030 henkilöä.

Osuuskaupat

Osuuskauppojen lukumäärä oli vuoden päättyessä 44 eli sama kuin vuotta aiemmin. Näistä oli S-ryhmän strategian mukaisia alueosuuskauppoja 23 ja paikallisosuuskauppoja 21.

Osuuskauppojen ja niiden tytäryhtiöiden yhteenlaskettu myynti oli 24 007 milj. markkaa. Siinä oli kasvua 8,1 prosenttia. Alueosuuskauppojen osuus myynnistä oli 97,5 prosenttia.

Osuuskauppojen yhteenlaskettu tulos ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja oli 700 milj. markkaa voitollinen. Se oli noin 30 milj. markkaa edellisvuotta parempi. Kaikkien alueosuuskauppojen tulos oli voitollinen.

Osuuskauppojen investoinnit olivat yhteenlaskettuna 895 milj. markkaa, joka oli 167 milj. markkaa edellisvuotta enemmän. Asiakasomistajien säästökassajoituksia osuuskaupoilla oli vuoden lopussa 1 760 milj. markkaa. Siinä oli lisäystä 171 milj. markkaa.

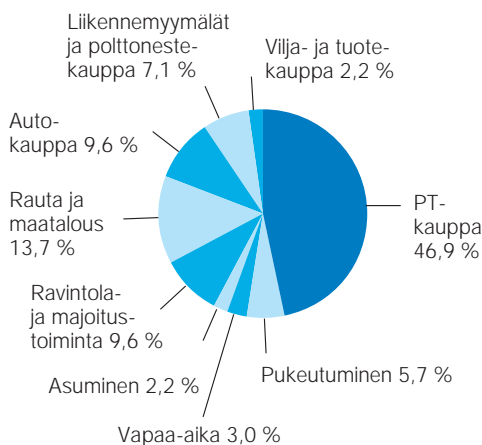
Vuoden lopussa osuuskauppojen jäsenmäärä oli 673 520, jossa oli lisäystä 66 512 jäsentä. Alueosuuskauppojen asiakasomistajien määrä oli 656 998 ja siinä oli lisäystä 67 407. S-ryhmän asiakasomistajapalvelujärjestelmä oli käytössä kaikissa alueosuuskaupoissa. Asiakasomistajien tekemät bonusostot olivat 13,5 mrd. markkaa. Bonusta osuuskaupat ja SOK-yhtymä jakoivat asiakasomistajille yhteensä 315 milj. markkaa.

Henkilöstöä osuuskaupoilla ja niiden tytäryhtiöillä oli vuoden lopussa 14 576, jossa oli lisäystä 797 henkilöä.

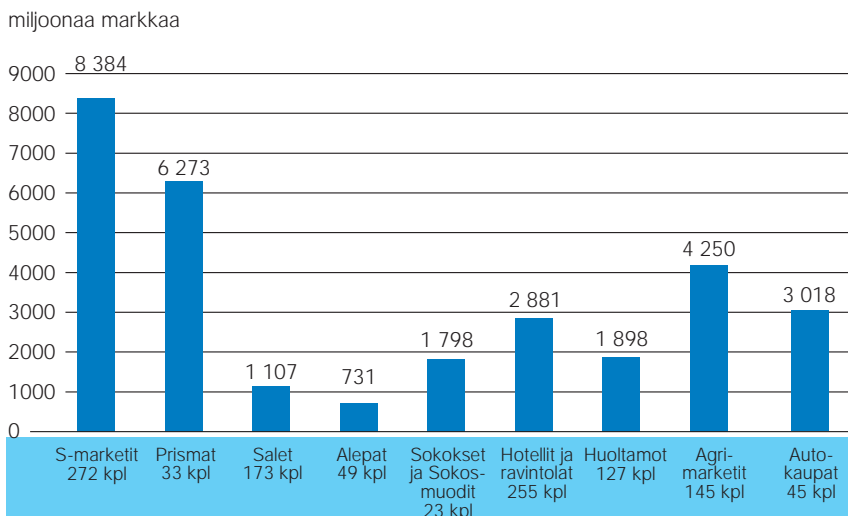
S-ryhmän alueosuuskaupat

- Andelslaget Varuboden, Kirkkonummi
- Etelä-Karjalan Osuuskauppa, Lappeenranta
- Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa, Seinäjoki
- Helsingin Osuuskauppa HOK, Helsinki
- Jukolan Osuuskauppa, Nurmes
- Koillismaan Osuuskauppa, Kuusamo
- Osuuskauppa Arina, Oulu
- Osuuskauppa Hämeenmaa, Lahti
- Osuuskauppa Keskimaa, Jyväskylä
- Osuuskauppa Keula, Rauma
- Osuuskauppa KPO, Kokkola
- Osuuskauppa Maakunta, Kajaani
- Osuuskauppa Osla Handelslag, Porvoo
- Osuuskauppa PeeÄssä, Kuopio
- Osuuskauppa Seutu, Lohja
- Osuuskauppa Suur-Savo, Mikkeli
- Osuuskauppa Ympyrä, Hamina
- Osuuskauppa Ympäristö, Kouvola
- Pirkanmaan Osuuskauppa, Tampere
- Pohjois-Karjalan Osuuskauppa, Joensuu
- Salon Seudun Osuuskauppa, Salo
- Satakunnan Osuuskauppa, Pori
- Turun Osuuskauppa, Turku

S-RYHMÄN VÄHITTÄISMYYNTI TOIMIALOITTAIN 1998, yhteensä 31,4 mrd. mk

S-RYHMÄN VÄHITTÄISMYYNTI KETJUITTAIN 1998

S-RYHMÄ JA YMPÄRISTÖ

Kaupan ympäristövaikutukset alkavat kaavoituksesta ja ulottuvat asiakkaiden tarpeiden tyydyttämiseen. Tässä ympäristökatsauksessa on kuvattu keskeisiä ympäristöteemoja S-ryhmän kannalta.

Kaavoitus

Vuonna 1998 kaupan kannalta keskeiseksi asiaksi nousi pitkään vireillä ollut rakennuslain uudistaminen ja erityisesti sen market-rakentamista koskeva pykälä. Sen mukaan keskustan ulkopuolelle ei saa rakentaa rakennusalaltaan yli 2000 m²:n marketia, mikäli alueella ei ole hyväksyttyä asemakaavaa. Tällä halutaan rajoittaa hypermarketien sijoittamista keskusta-alueiden ulkopuolelle kaavoittamattomille alueille. Laki hyväksyttiin eduskunnassa tammikuussa 1999 ja astuu voimaan market-rakentamisen osalta 1.3.1999.

Rakentaminen ja kiinteistöt

Ympäristöasioiden omaehtoinen huomio on ollut voimakkaasti esillä S-ryhmän kiinteistöjen rakennuttamisessa, käytössä ja ylläpidossa. SOK on panostanut tähän tärkeään osa-alueeseen mm. käynnistäessään entisen pääkonttorinsa muuttamisen Radisson SAS Plaza Hotel Helsingiksi. Projektille laadittiin ekologisen rakennuttamisen toimintamalli, joka käytännössä on merkinnyt seuraavaa:

- suojeltavat rakenteet ja rakennusosat on säilytetty mahdollisimman alkupe- räisessä muodossaan, jolloin kulttuuri- ja miljööarvot ovat säilyneet ja turhaa purkamista ja sitä kautta jätteiden tuottamista on vältetty
- hyvällä suunnittelulla on varmistettu hotelli-kiinteistön joustava käyttö sekä talouden että ympäristön kannalta tarkoituksenmukainen hoito pitkällä aikajänteellä
- rakennusjätteiden määrä on minimoitu mm. rakennusosia kierrättämällä

- talotekniikka edustaa uusinta teknologiaa, mikä mahdollistaa hotelli-kiinteistön energiatehokkaan ja luonnonvarojen säästävän käytön

Vuonna 1998 SOK Kiinteistötoiminnot osallistui RAKLI:n projektiin, jossa luotiin jätehuollon ohjelmamalli toimitilakiinteistölle. Pilotti-kohteena oli Sokos-tavaratalon ja hotelli Vaakunan kiinteistö Helsingin ydinkeskustassa. Loppuvuodesta valmistuneen projektityön pohjalta laaditaan jätehuollon toimintamalli S-ryhmän eri ketjuille. SOK Kiinteistötoimintojen ympäristöohjelma ja siihen pohjautuneet useat ympäristöprojektit ovat luoneet vankan perustan järjestelmälliselle ympäristöasioiden hoidolle rakennuttamisen ja kiinteistönpidon kannalta. Hyvä pohjatyö mahdollistaa ISO 14001-standardin mukaisen ympäristöjärjestelmän rakentamisen jatkossa.

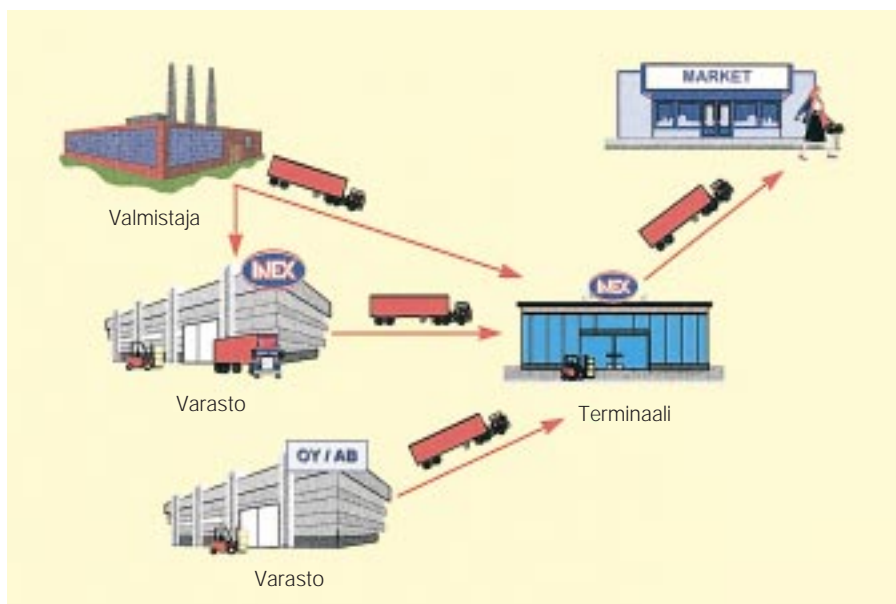
Hankinta ja logistiikka

Kaupan ja teollisuuden välinen ECR (Efficient Consumer Response) -yhteistyö tehostaa tiedon hallintaa ja antaa entistä paremmat mahdollisuudet suunnitella

logistisia toimintoja. Vuonna 1998 Inex Partners Oy:n kuljetusten osuus asiakkaiden myymälöihin tulevasta tavaravirrasta oli noin 60 prosenttia. Loput kuljetetaan lähinnä kotimaisen teollisuuden toimesta.

Vuonna 1998 rakennettiin Inex Partners Oy:lle kierrätysstrategia, jonka tavoitteena on kuvata tehokkaan ja kestävä kierrätystoiminnan edellytykset kaupan kannalta sekä talouden että ympäristön näkökulmasta. Toimintamallin avulla voidaan kohdistaa olemassa olevien resurssien tehokas käyttö ja varmistaa oikeat osaamisalueet. Toinen merkittävä ympäristöhanke oli Hyvä pakkaus -projektiin käynnistyminen, jonka tavoitteena on määritellä optimaalinen pakkaus. Projektissa otetaan huomioon pakkauksen käsiteltävyys, kestävyys ja ympäristönäkökohdat.

SOK Kiinteistötoiminnot ja Inex Partners Oy ovat jatkaneet Kilon logistiikkakeskuksen muutostöitä, jossa vanhaa kiinteistöä on uudistettu mm. talo- ja kylmätekniikan sekä liikennejärjestelyjen suhteen suosimalla ympäristöä vähemmän kuormittavia ratkaisuja.

Intrade Partners Oy toimii S-ryhmän ketjujen käyttötavaroiden hankinta- ja logistiikkayhtiönä. Yhtiön päätehtävänä on tarjota asiakasryhmilleen hinta/laatusuhteiltaan kilpailukykyisiä tuotteita sekä laadukasta toiminnallista palvelua. Näissä puitteissa Intrade Partners Oy toteuttaa vuonna 1995 hyväksytyä ympäristöohjelmaansa. Käytännössä ympäristöasioiden seuranta ja ohjeistaminen kuuluvat laadunohjauksen alueeseen.

Vuonna 1998 Intrade Partners Oy:n hankintaohjeiden ympäristökriteereitä on tarkennettu. Pakkausvaatimuksissa korostetaan liiallisen pakkaamisen välttämistä, kierrätettävien tai muuten hyödynnettävien pakkausmateriaalien käyttämistä sekä kielletään mahdollisuuksien mukaan PVC:n käyttö pakkausmateriaalina. Pakkausmateriaali ja sen kierrätettävyys on merkittävä EU-käytännön mukaisesti. Ympäristöä vähemmän kuormittavilla tuotteilla on oltava kansallisesti tai kansainvälisesti hyväksytty ympäristömerkintä. Tavarantoimittajille on ohjeissa kohdistettu ympäristö- ja eettiset vaatimukset (mm. lapsityövoiman käyttökielto), jotka on otettava huomioon

uuden toimittajan arvioinnissa. Intrade Partners Oy vastaa siitä, että hankitut tuotteet ja niistä annettu informaatio ovat ympäristölakien ja -vaatimusten mukaisia.

Valikoimat

S-ryhmä oli vahvasti esillä kun ensimmäistä kertaa valittiin vuoden luomukauppa. Helsingin Osuuskaupan S-market Helsingin Sokos-tavaratalossa sai Luomu-liitolta vuoden luomukaupan tunnustuksen. Valinnan perusteluissa todettiin, että S-market on ansainnut tunnustuksen ansiokkaasta, aktiivisesta ja aloitteellisesta työstä luomutuotemarkkinoinnin kehittämiseksi. Tunnustus on tarkoitettu Helsingin Osuuskaupan aktiiviselle otteelle ympäristönsuojelutoimien kehittämiseksi. Pääkaupunkiseudulla S-marketista löytyy jo kolmattasataa erilaista luomutuotetta.

Pakkaukset ja jätehuolto

Vuoden 1998 alkupuolella melkoista keskustelua aiheuttivat pakkauksia kos-

kevat järjestelyt, jotka liittyivät joulukuussa 1997 hyväksytyyn valtioneuvoston päätökseen pakkauksista ja pakkausjätteistä. Tuolla päätöksellä saatettiin voimaan EU:n vastaava direktiivi. Itse päätös oli asiallinen, mutta hämmennystä sai aikaan Pakkausalan Ympäristörekisteri Oy:n perustaminen ja sen viestintäkampanja. Alkuhankaluudet ovat takana ja SOK liittyi keväällä PYR Oy:n konsernijäseneksi. Vuoden 1997 pakkauksia koskevia tietoja on esitetty oheisessa kuviossa.

Vuonna 1995 sovellettiin Suomessa ensimmäisen kerran tuottajavastuuta renkasiin. Valtioneuvoston asettama 90 prosentin kierrätysvelvoite saatiin täytettyä etuajassa 1,5 vuodessa. Merkittävin syy hyvään tulokseen on se, että koko ala lähti heti mukaan. SOK-yhtymästä Hankkija-Maatalous Oy ja Oy Maan Auto Ab ovat tehneet sopimuksen Suomen Rengaskierrätys Oy:n kanssa. Käytettyjen renkaiden kierrätystoiminta rahoitetaan uusien renkaiden oston yhteydessä perittävällä kierrätysmaksulla.

Lainsäädännön ohella ympäristöasioita viedään eteenpäin myös vapaaehtoisesti. Monet kaupan omat toimenpiteet liittyvät tulevaisuuden kiristyvien ympäristövaatimusten ennakkointiin ja sitä kautta tuottavat lisäarvoa omalle toiminnalle ja asiakasomistajille. Yksi merkittävistä päänavauksista oli Helsingin Osuuskaupan kesällä 1998 tekemä sopimus Paperinkeräys Oy:n kanssa kaupan energijakeen talteen ottamiseksi pääkaupunkiseudun Prismoista, S-marketista ja Alepoista. Työ on lähtenyt hyvin liikkeelle ja tällä käytännön ympäristötoella on voitu radikaalisti vähentää kaatopaikkajätteen määrää ja ohjata muovi- ja puupakkaukset raaka-aineksi, josta prosessoidaan polttoainetta lähinnä teollisuuden kattilalaitoksille. Eri puolilla Suomea on käynnissä ja käynnistymässä saman suuntaisia hankkeita, joissa on mukana lukuisia S-ryhmän toimipaikkoja.

Inex Partners Oy:n muovin keräyskoekelu on jatkunut pääkaupunkiseudulla. Muutamasta päivittäistavarakaupan toi-

Kilon logistiikkakeskuksessa tehdyt toimenpiteet ja niiden vaikutukset ympäristöön

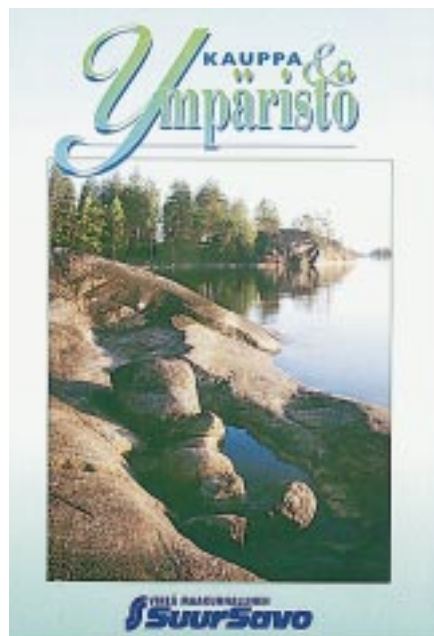
Toimenpide	Vaikutus
Öljylämmityksestä siirretty kaukolämpöön	Päästöt vähentyneet
Kuorma-autojen pysäköintialueen poisto	Melu- ja pakokaasuhaitat vähentyneet
Uusi liittymä otettu käyttöön	Meluhaitat vähentyneet
Teiden päällystäminen	Pölyhaitat vähentyneet
Autojen tyhjäkäyntien vähentäminen liikennejärjestelyin	Melu- ja pakokaasuhaitat vähentyneet
Jalankulkuliikenteen ohjaus uudistettu	Liikkuminen alueella on nopeaa ja turvallista ilman auton käyttöä
Työpaikkoja keskitetty joukkoliikennettä suosivaksi	Omien autojen käyttötarve työmatkoihin on vähentynyt; melu- ja pakokaasuhaitat vähentyneet
Uudet lastauslaiturit otettu käyttöön, mikä on vähentänyt polttomoottoritruckien määrää	Melu- ja pakokaasuhaitat vähentyneet
Uusi kylmälaiteisto otettu käyttöön	Freonien käyttö loppunut
Energijakeen talteenotto	Kaatopaikkajätteen määrä vähentynyt
Tontin yleisilme uudistettu	Sulautuu paremmin maisemaan

mipaikasta kerätty kalvomuovi on toimitettu paluukuormissa Kilon varastolle, josta se noudetaan Norjaan muovikasien raaka-aineeksi.

Koulutus

Ympäristöalan koulutusta on toteutettu yhteistyössä Jollas Instituutin, Hyvinkään-Riihimäen Aikuskoulutuskeskuksen, SOK-yhtymän liiketoimintayksiköiden sekä alueosuuskauppojen kanssa. Jollaksessa on jokaiseen pitkään esimiesvalmennukseen liitetty ympäristöasioihin perehdyttävä moduuli. Sokos-hotellien ympäristökoulutuksessa on keskitytty ympäristömyötäiseen hotelli- ja ravitsemusliiketoimintaan. Kohderymänä ovat olleet hotellinjohtajat sekä ympäristö- ja kiinteistövastaavat. Vuoden 1998 loppuun mennessä lähes 75 prosenttia ketjun hotelleista oli osallistunut koulutukseen. Muu koulutus on liittynyt osuuskaupoille suunnattuun ympäristökoulutukseen sekä ympäristövastaavien koulutukseen.

Vuoden 1998 keskeisin koulutustapahtuma oli uuden vähittäiskaupan koko henkilökuntaan kohdentuvan ympäristökoulutusmallin testaaminen Suomessa. Kohteena oli Helsingin Osuuskaupan Hyvinkään S-marketin henkilöstö. Koulutus tapahtui pääosin työpaikalla ja kes-

ti noin 3 kuukautta. Lähtökohtana olivat oman työn ja työpaikan ympäristöasiat, joihin perehdyttiin käytännön kehittämishankkeiden avulla. Koulutus oli osa ENCO:n Kestävä Kauppaa-projektia. Vastaava koulutus on toteutettu Tanskassa ja Isossa-Britanniassa. Hanke sai rahoitusta EU:n Leonardo da Vinci-ohjelmasta.

Viestintä

Asiakkaalle ja muille sidosryhmille suunnattua ympäristöviestintää on toteutettu osallistumalla Kestävä Suomi 98 -tapahtumaan Hyvinkäällä ja Järvi-Suomen Maaseutunäyttelyyn Mikkeliissä. Hyvinkään messuilla kerrottiin Helsingin Osuuskaupan ympäristöhankkeista, mm. Hyvinkään S-marketin uudistuksesta, ENCO-koulutuksesta, jätehuollon kehittämistoiminnoista jne. Järvi-Suomen Maaseutunäyttelyssä annettiin kattava läpileikkaus Osuuskauppa Suur-Savon ympäristöteoista. Molemmissa tapahtumissa SOK:n ympäristöpäällikkö välitti ympäristötietoutta S-ryhmästä.

Ympäristöviestiä on viety kotitalouksiin Yhteishyvän ekoteko-palstan kautta. Alueosuuskaupat ovat välittäneet ympä-

ristötietoa esitteiden, eko-asiantuntijoiden, infotaulujen ja erilaisten tapahtumien välityksellä. Pääkaupunkiseudulla S-market-ketju järjesti keväällä eko-viikon, jossa esiteltiin uusia luomutuotteita. Osuuskauppa Suur-Savo oli mukana Mikkelin Luomumessuilla lokakuussa.

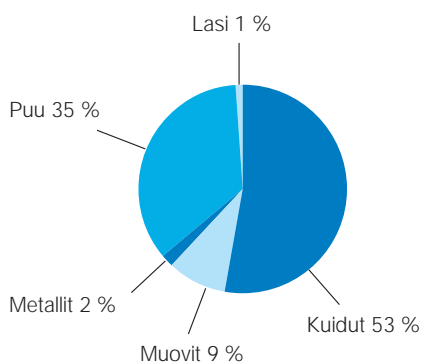
Sidosryhmät

S-ryhmä on jatkanut aktiivista vuoropuhelua kansainvälisessä ympäristöyhteistyössä. EURO COOPin ympäristötyöryhmä on esittänyt eurooppalaisten kuluttajien näkemyksiä EU:lle mm. vesipolitiikasta, ympäristöveroista, maatalouspolitiikasta, kemikaalistrategiasta, ympäristömerkeistä, pesuainemerkinnoista ja kuljetuksista. Kaupan Keskusliiton sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton yhteinen ympäristötyöryhmä on pohtinut, miten ympäristöasioita voidaan yhteistyössä viedä eteenpäin.

Ympäristöohjelmat ja -järjestelmät

Vuonna 1990 hyväksyttyä ympäristöpolitiikkaa toteutetaan käytännössä ympäristöohjelmilla. Vuoden 1998 aikana on päivitetty ja rakennettu ympäristöohjelmia eri yksiköille. Uusin ympäristöohjel-

PAKKAUSMATERIAALIT 1997
53 000 tn

ma on rakennettu Sokos-tavarataloketjulle. Ohjelman mukaisesti yksiköihin on nimetty ympäristövastaavat ja heille on rakennettu koulutusohjelma ympäristötietokansioineen. Jokainen yksikkö on tehnyt jätehuollon nykytilaselvityksen ja sen pohjalta uudet kierrätysohjeet. Loppuvuodesta käynnistyi uuden ABC-liikennemyymäläketjun turvallisuus- ja ympäristökonseptin työstäminen. Samalla on koottu mm. haasteellinen tietopaketti turvallisuus- ja ympäristöstandardeiksi, jotka otetaan käyttöön vuonna 1999.

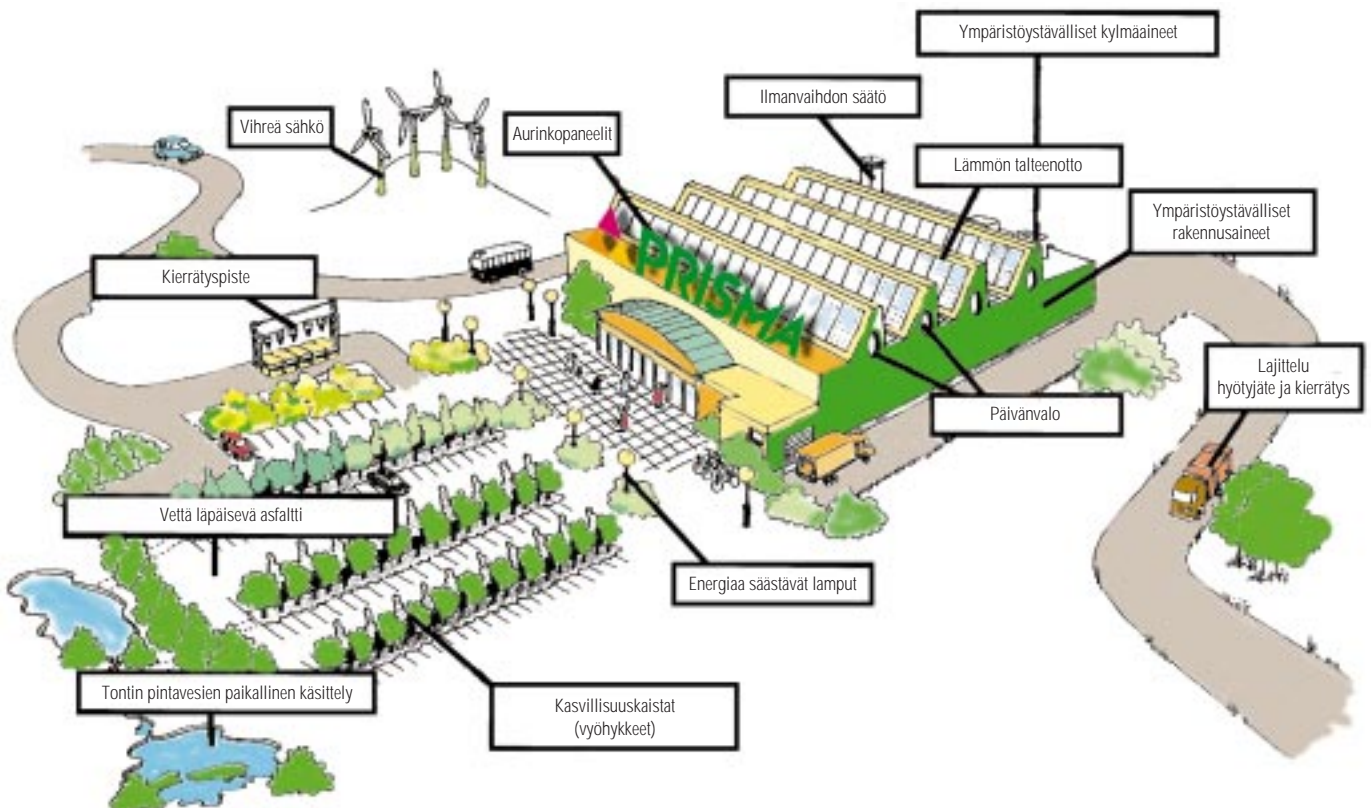
Ympäristö- ja laatujärjestelmien rakentaminen on jatkunut Hankkija-Maatalous Oy:n siemen- ja viljakaupalle. Ympäristöjärjestelmä perustuu ISO 14001 -standardiin ja laatujärjestelmä ISO 9002 -standardiin. Laatujärjestelmä valmistui vuonna 1998 ja se on tarkoitus sertifioida

vuonna 1999, jolloin myös ympäristöjärjestelmä valmistuu. Hotelli- ja ravintolasektorilla Sokos Hotel Klaus Kurki on ollut mukana ympäristöä säästävän matkailun edistämisen ja kehittämishankkeessa (YSMEK2), jossa sovellettiin ISO 14001 -standardin ja EMAS-asetuksen mukaista ympäristöjärjestelmää majoitus- ja ravitsemusalalle. Sokos Hotels -ketjussa on asetettu tavoitteeksi YSMEK2:n mukainen ympäristöjärjestelmä. Työ on käynnistynyt henkilökunnan koulutuksella sekä ympäristömittareiden rakentamisella.

Ympäristömittareita tarvitaan yksiselitteisen ja vertailukelpoisen tiedon tuottamiseen käytännön ympäristötoista. Hotellisektorilla on jatkunut sähkön ja lämmön kulutukseen sekä jätemääriin liittyvien tunnuslukujen tuottaminen. Energi-

aa koskevia ympäristömittareita on kehitetty yhteistyössä KTM:n rahoittaman LINKKI2-projektin kanssa.

S-ryhmässä järjestelmällinen ympäristöasioiden hoito merkitsee järjestelmällistä tuhlaamisen vähentämistä tehostamalla mm. energian, veden ja pakkausmateriaalien käyttöä. Laatu- ja ympäristömielikkäät ovat tärkeitä peruspilareita kilpailukyvyillemme.

S-ryhmän ympäristötoissa ovat lähitulevaisuudessa keskeisesti esillä ympäristöä säästävä rakentaminen sekä energian ja veden käytön tehostaminen.

SOK:N HALLINTONEUVOSTO 1998

Osuuskunnissa hallintoneuvostolle voidaan antaa laajemmat tehtävät kuin osakeyhtiöissä. Hallintoneuvoston tehtävät on määritelty SOK:n säännöissä.

Hallintoneuvoston päätehtävänä on valvoa, että osuuskunnan ja SOK-yhtymän hallintoa hoidetaan lain, SOK:n sääntöjen, osuuskunnan kokouksen ja hallintoneuvoston päätösten sekä osuuskunnan edun mukaisesti. Lisäksi hallintoneuvosto päättää S-ryhmän toimintaa koskevista yhteistoimintaperiaatteista ja pitkän tähtäyksen suunnitelmista. Nämä hallin-

toneuvoston ratkaisut muodostavat perustan S-ryhmän toiminnalle. Hallituksen tulee antaa hallintoneuvostolle kaikki ne tiedot, joita tämä pitää tarpeellisenä tehtäviensä hoitamiseksi.

Sääntöjen mukaan hallintoneuvostoon kuuluu, siten kuin osuuskunnan kokous päättää, 18-24 jäsentä, joista vuosittain on erovuorossa yksi kolmasosa. Hallintoneuvoston em. jäsenmäärä on 23. Edellisten lisäksi hallintoneuvostoon kuuluu kaksi henkilöstön edustajaa.

SOK:n säännöissä on todettu hallintoneuvoston puheenjohtajan tehtävät. Hallintoneuvostoa ja puheenjohtajaa avustaa hallintoneuvoston asettamana toimikuntana puheenjohtajisto, johon kuuluvat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat.

Kari Neilimo (s. 1944)
Kangasala
puheenjohtaja
taloustieteiden tohtori
Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun liiketaloustieteen professori
Pirkanmaan Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 1999

Eino Tenhunen (s. 1941)
Pyhäselkä
ensimmäinen varapuheenjohtaja
kauppaneuvos
Pohjois-Karjalan Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2001

Eino Laaksonen (s. 1936)
Oulu
toinen varapuheenjohtaja
opetusneuvos
Pohjankartanon yläasteen rehtori (eläkk.)
Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 2001

Arto Arvonen (s. 1944)
Salo
kauppaneuvos
Salon Seudun Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 1999

Esko Hakala (s. 1952)
Kajaani
Osuuskauppa Maakunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2000

Tuomo Herrala (s. 1941)
Lappeenranta
kauppaneuvos
Etelä-Karjalan Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2000

Arto Hiltunen (s. 1958)
Porvoo
ekonomi
Helsingin Osuuskauppa HOK:n toimitusjohtaja
erovuorossa 1999

Jukka Huiskonen (s. 1945)
Mikkeli
varatuomari
asianajaja, As.tsto J. Huiskonen
Osuuskauppa Suur-Savon hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 2000

Heikki Ikonen (s. 1943)
Nurmes
kunnallisneuvos
Jukolan Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 1999

Pekka Kangasmäki (s. 1945)
Porvoo
ekonomi
Osuuskauppa OSLA
Handelslagin toimitusjohtaja
erovuorossa 2000

Simo Kutinlahti (s. 1957)
Keuruu
maanviljelijä
Osuuskauppa Keskimaan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 2001

Maija-Liisa Lindqvist (s. 1951)
Lahti
kansanedustaja
Osuuskauppa Hämeenmaan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 1999

Kalle Lähdesmäki (s. 1952)
Seinäjoki
kauppatiet. maisteri
Etelä-Pohjanmaan Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2001

Matti Ojanperä (s. 1941)
Pori
Satakunnan Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2000

Tauno Rieki (s. 1941)
Kuusamo
fil.maisteri
Koillismaan Osuuskunnan toimitusjohtaja
erovuorossa 2000

Tuomo Saloniemi (s. 1941)
Nummi-Pusula
agronomi
maanviljelijä
Osuuskauppa Seudun hallintoneuvoston puheenjohtaja
29.4.1998 saakka

Pentti Sevón (s. 1945)
Lohja
Osuuskauppa Seudun toimitusjohtaja
29.4.1998 alkaen
erovuorossa 2001

Jorma Sieviläinen (s. 1954)
Rauma
Osuuskauppa Keulan toimitusjohtaja
erovuorossa 1999

Häkan Smeds (s. 1948)
Espoo
Andelslaget Varubodenin toimitusjohtaja
erovuorossa 2001

Timo Sonninen (s. 1948)
Iisalmi
maanviljelijä
Osuuskauppa PeeAssän hallintoneuvoston varapuheenjohtaja
erovuorossa 1999

Matti Suokas (s. 1946)
Kotka
ekonomi
Sunila Oy:n talousjohtaja
Osuuskauppa Ympyrän hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 2000

Antero Taanila (s. 1941)
Kokkola
maakuntaneuvos
Outokumpu Zinc Oy:n hallintojohtaja
Osuuskauppa KPO:n hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 1999

Matti Vanto (s. 1945)
Raasio
varatuomari
Naantalinnon kaupungin lakimies
Turun Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtaja
erovuorossa 2001

Jouko Vehmas (s. 1956)
Kouvola
ekonomi
Osuuskauppa Ympäristön toimitusjohtaja
erovuorossa 2001

Henkilöstön edustajat:

Kirsi Ervola (s. 1950)
Helsinki
maat.metsät. kand.
S-julkaisujen toimittaja
erovuorossa 1999

Annikki Heikkinen (s. 1942)
Helsinki
kiinteistöhuollon sihteeri
erovuorossa 1999

SOK:N HALLITUS 1998

Hallitus edustaa osuuskuntaa ja huolehtii sen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä SOK-yhtymän puitteissa lain ja sääntöjen mukaisesti. Hallituksen erityistehtävät on määritelty SOK:n säännöissä, minkä lisäksi hallintoneuvosto on vahvistanut toimielinten työjärjestykset. Yhtymän toiminnan kannalta merkittävät päätökset käsitellään hallituksessa.

Hallituksen jäsenet valitsee hallintoneuvosto. Sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat puheenjohtajana osuuskunnan palveluksessa oleva pääjohtaja ja vähintään kolme ja enintään kahdeksan hallintoneuvoston kalenterivuodeksi kerrallaan valitsemaa muuta jäsentä.

Vuonna 1998 hallituksen jäsenistä ovat osuuskunnan palveluksessa pääjohtaja Jere Lahti, kenttäryhmän johtaja Eero Kolamo ja hallintojohtaja Jukka Salminen. Näiden henkilöiden vastuualueet ilmenevät vuosikertomuksessa olevasta toimintakatsauksesta. Vastuualueet vahvistaa hallintoneuvosto. Viisi muuta hallituksen jäsentä toimivat alueosuuskauppojen toimitusjohtajina.

Pääjohtajan tehtävänä on johtaa hallituksen ja osuuskunnan toimintaa. Pääjohtajan palvelussuhteen keskeiset ehdot on määritelty kirjallisessa sopimuksessa. Hallituksen jäsenistä SOK:n palveluksessa olevien etuudet perustuvat palvelussuhteeseen. Hallituksen jäse-

nydestä heille ei makseta erillistä korvausta. Muille jäsenille maksetaan palkio kuukausikorvauksena.

Muiden kuin osuuskunnan palveluksessa olevien hallituksen jäsenten palkioista päättää hallintoneuvosto. Osuuskunnan palveluksessa olevien hallituksen jäsenten palkkaeduista päättää hallintoneuvoston puheenjohtaja yhdessä varapuheenjohtajien kanssa hallintoneuvoston tarvittaessa antamien ohjeiden mukaisesti.

Jere Lahti (s. 1943)
pääjohtaja
ekonomi
kauppat. toht. h.c.
SOK:ssa eri tehtävissä
vuodesta 1963.
Tarkastusosaston johtaja
vuosina 1978-82. Vuosina
1982-85 Turun Osuus-
kaupan toimitusjohtaja ja
hallituksen puheenjohtaja.
Vuosina 1985-88 SOK:n
päivittäis- ja erikoistavara-
ryhmän johtaja ja halli-
tuksen jäsen. Vuodesta
1988 SOK:n pääjohtaja ja
hallituksen puheenjohtaja.

Eero Kolamo (s. 1937)
pääjohtajan varamies
kauppaneuvos
ekonomi
SOK:n kenttäryhmän
johtaja ja hallituksen jäsen
vuodesta 1987

Veikko Autio (s. 1945)
kauppaneuvos
ekonomi
Turun Osuuskaupan
toimitusjohtaja
SOK:n hallituksen jäsen
vuodesta 1998

Martti Eurola (s. 1945)
kauppaneuvos
kauppatiet. maisteri
Osuuskauppa KPO:n
toimitusjohtaja
SOK:n hallituksen jäsen
vuodesta 1998

Leo Laukkanen (s. 1947)
merkonomi
Osuuskauppa Suur-Savon
toimitusjohtaja
SOK:n hallituksen jäsen
vuodesta 1998

Kalevi Liukkonen
(s. 1937)
kauppaneuvos
kauppatiet. maisteri
Osuuskauppa Keskimaan
toimitusjohtaja
SOK:n hallituksen jäsen
vuodesta 1998

Jorma Niiniahio (s. 1945)
kauppatiet. maisteri
Osuuskauppa Ympyrän
toimitusjohtaja
SOK:n hallituksen jäsen
vuodesta 1998

Jukka Salminen (s. 1947)
taloustiet. maisteri
SOK:ssa eri tehtävissä
vuodesta 1974. SOK:n
hallintoryhmän johtaja ja
hallituksen jäsen vuodesta
1988.

SOK:N TILINTARKASTAJAT 1998

VARSINAISET

Jorma Jäske
kauppatiet. maisteri
KHT

Tapani Rotola-Pukkila
taloustiet. maisteri
KHT

Juhani Heiskanen
kauppatiet. lisensiaatti
KHT

VARAMIEHET

Jorma Anttila
kauppatiet. maisteri
KHT

Eero Huusko
kauppatiet. maisteri
KHT

TILINTARKASTUSKOMITEA 1998

SOK:ssa toimii tilintarkastuskomitea, jolle osuuskunnan kokous on vahvistanut ohjesäännön. Tilintarkastuskomiteaan kuuluu kaksi osuuskunnan kokouksen valitsemaa hallinnon tarkastajaa ja osuuskunnan kokouksen valitsevat SOK:n tilintarkastajat. Tilintarkastuskomitea on osa yrityksen epävirallista omistajavalvontaa.

HALLINNON TARKASTAJAT

Pekka Ripatti
eversti, evp
Pohjois-Karjalan
Osuuskaupan
hallintoneuvoston
jäsen

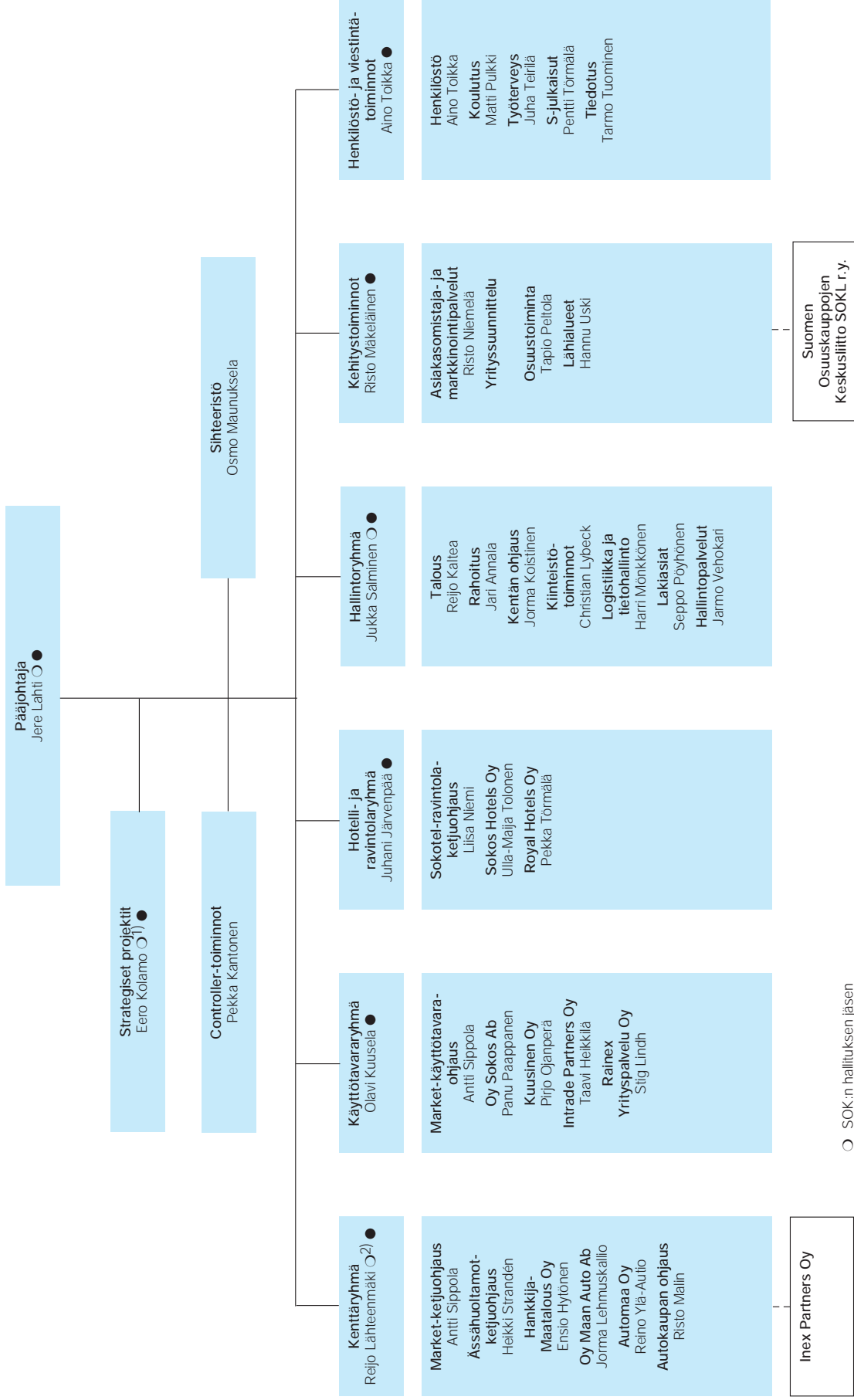
Matti Virranmies
toimitusjohtaja
Koillismaan
Osuuskaupan
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

VARAMIEHET

Kristina Dufholm
varatuomari
Andelslaget
Varubodenin
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

Kalevi Karjalainen
kihlakunnansyöttävä
Osuuskauppa Suur-
Savon hallintoneu-
voston jäsen

SOK-YHTYMÄN TOIMINTO-ORGANISAATIO 1.3.1999

○ SOK:n hallituksen jäsen

1) 31.5.1999 saakka

2) 1.6.1999 alkaen

● Johtajiston jäsen

S-RYHMÄN TOIMINTAMALLI

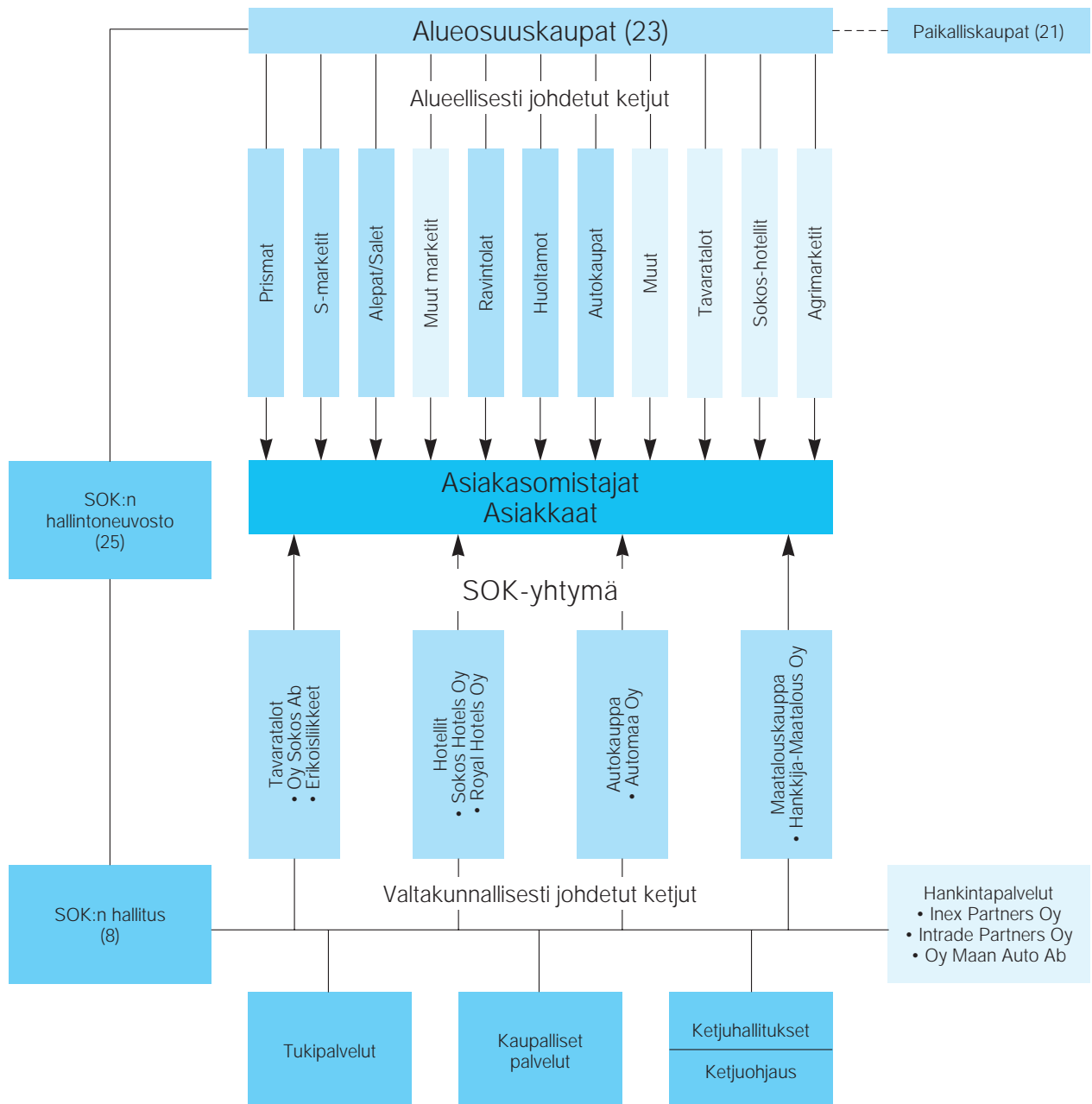
S-ryhmä toimii aluerakenteella, jonka perustoimintayksiköitä ovat alueosuuskaupat ja SOK-yhtymä.

Alueosuuskaupan omistavat sen jäsenet eli asiakasomistajat. Alueosuuskaupan tehtävänä on tuottaa perustarpeita tyydyttäviä palveluja asiakasomistajilleen alueellisesti johdetuissa ketjuyksiköissä omilla toiminta-alueillaan. Tällaisia ketjuyksiköitä ovat erityisesti Prismat,

S-marketit, Salet, Alepat, huoltamot ja ravintolat.

SOK-yhtymä koostuu osuuskauppojen omistamasta toisen asteen osuuskunnasta SOK:sta ja sen tytäryhtiöistä. SOK-yhtymän tehtävänä on tuottaa alueosuuskauppojen tarvitsemat tuki- ja palvelutoiminnot. Lisäksi SOK-yhtymä vahvistaa S-ryhmän kilpailukykyä omalla liiketoiminnallaan. Se tuottaa osuus-

kauppojen asiakasomistajille erityistarpeita tyydyttäviä palveluja valtakunnallisesti johdetuissa ketjuissa. Näitä ovat erityisesti Sokokset, Sokos-hotellit ja Agrimarketit.

S-RYHMÄ NUMEROIN 1994-1998

Mmk	1994	1995	1996	1997	1998	+/- %
SOK-YHTYMÄ						
Liikevaihto	11 206	10 325	11 498	12 414	13 953	12,4
Poistot	216	217	174	187	216	15,5
Liiketulos	307	316	117	267	351	31,5
Rahoitustuotot ja -kulut	-234	-224	-76	-136	-112	-17,6
Tulos ennen satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja	73	91	42	137	252	115 Mmk
Tilikauden tulos	130	113	28	174	302	128 Mmk
Taseen loppusumma	6 349	6 211	5 931	6 592	6 632	0,6
Pysyvät vastaavat	2 987	2 802	2 968	3 070	2 997	-2,4
Vaihto-omaisuus	655	674	730	822	849	3,3
Vaihtuvat vastaavat (ilman vaihto-omaisuutta)	2 707	2 735	2 233	2 700	2 786	3,2
Oma pääoma	982	1 085	1 130	1 434	1 768	23,3
Vähemmistöosuus	85	92	91	92	90	-2,2
Kertynyt poistoero*	98	81	89			
Vapaaehtoiset varaukset*	65	61	55			
Pakolliset varaukset	101	88	93	108	92	-14,8
Vieras pääoma	5 018	4 804	4 473	4 959	4 683	-5,6
Käyttöomaisuuden lisäys	254	245	382	275	278	1,1
Käyttöomaisuuden myynti /vähennys	375	116	137	72	207	187,5
Korolliset velat	3 447	3 067	2 714	3 005	2 678	-10,9
Rahoitusvarat	1 697	1 685	1 183	1 492	1 445	-3,2
Korolliset nettovelat	1 750	1 382	1 531	1 513	1 233	-18,5
Henkilökunta 31.12.	4 864	4 061	4 347	4 504	4 737	5,2
* Kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu omaan pääomaan ja laskennalliseksi verovelaksi v. 1997-1998						
SOK						
Myynti (lv/alv 0 %)	5 257	5 466	6 002	5 400	5 742	6,3
Myynti osuuskaupoille	2 983	3 286	4 378	4 800	5 055	5,3
Tulos ennen satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja	-75	-133	-112	-62	82	144 Mmk
Tilikauden tulos	98	-22	22	172	179	7 Mmk
Henkilökunta 31.12.	2 068	1 944	314	335	364	8,7
OSUUSKAUPAT TYTÄRYHTIÖINEEN						
Myynti (Mmk)	16 628	18 297	20 106	22 233	24 007	8,0
Osuuskauppojen lukumäärä	46	44	44	44	44	0,0
Osuuskauppojen jäsenmäärä	429 325	479 087	543 521	607 008	673 520	11,0
Henkilökunta 31.12.	11 333	12 382	12 918	13 779	14 576	5,8
S-RYHMÄ						
Vähittäismyynti (Mmk)	24 814	24 099	26 372	29 011	31 444	8,4
Toimipaikkojen lukumäärä	1 190	1 191	1 189	1 205	1 203	-0,2
Henkilökunta 31.12.	16 197	16 443	17 265	18 283	19 313	5,6

LASKENTAKAAVAT

Rahoitusvarat = rahat ja pankkisaamiset + rahoitusarvopaperit

Korolliset nettovelat = korolliset velat - rahoitusvarat

TILASTOJA

S-RYHMÄN VÄHITTÄISMYyntITOI MIPAIKAT 31.12.1998

	Toimipaikat		Vähittäis- myynti, Mmk
	Määrä	Muutos	
Sokokset	9	-	1 457
Sokos-muodit	14	-	341
Yhteensä	23	-	1 798
Prismat	33	+1	6 273
Tavaratalot	56	+1	8 071
S-marketit	272	+8	8 384
Alepat	49	-	731
Salet	173	+8	1 107
Muut market-toimipaikat	18	-4	228
Market-toimipaikat	512	+12	10 450
Lähimymälät	50	-11	181
Erikoismymälät	7	-	80
Hotellit	49	-4	1 736
Ravintolat	193	-3	1 110
Kahvilat	13	-1	35
Hotelli- ja ravintolatoimipaikat	255	-8	2 881
Agrimarketit ja -mymälät (sis. vilja- ja tuotekaupan)	145	+5	4 841
Autokaupat	45	-	3 018
Huoltamot	127*	+3	1 898
Muut	6	-4	25
YHTEENSÄ	1 203	-2	31 444

*Lisäksi 93 marketien yhteydessä olevaa automaattiasemaa

TIETOJA OSUUSKAUPOISTA JA S-RYHMÄSTÄ VUOSILTA 1930-1998

Vuosi	Osuus- kauppoja	Jäsen- määrä	S-ryhmän toimipaikat			Yhteensä
			Myymä- löitä	Palvelu- toiminta ¹	Tuotanto- laitokset	
1930	423	225 367	2 406	79	85	2 570
1940	368	295 224	2 999	186	146	3 331
1950	376	484 011	4 074	273	165	4 512
1960	364	488 268	5 483	355	125	5 963
1970	274	572 610	4 220	557	70	4 847
1975	220	674 701	3 476	644	58	4 178
1980	202	682 651	2 801	504	38	3 343
1981	193	666 957	2 548	464	35	3 047
1982	183	661 295	2 405	436	34	2 875
1983	178	645 564	2 316	422	30	2 768
1984	92	636 354	2 208	325	30	2 563 ²
1985	82	637 248	1 790	277	26	2 093
1986	81	616 262	1 586	274	26	1 886
1987	79	610 638	1 453	273	24	1 750
1988	77	591 345	1 340	276	19	1 635
1989	76	573 642	1 228	288	17	1 533
1990	67	542 455	1 071	302	16	1 389
1991	57	459 247	908	296	15	1 219
1992	47	418 990	838	288	12	1 138
1993	46	403 631	929	286	7	1 222
1994	46	429 325	916	268	6	1 190
1995	44	479 087	922	263	6	1 191
1996	44	543 521	916	267	6	1 189
1997	44	607 008	937	263	5	1 205
1998	44	673 520	947	255	1	1 203

¹ Vuodesta 1980 vain ravitsemus- ja majoitustoiminta. ² Luokitus muuttui vuonna 1984. Vertailukelpoinen vähennys 136.

TAPAHTUMIA

SOK:n pääjohtaja Jere Lahti ja saksalaisen co op Schleswig-Holstein eG:n toimitusjohtaja Horst Langenbacher allekirjoittivat sopimuksen kehitysyhtiön perustamisesta. Sen tehtävänä on käynnistää päivittäistavara-kaupan liiketoiminta Baltian maissa.

S-ryhmän vuoden 1998 Ässäkauppiat kruunattiin Kauppiaspäivillä Finlandia-talolla.

Tampere sai arvoisensa automarketin, kun Sammonkadun Prisma laajeni Suomen suurimmaksi.

Satakunnan Osuuskauppa palkittiin Tammikuun kihlat –palkinnolla pitkäaikaisesta ja tuloksellisesta työnantajan ja työntekijöiden välisestä yhteistyöstä. Palkintoa jakaa vuosittain Työpoliittinen Yhdistys ry.

Helsingin Sokos-tavaratalo voitti New Yorkissa järjestetyn suuren, kansainvälisen tavaratalojen suunnittelukilpailun. Kilpailun tuomaristo ihastui erityisesti Helsingin Sokoksen atriumiin.

Kauppiaspäivien perinteiset puutarhajuhat järjestettiin Jollaksen vehreässä ympäristössä.

SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN KESKUSKUNTA (SOK)
Fleminginkatu 34
PL 171, 00511 Helsinki
Puh. (09) 1881, telefax (09) 188 2332
www.s-kanava.net